

"К" інфармуе

Яркія: маладое пакаленне

За 2016 год больш за 2 тысячы чалавек і каля 20 калектываў былі падтрыманы спецыяльнымі фондамі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь. Урачыстая цырымонія ўзнагароджання лаўрэатаў адбылася ў сталічным Цэнтры дадатковай адукацыі дзяцей і моладзі "Кантакт".

Вераніка МОЛАКАВА

Па словах намесніка Прэм'ер-міністра Рэспублікі Беларусь Васіля Жарко, спецыяльным фондам Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па сацыяльнай падтрымцы адораных навучэнцаў і студэнтаў у 2016 годзе адзначана 2178 чалавек і чатыры навуковыя ды інтэлектуальныя аб'яднанні. З іх 81 чалавек угараваны Гран-прым'ямі і званнем лаўрэата. Спецыяльным фондам па падтрымцы таленавітай моладзі летась падтрымана 169 чалавек і 18 калектываў. Вышэйшай узнагародай і званнем лаўрэата з іх адзначаны 10 чалавек і 2 калектывы.

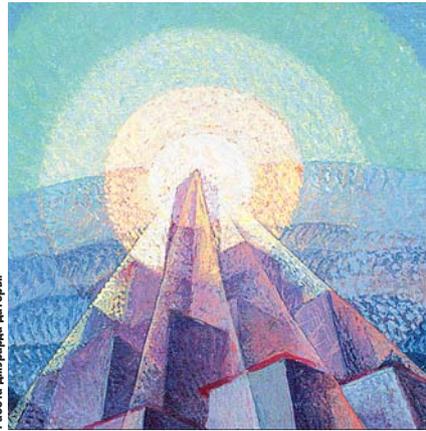
— Гэта яркія прадстаўнікі маладога пакалення, якія памнажаюць духоўнае багацце нашай краіны і прадстаўляюць яе інтэлектуальную і творчую эліту, — адзначыў у прывітальнай прамове на пачатку цырымоніі Васіль Жарко. — Дапамога і падтрымка моладзі — адзін з галоўных дзяржаўных прыярытэтаў, бо ад таго, якую змену мы выхаваем, наколькі падрыхтуем яе да самастойнага жыцця, залежыць будучыня краіны, якой патрэбныя таленавітыя, працавітыя і захопленыя сваёй справай людзі.

Заканчэнне — на старонцы 2.

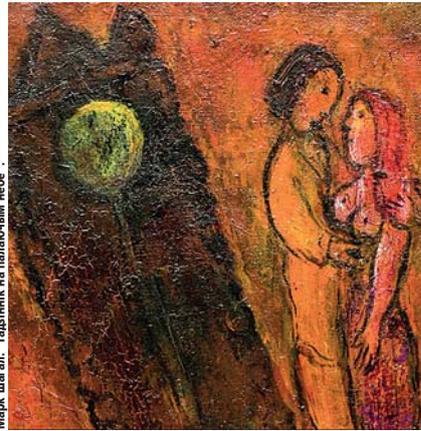
Ля маста праз Дняпр, што злучае аграгарадкі Александрыю і Копысь (Магілёўскай і Віцебскай абласцей адпаведна) 8 — 9 ліпеня адбудзецца традыцыйнае свята "Купалле" ("Александрыя збірае сяброў"). Арганізатары разлічваюць, што сёлета за відовішчам будуць назіраць больш за 100 тысяч гледачоў.

Настасся ПАНКРАТАВА

Як паведамляе БелТА, на галоўнай сцэне свята будзе прадстаўлена шоу "Купальскі сон". Разыгранай сёлета гала-прадстаўлення стане акцэнт на цыркавое мастацтва. Менавіта такім чынам арганізатары хочуць распавесці пра нацыянальны асаблівасці святкавання Купалля ў розных краінах. 8 ліпеня на Шклоўшчыне збярэцца

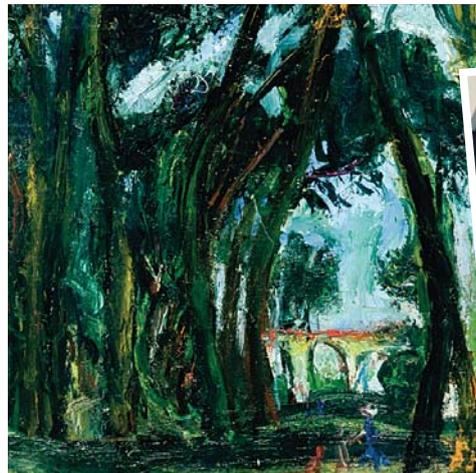
Работа Джарэра Даторы.

Марк Шагал. "Гарнінік на палачным небе".

АРЫГІНАЛЬНЫ КВАРТЭТ

У аўторак — адна з ключавых падзей Года італьянскай культуры ў Беларусі

Хайм Суцін. "Вялікія лугі ў Шартры каля вядука".

Выстава "Даторы, Шагал, Суцін, Хадасевіч-Лежэ. Энергія, экспрэсія, сімволіка і сны. Погляд на мастацтва Італіі і Беларусі першай паловы XX стагоддзя" гэтым днём адкрыецца ў Нацыянальным мастацкім музеі нашай краіны. У яе рамках пакажуць 14 твораў Джарэра Даторы са збору музея-палаца Палацца дэла Пена ў Перуджы і прыватнай збору, па два творы Марка Шагала і Хаіма Суціна з карпаратыўнай калекцыі "Белгаз-прамбанка" і дзве графічныя работы Надзеі Хадасевіч-Лежэ з фондаў Нацыянальнага мастацкага музея краіны.

Графіка Надзеі Хадасевіч-Лежэ.

Сон ля Дняпра

і цыркавыя артысты з Беларусі, Расіі, Украіны, Польшчы, Літвы, Латвіі ды Эстоніі. Прынамсі, на прэс-канферэнцыі ў Беларускім дзяржаўным цырку яго мастацкі кіраўнік Вітаўтас Фрыгалонас распавёў, што новая сталічная праграма "Небывальшчына" стваралася з прыцэлам якраз на Александрыю. "Нумары падбіралі так, каб асобныя з іх можна было выкарыстаць на святкаванні Купалля. Днямі да нас прыдуць арганізатары — прадстаўнікі канала АНТ. У іх ужо маецца гатовы сцэнарый, туды ўпісаныя прапанаваныя нам артысты. Засталося абмеркаваць дэталі, у тым ліку — тэхнічныя", — растлумачыў акалічнасці прамоўца.

Цыркавыя выступленні на беразе Дняпра аб'яднае адзіная сюжэтная лінія, паміж творчы-

мі блокамі выступаць папулярныя эстрадныя выканаўцы, напрыклад, да беларусаў прыедзе расійскі папулярны слявак Стас П'еха і народная артыстка Украіны Ірына Білык. Яшчэ ў грандыёзным святкаванні прымуць удзел артысты, харэаграфы, творчыя калектывы і народныя майстры з васьмі краін свету. Завяршыцца маштабнае відовішча святам феерверкаў, да якога таксама закліканы замежныя спецыялісты. Баль піратэхнікі дапоўніць лазернае шоу.

Сёлета публіка зможа не толькі назіраць, але і удзельнічаць у свяце. Арганізатары прапануюць заўзятарам разнастайныя квэзтаў сваю версію моднай гульні: "У пошуках кветкі папараці" гэсыям дзевядзятца наведваюць шматлікія тэматычныя пляцоўкі

і выканаць спецыяльныя заданні па купальскай тэматыцы. Для заўзятараў пляцення вяноў з прыродных матэрыялаў прадугледжаны арыгінальныя конкурсы. Не абыдзеца без традыцыйнага "Горада сяброўства". Пляцоўку плануець разбіць на ўмоўныя вуліцы. На Міжнароднай "паселяцца" майстры краін, што будуць удзельнічаць у свяце, на Рэспубліканскай турыстаў прывітаюць майстры і падворкі рэгіёнаў Беларусі, на Гандлёвай выставяць павільёны рэспубліканскіх арганізацый і прадпрыемстваў, а на "Скарбіцы Падняпроўя" кожны ахвотны набудзе вырабы майстроў Магілёўшчыны. На "вуліцах" будуць ладзіцца прэзентацыі, выставы і майстар-класы. Дзецям, якіх заўсёды багата на народным фэсце, таксама не дзевядзятца сумаваць: спецыяльна для іх задумана шмат гульніў і забаў.

І ў Пекіне, і ў Чанчуне

Сёння ў Пекіне распачаліся Дні культуры нашай краіны ў Кітайскай Народнай Рэспубліцы.

У Міністэрстве культуры Рэспублікі Беларусь паведамляюць, што мерапрыемствы будуць доўжыцца да 30 мая, а культурная праграма Дзён складаецца з балета Пятра Чайкоўскага "Лебядзінае возера", які пакажа Нацыянальны акадэмічны Вялікі тэатр оперы і балета Рэспублікі Беларусь, выставы сучаснай беларускай графікі з фондаў Нацыянальнага цэнтру сучасных мастацтваў і майстар-класаў старшыні Беларускага саюза мастакоў Рыгора Сітніцы.

У дзелавых планах — правядзенне другога сумеснага пасяджэння камісіі па культурным узаемадзеянні Беларуска-кітайскага міжурадавага камітэта па супрацоўніцтве. На пасяджэнні плануецца абмеркаваць пытанні стану і прыярытэтаў двухбаковых стасункаў Беларусі і Кітая ў гуманітарнай сферы. Натуральна, на двухбаковых сустрэчах будуць закранутыя і сумесныя культурныя захады.

Мяркуюцца, што міністр культуры Рэспублікі Беларусь Барыс Святлоў падпіша Пагадненне аб супрацоўніцтве Міністэрстваў дзвюх краін і Галоўнага дзяржаўнага ўпраўлення па справах прэсы, выдавецтваў, радыёвяшчання, кінематаграфіі і тэлебачання Кітайскай Народнай Рэспублікі ў сферы кінематаграфіі.

У адпаведнасці з Пратаколам даручэнняў Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь Аляксандра Лукашэнка, дадзеных 10 — 12 мая 2015 года па выніках афіцыйнага візіту ў нашу краіну Старшыні Кітайскай Народнай Рэспублікі Сі Цзіньпіна, Міністэрства культуры Беларусі плануе 30 мая адкрыць у Пекіне Цэнтр культуры Беларусі (Цэнтр культуры Кітая ў Мінску адкрыўся 21 снежня мінулага года). Ва ўрачыстых мерапрыемствах з гэтай нагоды будуць браць удзел міністр культуры нашай краіны, прадстаўнікі Міністэрства культуры Кітайскай Народнай Рэспублікі, адміністрацыі Пекіна, дыпламатычнага корпуса і творчай інтэлігенцыі.

А ў горадзе Чанчуне з 26 па 31 мая пройдзе Тыдзень дружбы паміж Беларуссю і Кітаем, прысвечаны 25-годдзю ўстанавлення дыпламатычных зносін паміж Рэспублікай Беларусь і Кітайскай Народнай Рэспублікай. 28 мая адкрыецца Дні беларускага кіно, міністр Барыс Святлоў прэзентуе ў Цзілінскім універсітэце Чанчуну культуры патэнцыял Беларусі. Выступіць Заслужаны аматарскі калектыў Рэспублікі Беларусь — ансамбль беларускай песні "Церніца".

Пра першыя вынікі дзён культуры Беларусі ў Камбоджы і ва В'етнаме — на старонцы 2.

Паводле інфармацыі Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь

Міністр на Ашмяншчыне

У мінулую суботу, 20 мая, у аграгарадку Гальшаны Ашмянскага раёна адбыўся ўжо традыцыйны рэгіянальны фестываль "Гальшанскі замак", які ў гэтым годзе быў прысвечаны 595-годдзю ўступлення ў шлюб Соф'і Гальшанскай з польскім каралём Ягайлам. У васьмі раз фестываль сабраў шматлікіх гасцей і аматараў рыцарскай эпохі і Сярэднявечча.

Адметным сёлета стала і тое, што ў гэты дзень Ашмяншчыну наведаў міністр культуры Рэспублікі Беларусь Барыс Святлоў, які выступіў на адкрыцці фестываля "Гальшанскі замак", а затым сустрэўся з работнікамі культуры раёна (на здымку).

а"К"но ў свет

Васіль Чэрнік адкрывае Дні культуры Беларусі ва В'етнаме.

адкрыліся ў Ханой Дні культуры Беларусі ва В'етнаме.

На канцэрце выступілі заслужаны калектыв Беларусі Дзяржаўны ансамбль танца, салістка Маладзёжнага тэатра эстрады, заслужаная артыстка нашай краіны Вікторыя Алешка, артыст Анатоль Тарас. У в'етнамскім цэнтры выставы мастацтва і культуры адкрыліся экспазіцыі мастака Васіля Яскока "Промні натхнення" і Нацыянальнага гістарычнага музея "Беларусь і беларусы".

Як адзначыў на цырымоніі адкрыцця падзеі намеснік міністра культуры Беларусі Васіль Чэрнік, у апошнія гады развіццё беларуска-в'етнамскіх адносін актывізавалася ва ўсіх сферах. Нягледзячы на геаграфічную аддаленасць, дзяржава пастаянна знаходзіць новыя магчымасці ўзаемавыгаднага супрацоўніцтва. Культурныя сувязі паміж Беларуссю і В'етнамам таксама мацнеюць. Год ад года добрыя традыцыі напаяняюцца новым зместам у выглядзе рэальных культурных праектаў.

Васіль Чэрнік таксама сустрэўся 25 мая з намеснікам міністра культуры В'етнама Вьют Зуй Бішчэ. Прадстаўнікі ведамстваў абмеркавалі такія тэмы, як супрацоўніцтва паміж музеямі і бібліятэкамі, устаноўмі адукацыі, арганізацыю абменных гастроляў тэатраў, а таксама рэалізацыю іншых сумесных праектаў у галіне культуры і мастацтва.

Дні культуры працягнуліся ў в'етнамскай правінцыі Лаокжай 26 мая. У адказ Дні культуры В'етнама ў Беларусь плануецца правесці ў 2018 годзе.

Вектар дзён культуры

У Каралеўстве Камбоджа з 20 па 23 мая прайшлі Дні культуры Беларусі.

У Пнампені ў канцэртнай зале 21 мая адбылося іх адкрыццё. На цырымоніі гасцей вітала намеснік міністра культуры Беларусі Васіль Чэрнік, які ўзначальвае афіцыйную дэлегацыю Беларусі, і міністр культуры і выяўленага мастацтва і музыкі Камбоджы Фаеурнг Сахона. Гаспадары прадставілі невялікую канцэртную праграму: выступіў танцавальны калектыв Міністэрства культуры і выяўленага мастацтва і музыкі.

Як адзначыў Васіль Чэрнік, народы Беларусі і Камбоджы маюць гістарычны вопыт і багатыя культурныя традыцыі, знаёмства з нацыянальнай спадчынай краін з'яўляецца ўзаемна ўзбагаціць культуры. "Дзякуючы старажытным традыцыям і высокаму ўзроўню культуры Камбоджы ўдалося перажыць усе цяжкія часы і захаваць сваю ўнікальнасць. Беларускі народ таксама вылучаецца сваёй арыгінальнай самабытнай культурай, карані якой ідуць у вёкавую гісторыю", — сказаў намеснік міністра. Ён выказаў надзею,

што правядзенне абменных Дзён культуры стане добрай традыцыяй, якая паслужыць укладам у пашырэнне і ўмацаванне дружбы паміж народамі краін.

Камбоджыйскія глядачы цёпла прымалі выступленні Дзяржаўнага ансамбля танца Беларусі, заслужанай артысткі Беларусі, салісткі Маладзёжнага тэатра эстрады Вікторыі Алешка. Перад пачаткам канцэрта адкрылася выстава Нацыянальнага гістарычнага музея "Беларусь і беларусы" і персанальная выстава беларускага мастака Васіля Яскока.

Яркім выступам беларускіх майстроў мастацтваў

Васіль Чэрнік і Фаеурнг Сахона з беларускімі і камбоджыйскімі артыстамі.

Васіль Чэрнік адкрывае Дні культуры Беларусі ва В'етнаме.

Фрагмент мабільнай выставы Нацыянальнага гістарычнага музея.

Васіль Жарко падчас сустрэчы з юнымі талентамі. / Фота Максіма ГУЧАКА, БелТА

Яркія: маладое пакаленне

Падтрымка талентаў ды размова пра мастацтва і навуку

(Заканчэнне. Пачатак на старонцы 1.)

Пераможцы міжнародных алімпіяд і навуковых конкурсаў атрымалі ўзнагароды ад старшыні Савета спецфонда Прэзідэнта па сацыяльнай падтрымцы здольных навучэнцаў і студэнтаў, рэктара Белдзяржуніверсітэта Сяргея Абламейкі. Старшыня савета фонда Прэзідэнта па падтрымцы таленавітай моладзі, рэктар Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі Кацярына Дулава ўручыла прэміі пераможцам творчых конкурсаў і фестываляў.

Таццяна Русак — студэнтка 5 курса кафедры народнай песні і творчасці Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў — ужо была ступендыткам. Цяпер атрымала званне лаўрэата за бронзавы медаль, што прывезла з Дэльфійскіх гульняў у Расіі ў 2015 годзе.

— Гэта спартоўцы ў галіне мастацтва, але ўдзел у іх можна параўнаць з тым, што ты выступіў на Алімпійскіх гульнях і прывёз лішч адзін медаль у скарбонку сваёй краіны за выкананне беларускіх народных песень, а гэта першы медаль у маім жыцці, — расказала Таццяна. — З гонарам трымаю сваю ўзнагароду, даўно чакала яе. Удзячна Міністэрству культуры і фонду, дзякуючы дзейнасці якіх кожны год наша краіна адкрывае новы імёны. Хачу выказаць падзяку рэктару нашага ўніверсітэта Юрыю Бондару за актыўную падтрымку мяне асабіста і ўсіх студэнтаў. Мой педагог — гэта Ларыса Снапкова. Я прыйшла да яе без музычнай адукацыі, мне проста хацелася спяваць, і яна ўзяла мяне, навучыла мяне ўсім, што маю за-

раз. Дзякуючы ёй, гэтай ўзнагародзе, удзелу ў мюзіклах "Дуброўскі" і "Казанова" мне ўдалося перавесціся з платнага навучання на бюджэт.

Падзякі педагогам лаўрэатаў і ступендыятаў уручылі міністр культуры Рэспублікі Беларусь Барыс Святлоў і міністр адукацыі Ігар Карпенка.

— Наша праца скіравана на раскрыццё і развіццё маладых талентаў, а гэта значыць на магчымасць рэалізавацца, — лічыць педагог Мінскага дзяржаўнага каледжа мастацтваў Святлана Порахава. — Умовы для гэтага ў краіне ёсць, арганізоўваюцца і падтрымліваюцца цікавыя праекты, рэспубліканскія і міжнародныя конкурсы. Дзякуючы гэтым мае вучанцы таксама атрымалі магчымасць удзельнічаць у Дэльфійскіх гульнях. Любы педагог мае скажа, што заўжды моцна хвалюешся і адчуваеш вялікую адказнасць за тое, што менавіта тваім выхаванцам аказаны давер прадстаўляючы іх у такім узроўні, а таксама радуешся і ганарышся, што давер апраўданы атрыманнем залатога і бронзавага медалёў.

Абодва фонды створаны ў 1996 годзе і выплачваюць ступендыі, прэміі, даюць разавую матэрыяльную дапамогу таленавітым вучням, студэнтам, педагогам, маладым дзеячам культуры і мастацтваў, што ўжо маюць пэўны прафесійны дасягненні. Фонды таксама вылучаюць сродкі на правядзенне ці ўдзел у навуковых канферэнцыях, конкурсах, семінарах, алімпіядах, майстар-класах ці аплываюць стажыроўкі.

Увага! Аб'ява!*

Беларускі прафесійны саюз работнікаў культуры, інфармацыі, спорту і турызму аб'яўляе конкурс на саісканне Прэміі Беларускага прафесійнага саюза работнікаў культуры, інфармацыі, спорту і турызму ў сферы культуры і мастацтва.

Інфармацыя аб парадку вылучэння асоб, творчых калектываў, прадстаўлення і афармлення дакументаў і прыкладаемых да іх матэрыялаў вызначаецца Палажэннем аб Прэміі Беларускага прафесійнага саюза работнікаў культуры, інфармацыі, спорту і турызму ў сферы культуры і мастацтва.

Палажэнне аб Прэміі Беларускага прафесійнага саюза работнікаў культуры, інфармацыі, спорту і турызму ў сферы культуры і мастацтва размешчана на сайце Беларускага прафесійнага саюза работнікаў культуры, інфармацыі, спорту і турызму profkult.by

Гэтая КУЛЬТУРА ШТОТЫДНЕВАЯ ГРАМАДСКА-ПАЛІТЫЧНАЯ, ДЛЯ ДАСЛУГ (КУЛЬТУРА, МАСТАЦТВА) Выдавецтва з кастрычніка 1991 года.

Заснавальнік — Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь. Рэістрацыйнае пасведчэнне № 637, выдадзена Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.

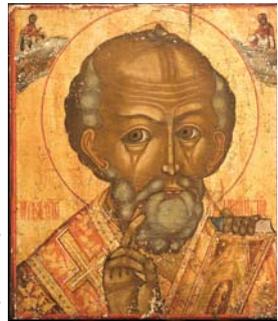
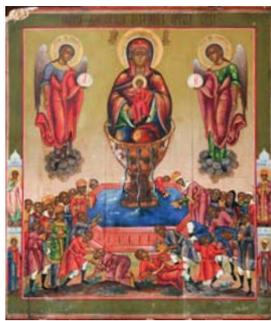
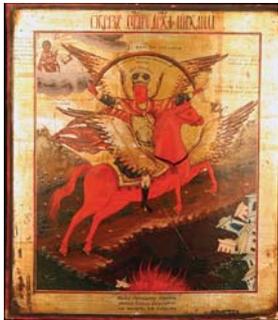
Галоўны рэдактар — Сяргей Сяргеевіч ТРАДЫЦЫЯ. **Адказны сакратар** — Юрый КАРПЕНКА; **рэдактары аддзелаў:** Надзея БУНІВІЧ, Барыс КРЫПЯК, Лютен РАПІН, Ілья СВІРІН, агідавальнікі **рэдакцыі:** Дар'я АМІЛЬКОВІЧ, Вераніка МОЛЫКАВА, Настася ПАНКРАТАВА, Юрый ЧАРНІКЕВІЧ; **спецыяльныя карэспандэнты:** Пётр ВАСІЛЕВСКІ, Алег КЛИМАЎ, Алена ЛІШКЕВІЧ, Канстанцін АНТАНОВІЧ; **карэспандэнт** — Ганна ШАРКО; **мастацкі рэдактар** — Наталія ОВАД; **карэктар** — Мая ХУТКОВА. Сайт: www.kimpress.by. Е-мэйл: kimpress@tut.by. Адрас рэдакцыі: 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77. Пакое 16-28, 94-98, чацвёрты паверх. Тэлефоны: (017) 286 07 97, (017) 334 57 23. Тэлефон-факс: (017) 334 57 41. Рахунковы адрас: тэл. (017) 286 07 97, 334 57 41. Выдавец — Радацыйна-выдавчкая ўстанова "КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА", 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77. Пакое 16-28, 94-98, чацвёрты паверх. Бухгалтэрыя: (017) 334 57 35.

Аўтары допісаў паводле адрасу: прасіліся імя і імя па бацьку, паштартавы адрас (вулгар папярта, дату выдачы, кім і калі выдадзены пашпарт, асабісты нумар), асноўны месца працы, зваротны адрас. Аўтарскія ружалкі не рэдакуюцца і не вяртаюцца. Мержанні аўтара могуць не адпавядаць пункту тваражэння рэдакцыі. Аўтары нясучы адказнасць за дакладнасць матэрыялаў. *Матэрыялы на правах рэкламы. "Культура", 2017, № 21, 27 мая, 2017 года. Ціраж: 63075. Рознічны кошт — па дамаложнасці. Падпісане ў друку 26.05.2017 ў 19.00. Замова 1794. Рэспубліканскае ўнітарнае прадпрыемства "Выдавецтва "БеларусьДом друку", ЛП № 02330106 ад 30.04.2004. пр. Незалежнасці, 79, 220013, Мінск.

Напэўна, не часта судовая расшэне спрыяе развіццю музейнай справы. Але факт застаецца фактам. Калекцыя ікон і іх літога ўпрыгожання стала ўласнасцю Веткаўскага музея стараверства і беларускіх традыцый імя Фёдара Шклярава менавіта пасля судовага ўмяшальніцтва. Вердыкт уступіў у сілу 23 мая.

Яўген ПАГІН

Як калекцыя стала музейнай уласнасцю

Абразы са "Стрэйнай" калекцыі.

Сітуацыя

Справа тут вась у чым. (Мабыць, музейшчыкі-практыкі сутыкаліся з такімі казусамі? Калі не, дык і такія веды не стануць для іх лішнімі.) У 1994 — 1996 гадах адзін грамадзянін перадаў на часовае захоўванне ў Веткаўскі музей не абы-якую калекцыю стараверскіх ікон, іх убранныя, ліцця і дробнай пластыкі — усяго 243 прадметы. Сітуацыя больш-менш звычайная хача б з той прычыны, што ў 1990-я — час масавага перасялення чарнобыльцаў; менавіта тады, калі верыць спецыялістам, многія музеі іканалісты такім чынам папоўнілі свае зборы. Дык вось, усе гэтыя гады згаданая калекцыя знаходзілася на захоўванні ў згаданым музеі. І ў такім статусе яна не з'яўлялася ўласнасцю ні дзяржавы, ні музея.

Далей варта спаслацца на словы начальніка галоўнага ўпраўлення ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Гомельскага аблвыканкама Ірыны Даўгала. Паводле іх, Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь пастрыяла таму, каб ва ўстаноўленым парадку была праведзена ацэнка калекцыі. Потым быў зварот у адзін з гомельскіх судоў для таго, каб названая маёмасць была прызнана вымарачнай (нічыяй, бо яе гаспадар памёр). У заканадаўчым судовым парадку вырашана, што ўсе 243 прадметы перадаюцца Веткаўскаму райвыканкаму, які ў сваю чаргу перадаць іх ва ўласнасць Веткаўскага музея.

Каб убачыла грамада

Вызначаны намінацыі на прэмію Саюзнай дзяржавы ў галіне літаратуры і мастацтва за 2017 — 2018 гады. "К" высветліла, чые імёны і якія творы вынесены на грамадскае абмеркаванне.

Вераніка МОЛАКАВА

Як паведаміла на прэс-канферэнцыі першы намеснік міністра культуры Рэспублікі Беларусь Ірына Дрыга, Экспертны савет пры Пастаянным Камітэце Саюзнай дзяржавы з пададзеных заявак выбраў сем намінантаў. Гэта — старшыня Саюза пісьменнікаў Беларусі Мікалай Чаргнец, які адзначаны за раманы "Аперацыя "Кроў", "Сыны", "Вам — заданне", "За секунду да стрэлу"; галоўны рэдактар газеты "Советская Белоруссия" Павел Якубовіч — за асабісты творчы ўдзел у падрыхтоўцы матэрыялаў і непасрэднае кіраўніцтва органам друку Саюзнай дзяржавы "Союз. Беларусь — Россия"; галоўны дырыжор Дзяржаўнага акадэмічнага сімфанічнага аркестра Рэспублікі Беларусь Аляксандр Анісімаў за канцэртныя праграмы калектыва ў 2011 — 2016 гадах; сцэнарыст і рэжысёр Ірына Марголіна, сааўтар сцэнарыяў Алена Далінская, асістэнт рэжысёра Вольга Анапрыенка, рэжысёры Аксана Чаркасава, Алена Пяткевіч, Ірына Кадзюкова за цыкл адукацыйных анімацыйных фільмаў "Казкі старога п'яніна"; народны артыст Расійскай Федэрацыі Алег Іванову за песні "Олеся", "Завалічка", "Пушковая зара", "Печкі-лавачкі", "Мас-

ква за намі", "Родная вёска", "Горад-гарадок"; народны артыст Расійскай Федэрацыі, галоўны дырыжор Дзяржаўнага акадэмічнага сімфанічнага аркестра Расіі Валерый Паланскі і дырэктар калектыва Аляксандр Шанін за канцэртную праграму капылі на XXI Міжнародным фестывалі духоўнай музыкі "Магутны Божа" ў Магілёве 24 — 25 чэрвеня 2015 года; народная артыстка Расійскай Федэрацыі Ларыса Трухіна за музычныя праекты "Над зямлёй Беларусі", "Расія — песня мая", "Люблю цябе, Белая Русь".

— Мы адкрыта абмяркоўвалі заяўкі, пададзеныя да разгляду саюзамі, дзяржаўнымі ўстановамі і грамадскімі аб'яднаннямі, а ў верасні правядзём закрытае галасаванне, — патлумачыў намеснік Дзяржаўнага сакратара — член Пастаяннага Камітэта Саюзнай дзяржавы Іван Бамбаза. — Але спачатку нам трэба працаваць над тым, каб грамадскае убачыла і пачула гэтыя творы, выказала сваё меркаванне, ці годныя яны такой прэміі. Затым мы прагаласуем і накіруем свае рэкамендацыі Вышэйшаму Дзяржаўнаму Савету Саюзнай дзяржавы, які ўжо прымае канчатковае рашэнне.

З імёнамі абраных намінантаў толькі трох назавуць лаўрэатамі. Прэмію ўручаюць раз на два гады за творы літаратуры і мастацтва, што паспрыялі ўмацаванню братэрства, сяброўства і ўсебаковаму супрацоўніцтву паміж Рэспублікай Беларусь і Расійскай Федэрацыяй. Памер адной прэміі — пяць мільёнаў расійскіх рублёў.

Свету пра Беларусь: што такое мас-медыя?

Міжнароднаму радыё "Беларусь" споўнілася 55 гадоў. Гэтай падзеі была прысвечана прэс-канферэнцыя, што адбылася ў Доме радыё.

Пётра ВАСІЛЕЎСКІ

Пра гісторыю нашага міжнароднага вышчання, яго сённяшні стан і перспектывы журналістам распавядалі галоўны дырэктар галоўнай дырэкцыі міжнароднага вышчання Навум Гальпяровіч, ягоныя намеснікі Вячаслаў Лакцюшын і Рыгор Мацюшнік, кіраўнік прэс-службы Белтэле радыёкампаніі Святлана Смагонская-Краскоўская. Пра ролю сродкаў масавай інфармацыі ў справе ўмацавання стратэгічнага партнёрства Беларусі і Кітая гаварыў дарадца і прэс-аташе Пасольства Кітайскай Народнай Рэспублікі ў нашай краіне Чэнь Вэй-вэй. У прэс-канферэнцыі таксама бралі ўдзел прадстаўнікі галіновага прафсаюза і Беларускага таварыства дружбы і культурнай сувязі з замежнымі краінамі.

У 1962 годзе ў Беларускай ССР міжнароднае вышчанне стваралася для асвятлення беларускай гісторыі і рэчаіснасці з пазіцыі савецкай дзяржавы. Але пры гэтым замежная аўдыторыя атрымлівала інфармацыю пра жыццё ў рэспубліцы. Зрэшты, сама наяўнасць такога інфармацыйнага канала ў сусветнай медыйнай прасторы спрыяла распаўсюджанню ведаў пра наш край, была сведчаннем таго, што ёсць такая зямля і такі народ.

Сёння наша міжнароднае радыё вяртае 24 гадзіны ў суткі на васьмі мовах (беларускай, рускай, англійскай, нямец-

кай, французскай, іспанскай, польскай і кітайскай), на радыёхвалях, праз спадарожнік і Сеціва. Фактычна вяртанне ахоплівае ўвесь свет. Радыё "Беларусь" шчыльна супрацоўнічае з Міністэрствам замежных спраў. Апошнім часам пашыраюцца кантакты з буйнейшымі медыя-холдынгамі Кітая.

Супрацоўнікі радыё "Беларусь" — людзі ў сваёй справе даведчаныя. Кожны з тых, хто працуе ў эфіры ці рыхтуе праграмы, валодае не менш як трыма мовамі. Многія прыйшлі сюды студэнтамі-практыкантамі і выраслі ў сапраўдных прафесіяналаў, якія сваёй працай маюць аўтарытэт краіны. Варта адзначыць, што не толькі наша замежнае радыё шукае партнёраў у замежжы. Ёсць вялікая цікавасць да Беларусі і з боку тамтэйшых мас-медыя. Менавіта з іх паступаюць прапановы аб супрацоўніцтве.

Працуючы ў асноўным на межы, радыё "Беларусь" не забываецца і на грамадзян Беларусі. Як паведамілі на сустрэчы з прэсай, часцей яго слухаюць у раёнах, памежных з Украінай, Польшчай і Літвой. Таму інфармацыйныя інтарэсы гэтай аўдыторыі таксама бяруцца да ўвагі журналістамі радыё "Беларусь".

Маючы пэўнае ўяўленне пра тое, як працуе наша замежнае радыё, нельга не захапіцца тым, што адносна невялікім калектывам робіцца такая велізарная, патрэбная дзяржаве, работа. І зноў пераконваешся, што мас-медыя — гэта не спадарожнік, рэтранслятары і інтэрнэт. Прынамсі, гэта не галоўнае. Мас-медыя гэта найперш журналісты.

Напрыканцы тыдня на спартыўнай базе "Стайкі" пад Мінскам прайшла XI Рэспубліканская спартакіяда работнікаў культуры і мастацтва. Удзельнікі спаборнічалі па сямі відах спорту: вайебол, футбол, лёгкаатлетычны крос, дартс, гіравы спорт, настольны тэніс, перацягванне каната.

Пётра ВАСІЛЕЎСКІ / Фота аўтара

Ад Міністэрства культуры на спаборніцтвах прысутнічаў намеснік міністра Аляксандр Яцко, ад прафесійнага саюза — намеснік старшыні Федэрацыі прафсаюзаў Беларусі Аляксандр Мікша і намеснік старшыні Беларускага прафсаюза работнікаў культуры, інфармацыі, спорту і турызму Таццяна Філімонава. Судзейскае калегія спаборніцтваў складалася з прафесіяналаў, якім даводзілася судзіць спаборніцтва міжнародныя. Удзел у спаборніцтвах бралі зборныя ўсіх абласцей і сталіцы, а таксама зборная рэспубліканскіх арганізацый.

Аматары спорту сферы культуры і мастацтва спаборнічалі на пляцоўках, на якіх рыхтуецца да адказных стартаў алімпійскі рэзерв нашай краіны, уладабаль "Стайкі" і замеж-

Спартакіяда — гэта...

ня спартсмены — як з постсаветскай прасторы, так і з далёкага замежжа. (Дарэчы, у перспектыве "Стайкі" будзе трэнеравачнай базай удзельнікаў II Еўрапейскіх гульняў, што пройдзе ў нашай краіне.) Зразумела, што перад удзельнікамі галіновай спартакіяды не ставілася задача пахіснуць рэкорды, склаці канкурэнцыю тым, для каго спорт — прафесія. Спартакіяда — гэта найперш буйнамаштабная акцыя па прапагандзе здаровага ладу жыцця, па свядарджэнні тэзы, што спорт, як і кананічна, як скажуць бы класік, "всё возрасці покорны". Спартакіяда падарыла станоўчыя

эмоцыі як удзельнікам, так і гледачам. А на спаборніцтвах па перацягванні каната жарсці як на Алімпіядзе проста зашкальвалі. І мо, самае галоўнае, Спартакіяда дала магчымасць усім, хто меў да яе дачыненне, адчуць сябе камандай у шырокім сэнсе — зборнай культуры і мастацтва Беларусі.

Падчас спартакіяды.

Адчувальны ўздым грамадскай цікавасці да беларускай мінуўшчыны спараджае і мноства пытанняў. Адказы пакуль ёсць далёка не на кожнае, і на іх месца часцяком прыходзяць гіпотэзы і дадумкі. Без сумневу, замена аднаго гістарычнага міфа на іншы — гэта далёка не самы лепшы сцэнарый. І таму масавы працэс заваення ўласнай гісторыі павінен мець трывалы факталагічны падмурак. У авангардзе яго стварэння поруч з археалагічнымі знаходкамі і гісторыка-архівамі. Пра спецыфіку гэтай працы і праблемы, якія яе атачаюць, мы гаворым з дзейнымі даследчыкамі.

Ілья СВІРЫН: — Спадар Алякс, наколькі мне вядома, вы не так даўно вярнуліся з чарговай даследчыцкай камандзіроўкі. Што ўдалося "упалываць" гэтым разам?

Алякс ЖЛУТКА: — Апошняя цікавая знаходка — два лісты сына Францішка Скарыны Сымона з ягоным аўтографам з архіва Індрыжыхава Градца — невялічкага гарадка, дзе яму некалі даводзілася працаваць садоўнікам. Гэтым зборам неверагодна пашчасціла: за многія стагоддзі нічога адтуль не знакала, бо іх ніколі не краналі пажары ці войны. Разам з даследчыкам Паўлам Котавым, які вучыцца ў Карлавым універсітэце, мы выправіліся ў абласны архіў горада Тржэбана, філіялам якога з'яўляецца архіў у Індрыжыхавым Градцы, зрабілі запіты, і не паспеў я вярнуцца ў Мінск, як атрымаў адказ. Знайшліся пакуль толькі гэтыя дакументы, але паколькі існуе гіпотэза, што глебу для сына ў тых мясцінах рыхтаваў яго бацька, ёсць сэнс працягваць пошукі.

І.С.: — Ці багата наогул застаецца белых плямаў у біяграфіі Скарыны?

А.Ж.: — Па сутнасці, мы ведаем толькі паасобныя факты яго жыцця, а прамежкі паміж імі дасюль застаюцца лакунамі: ад нараджэння да паступлення ў

Кракаўскі ўніверсітэт, паміж бакалаўратам і дактаратам, пасля — з 1535 года, калі звесткі пра Скарыну трапляюцца ў пражскіх дакументах, і да 1552 года, калі ён згадваецца ўжо як памерлы. Гэтыя фрагменты жыццяпісу пакуль можна ўзнавіць хіба на ўзроўні гіпотэзаў, але спадзяюся, што пошук у архівах з часам дасць плён...

І.С.: — А ці ёсць праграс?

А.Ж.: — Не так даўно ў архіве Ватыкана мне ўдалося натрапіць на ўрывак з дзённіка папскага цырымоніямэйстра Парыса Грасі, дзе апавядаецца пра прыём Папам Юліем II у 1512 годзе трох паслоў Даніі. Ад імя дэлегацыі выступаў не названы па імені сакратар дацкага караля, чьяй прамова ўразіла Грасі сваёй красамоўнасцю. Супаставіўшы гэты факт з вядомымі нам звесткамі з жыцця Скарыны, можна высунуць гіпотэзу, што тым прамольцам быў менавіта ён. Бо літаральна праз тры меся-

І.С.: — Хаця, здавалася б, імя класіка забытым не назавеш...

З.Д.: — І тым не менш, нават яго сапраўднае прозвішча мы да нядаўняга часу не ведалі — не кажучы ўжо пра шматлікія дэталі біяграфіі. Бо, як выявілася, ніякі ён насамрэч не Дунін — гэты прозьвішчак з'явіўся толькі пасля таго, як Вінцэнт уласна-нарочна падрыхтаваў свой радавод. Для даследчыкаў даўно не сакрэт, што ён быў профі ў плане падробкі архіўных крыніцаў, але ніхто чамусці не ўсумніўся ў ягонай уласнай радаслоўнай — выведзенай, дарэчы, ажно з XII стагоддзя! Таму няма нічога дзіўнага, што ва ўсіх дакументах — а іх вядома сотні — яго род фігуруе толькі як Марцінкевіч.

Зміцер ЮРКЕВІЧ: — У Польшчы пра нашага нацыянальнага героя Тадэвуша Рэйтана выдана працэма літаратуры, але тамтэйшыя даследчыкі так і не здолелі

плямаў. Прыкладам, не так даўно ўдалося выявіць збор яго лістоў аб падарожжах у Галандыю, Францыю, Англію, Расію, Германію і г.д. — па сутнасці, яшчэ адну аўтабіяграфію. Гэты твор адкрыў для мяне зусім іншага Агінскага — не як папітыка або дыпламата, але найперш як чалавека. Там прыгаводзіцца і бадай анекдатычныя жыццёвыя сітуацыі: прыкладам, нека ў лонданскім тэатры ён ледзь не пабіўся з самім герцагам Ёркскім. Агінскі, які не ведаў тамтэйшых нюансаў этыкету, пастанавіў локаць на паранет лажы, і Яго Высокасць гэта абурыла.

І.С.: — Ёсць вядомыя стэрэатыпы: усе каштоўныя дакументы даўно былі вывезены з тэрыторыі краіны, і спадзявацца на нейкія ашаламляльныя знаходкі належыць толькі па-за яе межамі...

З.Д.: — Што самае цікавае — здабыць многу звесткі лжалі літаральна пад рукой, у мінскіх архівах, і

А.Ж.: — У той самы час, многія дачыныя нашай гісторыі звесткі можна адшукаць толькі за мяжой. Прыкладам, у эзітаў адзін асобнік кожнага дакумента захоўваўся ў калегіуму, другі скіроўваўся правінцыялу, а трэці — у генеральны архіў у Рыме. І калі першыя два маглі даўно знікнуць, трэці і дасюль чакае беларускіх навукоўцаў. Аднак найбольш дакументаў захоўваецца ў самым буйным зборы гістарычных матэрыялаў — Ватыканскім Таемным Архівам. Менавіта таму многія краіны Еўропы, у тым ліку і нашы суседзі, нават заснавалі ўласныя інстытуты для пошуку ў тым велізарным сховішчы, дзе агульная даўжыня паліцаў каля 40 кіламетраў, матэрыялаў па сваёй гісторыі. Вядома, і нам бы гэта не пашкодзіла.

Анатоль СЦЕБУРАКА: — Нацыянальная бібліятэка Францыі, з якой мне даводзілася супрацоўнічаць,

артыкул пра Агінскага — і бачу, што там проста памылка на памылкі! Звесткі, якія не перагледзіліся з 1960-х... Няўжо нельга тым, хто рыхтуе такія грунтоўныя выданні, хаця б звярнуцца па кансультацыю да спецыяліста — калі ўжо няма сродкаў замовіць яму артыкул? Бо наступная ж энцыклапедыя выйдзе яшчэ гадоў мо праз дваццаць...

І.С.: — Наколькі ўвогуле наша навуковая супольнасць схільная да рэвізіі поглядаў?

З.Д.: — Даследчыкі, якія прысвяцілі гэтай тэме ледзь не ўсё жыццё, часта ўпарта стаяць на сваім ды ўспрымаюць такую рэвізію як асабісты выклік. Зразумела, маладыя і нахабныя хлопцы хіцалі мяне іх бянтэжаць. Шацкая сітуацыя — усяго толькі адгалопаць агульныя ісціны: ніколі нельга ставіць кропку ў даследаванні.

З.Ю.: — Мне ўдалося пазбегнуць удару з боку прызных аўтарытэтаў, бо, як

Факты з "разыначкай" і "разыначкі" без фактаў

"Калекцыянеры" дакладнасі супраць інерцыі мыслення і поп-гісторыі

цы, падчас абароны дактарату ў Падуі, наш суйчыннік быў названы сакратаром дацкага караля. Адпаведна, тыя добрыя веды ў галіне медыцыны, якімі былі ўражаныя падуанскія прафесары, Скарына мо атрымаць ва ўніверсітэце Капенгагена.

Зміцер ДРОЗД: — Белых плямаў у нашай гісторыі наогул багата — нават у тых тэмах, якія падаюцца канчаткова вывучанымі. Прыкладам, калі я кажу, што даследуючы жыццё Дуніна-Марцінкевіча, людзі дзівяцца: няўжо на гэтай ніве можна знайсці хоць нешта новае? Але я паказвае мой досвед, там яшчэ шчыраваць ды шчыраваць!

А.Ж.: — Па сутнасці, мы ведаем толькі паасобныя факты яго жыцця, а прамежкі паміж імі дасюль застаюцца лакунамі: ад нараджэння да паступлення ў

аднавіць яго біяграфію хаця б на траціну — хаця жыві ён усяго 39 гадоў! Больш за тое, яны не ўстанавілі ні дакладную дату нараджэння, ні прычыну смерці — "агульнапрынятая" версія пра самагубства не мае дакументальнага абгрунтавання і даволі лёгка абвяргаецца. Мне ж у выніку некалькіх гадоў карпатлівай працы ўдалося запуюніць жыццё Рэйтана літаральна па гадах, прычым зрабіць гэта менавіта на падставе архіўных крыніц, а не гіпотэз. Зрэшты, лакунаў і тут пакуль не бракуе.

Святлана НЕМАГАЙ: — Ледзь не ўсё вядомае жыццё я займаюся даследаваннем біяграфіі Міхала Клеафаса Агінскага, але... чым далей тым болей разумею, наколькі шмат у ёй застаецца белых

не трэба было нікуды па іх ехаць. Нярэдка бывае так: бяры справы, якія пралягалі ўжо 200 гадоў, і бачыш, што ты першы, хто імі зацікавіўся! Хаця, здавалася б, калі ты навуковец і займаешся той ці іншай тэмай, міма такой важнай крыніцы проста не прайсці. З аднаго боку, гэтая аб'якаваць выглядае ледзь не як катастрофа, з другога — абнадежывае і забяспечвае вялікія планы на будучыню.

Дзясніц ЛІСІЧЫКАУ: — Нацыянальны гістарычны архіў Беларусі — адзін з самых буйных ва ўсёй Усходняй Еўропе. Тут захоўваецца вялікі комплекс дакументаў перыяду Вялікага Княства Літоўскага і Рэчы Паспалітай. Маюцца на захаванні таксама дакументы ўстаноў Мінскай, Віцебскай і Магілёўскай губерняў Расійскай імперыі. Калі да нас звяртаюцца, прыкладам, прадстаўнікі раённых музеяў і пытаюцца, што ў нас можна знайсці пра іх край, мы адказваем: ды не раўнуючы ўсё!

З.Ю.: — Магу засведчыць, што Нацыянальны гістарычны — гэта сапраўдны Кландайк для дбайных даследчыкаў. Менавіта ў яго нетрах мне літаральна сёлета ўдалося знайсці звесткі пра тое, што Рэйтан і Касцюшка — траюрэдныя браты, а Ігнат Дамейка — іх пляменнік у чацвёртай ступені. Ды і пра род Міцкевічаў, якім таксама давялося зацікавіцца, адшукалася нягледзячы на новы інфармацыі, што стала асновай для маіх публікацый у "К". Здавалася б, на гэтую тэму ўжо напісаныя цэлыя бібліятэкі, але, тым не менш, многія вартыя увагі факты прайшлі міма ўсіх папулярных пакаленняў міцкевічанаўцаў.

выдаткоўвае велізарныя сродкі на алібоўку сваіх архіўных крыніцаў, і цяпер яны дасяжныя нават праз інтэрнэт. А дакументаў, дачыненых беларускай гісторыі, там таксама вельмі шмат — прыкладам, дыпламатычная пералічка часоў ВКЛ альбо прыватная карэспандэнцыя вядомых асобаў. Пакуль для даследчыка гэта неўзразанае поле.

З.Д.: — Дарэчы, постацы Дуніна-Марцінкевіча я ўсюр'ез зацікавіў абсалютна на выпадкова: ён быў адным з "пастаяльцаў" Мінскага турэмнага замка, якім я тады ўзначыўся займаўся. Месца гэтае ведае кожны, а вось яго гісторыя да нядаўняга часу заставалася "цёмным лесам". Было хіба некалькі газетных артыкулаў, якія п'ятаралі тыя самыя абудныя звесткі. Дый нават у "Вікіпедыі" напісана, што гэта ледзь не самая надзейная турма ў свеце, з якой ніхто ніколі не ўцякаў. Хаця насамрэч уцячы адтуль было не надта складана, і з гэтым звязана нягледзячы камічныя гісторыі.

Д.Л.: — Плён працы такіх энтузіястаў, які цэкі Дрозд і Юркевіч, паказвае, што нашы архіўныя сховішчы пакуль зусім нявывучаныя, і нас яшчэ чакае працэма адкрыццяў практычна па ўсіх тэмах. Ды, на вялікі жаль, ёсць і яшчэ адна праблема: інерцыя мыслення. Выданні спраўна тыражуюць тыя самыя звесткі, хаця архівысты даўно ўжо даказалі іх недакладнасць.

З.Д.: — Так, многія выяўленыя звесткі прымушаюць перапісваць энцыклапедыі.

С.Н.: — Мая магістральная тэма — музыка XIX стагоддзя, і тут знаходкі пакуль не вычэрпваюцца. Прыкладам, не так даўно ўдалося выявіць вялікі музычны архіў Забэльскага дамініканскага калегіума, падзелены цяпер па розных бібліятэках Літвы. Адшуканы творы кампазітара Плашыны — першыя ўзроўні сімфанічнага жанру на нашых землях. Раней лічылася, што да рэвалюцыі нічога падобнага не было. Яшчэ адна знаходка — партыі імны аўтарства Дамініка Стэфановіча. Раней ён быў вядомы выключна як настаўнік Манюшкі, але твор, які выконваўся ў Мінскай катэдрэ, выяўляе яго і як практыкуючага кампазітара. Адпаведна, ён мог навучыць Манюшку не толькі ігры на фартэпіяна.

І.С.: — А ці лёгка бывае вярнуць гэтыя творы ў культурны ўжытак?

С.Н.: — На жаль, не заўсёды. Многія выяўленыя за мяжой музычныя знаходкі — тыя ж оперы "Фаўст", "Агата" ці "Чужое багацце нікому не служыць" — мелі стаўлены лёс, бо былі па-шацены на сцэне альбо прынамсі запісаныя. А вось, напрыклад, "Вабрабраская літанія" Юзафа Дашчынскага, партытуру якой нам удалося аднавіць, выконвалася ўсяго адзін раз і, як мне падаецца, не найлепшым чынам. Адно з выдывецтваў узялося надрука-

Вяртаючыся да надрукаванага

Напалеон у метро

Мы рады давесці да вашага ведама, што адно з чаканняў "К" з надыходам календарнага лета такі ўвасобіцца ў жыццё! Цяпер — падрабязнасці.

Алег КЛІМАУ

Калі вы заблыліся, то нагадаем, што ў 2016-м метрапалітан запустіў некалькі візуальных і аўдыяпраектаў, якія сталі як бы складнікам мерапрыемстваў і акцый, звязаных з правядзеннем у краіне года культуры. З плазменных экранаў, размешчаных на станцыях, дэманстравалі мультфільмы, анансавалі мастацкія фільмы, распавядалася аб беларускіх гарадах. І гучала сусветная класічная музыка, праўда, толькі замежных аўтараў. І вось праз нейкі год у падземцы стануць праіграваць і творы айчынных кампазітараў! Не выключана, што і невялікая нататка ў нашай газеце, у якой мы некалі задаліся пытаннем, а дзе ж, уласна, беларускі музычны кантэнт, адыграла сваю стануючую ролю ў тым, што, верагодна, ужо з 1 чэрвеня ў чаканні цягнуць

пасажыры змогуць атрымліваць асалоду і ад музыкі роднай.

Так што дзякуй і метрапалітану, і культурнаму праекту "Гукі метро. Слухай сваё", які прасоўваў ідэю аб "беларускай музыцы пад зямлёй", і нам! Заручыўшыся падтрымкай у розных інстанцыях, ініцыятары давалі задуму да практычнай рэалізацыі! Натуральна, паклон і кампазітарам, ад чьіх сачыненняў жыхары сталіцы і яе гасці неўзабаве пачнуць атрымліваць асалоду ў метро. А першым ролікам павінен стаць паланэз Напалеона Орды "Паўночная зорка".

ваць гэты твор, але выйшла пакуль усяго пару асобнікаў. Хаця вартасць яго несумненная. Аўтар — беларускі кампазітар, які нечым нагадвае Гайдна і Моцарта, вядомы і шанаваны ў Еўропе, пражыў большую частку жыцця ў Рэчыцкім павеце. Шкада, што аб вяртанні яго спадчыны рупліцца хіба адзінкі.

Д.Л.: — І гэта наогул істотная праблема — як данесці знойдзеныя ў архівах звесткі да шырокага кола грамадскасці. Пакуль што навідавоку разрыў паміж даследчыкам, які працуе па пэўнай тэматыцы, і карыстальнікам інфармацыі.

І.С.: — Даследчык займаецца карпатлівай працай, і ў выніку назнапашаецца тая крытычная маса, якая павінна выліцца ў манускрыпты. Куды ісці яму з рукапісам кнігі? Ці хтосьці яго чакае?

З.Д.: — У мяне шлях наступны: сам напісаў кнігу,

гэтую тэму ледзь не ў дзясятку цэнтральных выданняў, а вось адзіная газета, якая іх друкаваць адмаўляецца — акурат ляхавіцкага раёнка. Нават не ведаю чаму, бо адказаў я не атрымліваў.

С.Н.: — Думаю, час Рэйтана на Беларусі проста яшчэ не прыйшоў, але не выпадае сумнявацца, што ён абавязкова прыйдзе. З Агінскім усё было гэтаксамма. Дзесяць гадоў таму, калі я абараняла дысертацыю, нехта нават напісаў на мяне ў ВАК "ананімку": маўляў, тэма "недобранадзейная"... Але вельмі хутка ўсё кардынальна змянілася: адкрыты музей-сядзіба Агінскага ў Залесці, пры Акадэміі навук ствараецца навуковы цэнтр спадчыны кампазітара. Вы кідаеце добрыя зярняtki ў глебу, і з часам яны дадуць свой плён.

Д.Л.: — Парадаксальным чынам, вельмі часта выяўленыя архівамі фак-

мы іх захаванне. Хаця гэта, напэўна, самая каштоўная экспаната ў іх фондах!

З.Д.: — Што да папулярнасці ведаў... Вялізныя магчымасці тут дае інтэрнэт, хаця б нават сацыяльныя сеткі. Калі я напісаў пост, запытаўшы, каму цікава інфармацыя пра турэмнае зняволенне Дуніна-Марцінкевіча, адразу з'явілася прапанова зрабіць артыкул для аднаго з выданняў.

Д.Л.: — Апошнім часам мы спрабуем папулярнаваць архіўныя дакументы акурат праз сацсеткі і я магу падзяліцца пэўнымі высновамі. Калі гэта проста скупыя факты — наколькі б яны ні былі эксклюзіўнымі — больш за пару лайкаў не дачакаешся. Але калі нават даўно вядомы ў вузкім коле рэчы падаць смачна, гэтае паведамленне потым будзе ахвотна тыражаваць. Аднавядна, даследчыкам неабходна вучыцца "віруснай"

пераканаўчасці падачы. Тым больш, сёння кожны можа выдаць кніжку за ўласны кошт без мінімальнага навуковага рэдагавання дырэктываў. Чалавек прыходзіць у архіў, знаходзіць там пасобныя факты і за месяц-два робіць цэлую кніжку з сенсацыйнымі высновамі... У Расіі ёсць ініцыятыва "Навукоўцы супраць міфаў", якая даходзіла і дасціпа на змагавецца з рознымі байкамі. Думаю, хутка і ў нас наступе такая патрэба.

З.Д.: — З поп-гісторыяй вельмі цяжка змагацца. Адна справа — гэта зацяты адэпт, які з запаленымі вачыма будзе пераконваць цябе, напрыклад, у тым, што ў Вялікім Княстве Літоўскім не было прыгоннага права, а зусім іншая — даследчык, які на свае вочы бачыў у архівах купчыя сцяны. Наўрад ці яны паразумеюцца.

С.Н.: — Хацелася б спадзявацца, што прадстаўнікі

"Мілавіца", "Камунарка", узавялі сваю гісторыю паводле нашых дакументаў. Без сумневу, гэта не абый-як працуе на іх імідж.

А.С.: — Яшчэ адзін перспектывны напрамак — вывучэнне тых французскіх архіваў, што пасля вайны трапілі ў Беларусь і падзеленыя паміж рознымі сховішчамі. Чаму гэта можа быць карысна для нас? Найперш таму, што спрыяе супрацоўніцтву ў навуковых колах. Бо пакуль што, як мне падаецца, у той жа Францыі даследчыкі пра нас мала ведаюць і таму ставяцца трохі насцярожана. То бок ёсць нагода выправіць сітуацыю.

І.С.: — Аднавядна, жыво вялікае, а работнікаў мала...

З.Д.: — Важна стымуляваць тых, хто вучыцца на гістфаку, скіроўваць студэнтаў у архівы, прапаноўваць ім цікавыя і маладаследаваныя тэмы. Бывае, што чалавек атрымлівае дыплом — і

не ў Грушаўцы. Займаюцца гэтай справай калія пляці гадоў, і яна стала істотнай часткай майго жыцця. Не ўяўляю сябе без яе.

А.Ж.: — Архівазалежнасць...

С.Н.: — Усе гэтыя людзі — у добрым сэнсе апантаных. Згадваю пачатак даследчыцкай дзейнасці, калі мы разам з маім навуковым кіраўніком, прафесарам Волгай Дадзімавай за свае грошы ездзілі ў Кракаў і Берлін. Гэта была не абый-якая прыгода — падарожжа ў пошуках скарбаў. І сапраўды, для даследчыка новы факт — не меншы скарб, чым схаванае піратамі золата. Тым больш, матэрыяльных дывідэндаў у Беларусі такая праца не прыносіць.

А.С.: — Самыя лепшыя знаходкі здараюцца ў тых людзей, якія архівісты ўжо паводле складу ўражання. Нечым яны нагадваюць калекцыянераў, хіба з той

■ Зміцер Юркевіч: "Мне ўдалося апублікаваць артыкулы на тэмы, звязаныя з Рэйтанам, ледзь не ў дзясятку цэнтральных выданняў, а адзіная газета, якая ўпарта іх друкаваць адмаўляецца — акурат ляхавіцкага раёнка. Нават не ведаю чаму, бо адказаў я не атрымліваў".

■ Святлена Немагай: "Хацелася б, каб прадстаўнікі мас-медыя з часам замест папулярнасці антынавуковых фактаў звярталіся да спецыялістаў. Бо пакуль мы існуем у паралельных сусветках. Архівісты людзі непублічныя, ды і ці трэба ім быць шоуменамі?"

■ Дзяніс Лісейчыкаў: "Апошнім часам спрабуем папулярнаваць архіўныя дакументы праз сацсеткі. І калі вядомыя ў вузкім коле рэчы падаць смачна, паведамленне потым будзе тыражаваць. Аднавядна, даследчыкам неабходна вучыцца "віруснай" падачы інфармацыі".

■ Анатоль Сцебурака: "Самыя лепшыя знаходкі здараюцца ў тых людзей, якія архівісты паводле складу характары. Нечым яны нагадваюць калекцыянераў, хіба з той розніцай, што збіраюць не маркі або манеты, а факты. І гэтая ўнутраная патрэба — самая важная матывацыя".

■ Алес Жлутка: "Многія датычныя нас звесткі можна адшукаць толькі за мяжой. Так, у езуітаў адзін асобнік дакумента захоўваўся ў калегііме, другі скіроўваўся правінцыялу, а трэці — у Рым. І калі першыя два маглі знікнуць, трэця чакае беларускіх навукоўцаў".

■ Зміцер Дрозд: "З поп-гісторыяй цяжка змагацца. Адна справа — гэта зацяты адэпт, які з запаленымі вачыма будзе пераконваць цябе ў слушнасці сваіх аргументаў, а зусім іншая — даследчык, які на свае вочы бачыў у архівах паперы. Наўрад ці яны паразумеюцца".

сам зрабіў макет, выдаў за ўласны кошт і займаўся распаўсюдам. Думаю, большасці калегаў такі алгарытм знаёмы.

Д.Л.: — Наш архіў займаецца выданнем зборнікаў дакументаў і біяграфічных даведнікаў, агулам за дзесяць гадоў іх выйшла пад тры дзясяткі. Штогод выходзіць адмысловы навуковы зборнік "Архіварыус". Многія навуковыя ўстановы таксама маюць свае спецыялізаваныя перыёдыкі. Але ў падобных выданняў вузкая мэтавая аўдыторыя. Даследчыкам неабходна шукаць іншыя каналы папулярнасці сваіх набыткаў. Прыкладам, актыўна працаваць з прэсай, у тым ліку і рэгіянальнай. На яе старонках вельмі часта перадрукоўваюць звесткі са старых энцыклапедыяў альбо сумнеўныя белетрыстычныя паданні, бо свежавывяўленыя фактаў прамінуўшычыню свайго краю не хапае. Не ведаю, ці публікую "Ляхавіцкі вестнік" матэрыялы пра Рэйтана...

З.Ю.: — Мне ўдалося апублікаваць артыкулы на

ты не знаходзіць водгуку менавіта ў тых мясцінах, дзе, здавалася б, імі павінны былі б найбольш зацікавіцца.

З.Д.: — Мне ўдалося ўсталяваць дзясяткі месцаў на Беларусі, звязаных з родам Марцінкевічаў — раней у гэтым спісе былі хіба Панюшкі, Мінск і Люцынка. Прыкладам, стала вядома, што маці літаратара пахаваная на глухых могілках. Здавалася б, раённа варты было б правяць да гэтага факта пэўную цікавасць — хаця б адносна турыстычнага патэнцыялу...

Д.Л.: — На жаль, ініцыятывы на месцах відэочына бракуе. Не так даўно энтузіяст з Ганцавіцкага раёна Вітал Герасіма адшукаў непадалёк ад вёскі Малькавічы старажытны надмагільны помнік, звярнуўся да нас з просьбай зрабіць іх даціроўку, і ўдалося ўстанавіць, што яны ажно з XVI стагоддзя! Навукоўцы з усёй краіны назвалі гэтае адкрыццё бадай сенсацыйным, аднак, тамтэйшы краязнаўчы музей пакуль не спяшаецца перанесці тэя камяні на сваю тэрыторыю, забяспечыўшы тым са-

падачы інфармацыі. Мы ж памятаем, колькі розгаласы выклікала наядуная "навіна" пра тое, што ў Скарыны не было вусоў...

А.С.: — Неяк патрапілася публікацыя, прысвечаная славутым месцам Напалеона ў Мінску...

З.Д.: — Спадзяюся, з яго сэлфі?

А.С.: — Жарты жартамі, але... не так даўно мне ўдалося пралабіраваць уключэнне капціцы Рэйтана ў Ляхавіччэ і міжнародны гід па напалеонаўскіх мясцінах. Справа ў тым, што плямяннік Тадэвуша Дамінік, пра якога я адшукаў у Францыі надзвычай цікавыя дакументы, быў не абый-якой значнасці ваяром у арміі Банапарта. Аднавядна, вынікі даследаванняў архівістаў могуць быць карыснымі не толькі беларусам...

Д.Л.: — Адна справа — падаваць факты з "разынкай", а зусім іншая — "разынка" без фактаў. Без сенсацыйным, аднак, тамтэйшы краязнаўчы музей пакуль не спяшаецца перанесці тэя камяні на сваю тэрыторыю, забяспечыўшы тым са-

мас-медыя з часам стануць больш сумленнымі і замест таго, каб папулярнаваць антынавуковыя факты, будзь звяртацца да спецыялістаў. Бо пакуль мы, такое адчуванне, існуем у паралельных сусветках. Архівісты зольшага людзі непублічныя, ды і ці трэба ім, наогул, быць шоуменамі?

З.Д.: — Не думаю, што плён нашай працы можа стаць масавай літаратурай — усё ж, яна мае іншую спецыфіку. Але зробленыя архівамі адкрыцці могуць быць добрым падмуркам для спецыялістаў іншага профілю.

А.Ж.: — Грунтуючыся на архіўных даных, можна зрабіць добры фільм альбо кнігу ў папулярным ключы.

Д.Л.: — Да ўсяго, выяўленыя ў архівах звесткі пры ўмелым выкарыстанні могуць мець не толькі навуковае, але нават і эканамічнае значэнне. Прыкладам, да нас нярэдка звяртаюцца прадстаўнікі буйных вытворцаў, якіх цікавіць гісторыя іх прадпрыемстваў. За апошнія гады такія знамяны брэндзы, як "Аліварыя",

нават не ведае, дзе той архіў знаходзіцца.

Д.Л.: — Паколькі я сам працую ў архіве, дык магу назіраць за ростам запатрабаванасці архіўных матэрыялаў. Яшчэ напрыканцы 1990-ых у чытальную залу людзі хадзілі мала, не ўяўляючы, што ў архівах можа быць нешта вартэе ўвагі, але апошнія год пянаццаць цікавасць несупынна расце. Што вабіць больш за ўсё? Безумоўна, генеалогія.

І.С.: — А якой інтэнцыяй кіруецца той, хто выпраўляецца працаваць у архіў?

З.Ю.: — Па-першае, Рэйтан — лічы, мой зямляк, ён жыў у колішнім Навагрудскім ваяводствам. А па-другое... Як бы гэта пафасна ні гучала, быў пакрыўджаны мой нацыянальны гонар: у замежных крыніцах ён падаваўся выключна як герой суседняй краіны, хаця, як мне ўдалося высветліць, паводле паходжання Рэйтан быў да пятага колена тутэйшы, і на сойма 1773 года прадстаўляў ВКЛ. Да ўсяго, у архівах я збіраю матэрыялы для таго музея, які, хочацца верыць, паўста-

розніцай, што збіраюць не маркі альбо манеты, а факты — каб потым складаць іх у цэльны пазл. І гэтая ўнутраная патрэба — акурат самая важная матывацыя. Ведаю многіх, хто прыходзіў у архіў, папрацаваў там некалькі дзён і кідаў, бо разбіранне старых нечтыльных дакументаў здавалася ім нуднай і нецікавай справай. А ёсць людзі, для якіх гэта і сапраўды неад'емная частка жыцця. Таму ў пэўным сэнсе мы — калекцыянеры новых фактаў, адкрыццяў, новых часінак пазла. Гэта не аб'ядноўвае.

Д.Л.: — Многія прыходзіць з канкрэтнай мэтай — напрыклад, пацвердзіць факт сваёй прыналежнасці да дваранскага састаню. Іх не цікавіць ісціна як такая. Цікавіць пацвердженне тых міфаў, што ўжо склапілі ў галаву. Таму і імплэту на пошукі надоўга не хапае. Архівісты — зусім іншыя людзі, якім карціць дакапацца да праўды. І ўжо распачаўшы рухацца па гэтым шляху, не можаш спыніцца. А хто шукае, той рана ці позна знаходзіць..

У канцы мінулага года знакамітая гімнастка Меліціна СТАНЮТА — 16-піразовы прызёр чэмпіянатаў свету і Еўропы, заслужаны майстар спорту Рэспублікі Беларусь — падвяла вынік уласна спартыўнай кар’еры. Але ў 23 гады жыццё толькі пачынаецца! Чым яно напоўнена ў Меліты сёння?

Надзея БУНЦЭВІЧ

— Пачну з “рэкламнай пачынаю”. Апошнім часам вы глядзіце на нас з вялізных банераў, подпіс на якіх — “Напоўні жыццё тым, што важна”. А што сёння важна асабіста для вас? На тых вывахах вы не ў час выступленняў — дык з гімнастыкай “скончана”?

— Чаму ж? Яна і дагэтуль застаецца для мяне важнай. Ёй былі аддадзены 20 гадоў жыцця, і маё сэрца, душа заўсёды будуць ёй належаць. Але гэта не значыць, што ў жыцці няма месца больш ні для чаго. Так, я завяршыла сваю спартыўную кар’еру, але мяне часта запрашаюць правесці майстар-класы: літаральна штогод выдзень накіроўваюся ў новую краіну. Такія паездкі дапамагаюць папулярызаваць мастацкую гімнастыку. А я з радасцю адгаваюся на іх ішчы і таму, што люблю падарожнічаць. Чула, некаторыя людзі ў канцы жыцця шкадуюць, што мала любілі і мала падарожнічалі. Не хачу паўтараць іх памылак.

— **Вось адсюль, калі ласка, больш падрабязна.**

— Мне і раней даводзілася шмат ездзіць па розных кантынентах. Але тады ўсё было скіравана на спартоўніцтва і перамогу. Сёння ёсць больш магчымасцяў убачыць, асэнсаваць культурна значныя месцы. Заўважыла нейкую дзіўную заканмернасць: чым горад меншы, тым ён бывае цікавейшы. Тыя ж Верона, Венецыя — там літаральна з кожным сантыметрам плошчы столькі ўсяго звязана! Можна, справа ішчы ў тым, што ў такіх гарадах, у адрозненне ад мегаполісаў, іншая аўра? — **Самае яркае ўражанне — гэта...**

— ...разнастайнасць. Свет такі розны — папраўдзе ўсебадымы! І адначасова — неабдымны. Амерыка — уся такая яркая, пярэстая, часам “крыклівая”. У Астане, сталіцы Казахстана, — спрэс вялізныя найсучасныя збудаванні, побач з якімі, здаецца, пачуваеш сябе ліліпутам у краіне гуліверу. У Японіі — наадварот, усё маленькае, кампактнае, цалкам іншая культура, спасцігнуць якую — мабыць, тое ж самае, што спасцігнуць космас. І так паўсюль! А ці ж не космас — наша Беларусь?..

— **Наконт падарожжаў усё зразумела, а наконт любові — дакладней, кахання?**

— Гэта было і застаецца гімнастыка. Разумею, насплеў час і іншых прадметаў, спосабаў любові. Але я ўсё яшчэ ў пошуках — і далейшай дзейнасці, і асабістага жыцця.

— **Гэткі “пераходны перыяд”? Ці наступствы вашага знаку Задзіяку? Вы Скарыён. Каго больш “джаліце” — сябе ці атачэнне?**

— Гадоў у 14 — 15, у пераходным узросце, джаліла сябе. Нават трэнер мне ўвесь час гаварыла: “Не ясі сябе, ты ж сябе знурты з’ядаеш!” Але я максімалістка, і калі што не атрымліваецца, прычыны шукаю найперш у сабе. На тых, хто побач, кідаюся рэдка: спорт навучыў цяроўнасці. Але часам магу ўджаліць — і вельмі

Палётны стан Станюты

Меліціна Станюта. / Фота з архіва геральд імпрыі Ю

Жыццё “гімнастычнага чалавека”

балюча, нават калі ўкус будзе зусім маленькім.

— **Цікава, якім уяўляецца вам ваша сямейная будучыня — армянцеяцца на бацькоў?**

— Хачу, каб у мяне было яшчэ лепей! У дзяцінстве я пра гэта, як і іншыя дзяўчынкі, не задумвалася. Але ж сталаю, мудрэю. Увогуле, у мяне цудоўныя бацькі!

— **Так, абодва — журналісты. Абодва — са шляхетных сем’яў з даўнімі традыцыямі.**

— Ды справа не ў гэтым! Яны вельмі многа для мяне зрабілі, заўжды дапамагалі мне, падтрымлівалі і працягваюць гэта рабіць. А галоўнае — у дзяцінстве далі мне магчымасць паспрабаваць сябе ва ўсім, адваля ў студию ранняга развіцця Палаца дзяцей і моладзі. Чым я толькі ні займалася! Але гімнастыку ўпадабала больш за ўсё. Тое ж, пэўна, прапаную і свайму дзіцяці: каб зразумець, што тваё, а што не, чалавек павінен дакрануцца да як мага больш разнастайных сфер дзейнасці.

— **Мяркуючы па тым, што вы зняліся ў песенным кліпе, можа, і ў музыцы сябе спрабавалі?**

— Так, але не склалася. Памятаю, папрасілі мяне штосці прапаяваць, ды мне гэта не спадабалася. Падвялі да фартэяна, а там клавшы — на ўзроўні майго носа. Як тут не разгубіцца? А гады два-тры таму захацела навучыцца іграць на гітары. Паспрабавала — з усёй шчырасцю, без прымусу. Але шкада стала маніюры і згубленага часу. Так што лепш я буду добрым слухачом!

— **А як з артыстычнай кар’ерай? Вы ж зняліся ў стужцы “Вышэй за неба”.**

— Так, але ж я не актрыса і не хачу ёй быць! Можна, хтосьці гэтаму і здзівіцца, але гэта вельмі складана прафесія, і акрамя схільнасцей-здольнасцей ёй таксама трэба вучыцца. Неяк мяне запрасілі таўдзельнічаць у адным тэлепраекце: апрапулі ў сцэнічны строй маёй прабабулі Стэфаніі Станюты, далі ў пару артыста-купаляўца Ігара Дзянісава — паспрабавалі аднавіць адну са сцэн колішняга спектакля “Гаральд і Мод”, у якім яны разам ігралі многа гадоў запар. Было, вядома, цікава “прымерыць” на сябе не толькі касцюм, але і ролю маёй прабабулі. Побач са знымым актёрам я ішчы раз пераканалася, што, каб пачуваць сябе на сцэне разнаволенна, трэба вучыцца ды вучыцца.

— **Лепей быць добрым глядачом? Вы часціком наведваеце тэатры, асабіста Нацыянальны акадэмічны імя Янкі Купалы.**

— Так, вельмі яго люблю — і не толькі таму, што тут ледзь не 70 гадоў працавала мая прабабуля. У гэтым калектыве сабраліся найталенавітыя актёры, здольныя на любя пераўвасабленні, таму сыходжу адтуль звычайна з натхненнем. Двойчы глядзела “Самотны Запад” — шкада, што гэты спектакль знялі з рэпертуару, бо схадзі-

ла б на яго яшчэ. Гэта ж двойчы глядзела “Пінскую шляхту” — цудоўная пастаноўка, дзе ёсць месца і гумару, і сатыры, і глыбокай трагедыі, і інтэлектуальнаму роздуму. Вельмі цікавымі былі колішня праекты, калі за дні фестывалю маладыя рэжысёры спрабавалі ажыццявіць хаця б невялічкую пастаноўку. З новых спектакляў купалаўцаў я вылучыла б “Школу падаткаплацельшчыкаў” і “Арт”. Суцэльнае сюзор’е ўдалых спектакляў — і найперш паводле беларускай драматургіі, у тым ліку п’ес маладых аўтараў — з’явілася ў Рэспубліканскім тэатры беларускай драматургіі. “Дажджыч прэм’еры” Мікалая Рудкоўскага ў пастаноўцы Паўла Харланчука — гэта ўжо, можна сказаць, сучасная класіка. Вельмі хачу паглядзець “Мабыць?”, але пакуль няк не атрымлівалася. У Тэатры-студыі кінаакцёра мяне ўзрушыў “Механічны чалавек”. Ды пра ўвучанне на розных пляцоўках я магу гаварыць бясконца! Праўда, бываюць спектаклі, якія, як ні цяжка пра тое гаварыць, мяне зусім не захапляюць. Разумею, што і тэма актуальная, і артысты добрыя, але няма той іскры, што ператварае мёртвыя літары тэксту ў жывую тэатральную дзею. Даводзілася нават, як ні сорамна ў тым прызнавацца, сыходзіць у антракце, каб час дарма не марнаваць.

— **Сваю прабу абодва вы паспелі ўбачыць на сцэне?**

— На жаль, не давялося. Але бачыла фільмы з яе ўдзелам, відэазапісы спектакляў, працятала ўсе кнігі, пра яе напісаныя. У дзяцінстве я яна была для мяне проста любай бабуляй. Мне падабалася хадзіць да яе ў госці. Адчуванне было, бы трапляеш у нейкую казку: бабуля і расказваць магла шмат цікавага, і паказваць. А колкі ў яе было пацеркаў, масак! Яна сама іх рабіла — з розных прыродных рэчаў, тыя ж жалуды, ар-

на кожным спартоўніцтве — стэнд з аксусарамі, прысвечанымі мастацкай гімнастыцы. Дзяўчынкі яго не мінаюць: літаральна кожная штосці купляе, каб падкрэпіць сваю прыналежнасць да гэтага віду спорту. У нас пакуль гэта не распаўсюджана. Але ж можна паспрабаваць? Пачалі з мяне — зрабілі фігуркі з маёй выявай. Плянавалі запусціць і іншых вядомых гімнастак, але распаўсюджванне ідзе пакуль цяжкавата. У чэрвені павінна адкрыцца інтэрнэт-крама, каб можна было разлічваць яшчэ і на замежны продаж, але на ўсялякую справу і яе “раскрутку” патрабуюцца грошы. Паглядзім, як будзе развівацца попыт.

— **Асабіста на вас ёсць попыт нават на под’юме! Ведаю, вы неаднойчы выступалі ў якасці топ-мадэлі, што цалкам зразумела пры вашай знешнасці і фігуре.**

— Проста я лёгкая на пад’ём, звычайна з радасцю пагаджаюся на прапановы паспрабаваць сябе ў чымсці новым, што наўпрост ці ўкосна можа папулярызаваць гімнастыку і беларускія брэндзі. Калі гады чатыры таму Ірына Бойцік запрасіла мяне паказаць сваю калекцыю, я здзівілася, канешне, тэатральную дзею. Даводзілася нават, як ні сорамна ў тым прызнавацца, сыходзіць у антракце, каб час дарма не марнаваць.

— **Сваю прабу абодва вы паспелі ўбачыць на сцэне?**

— На жаль, не давялося. Але бачыла фільмы з яе ўдзелам, відэазапісы спектакляў, працятала ўсе кнігі, пра яе напісаныя. У дзяцінстве я яна была для мяне проста любай бабуляй. Мне падабалася хадзіць да яе ў госці. Адчуванне было, бы трапляеш у нейкую казку: бабуля і расказваць магла шмат цікавага, і паказваць. А колкі ў яе было пацеркаў, масак! Яна сама іх рабіла — з розных прыродных рэчаў, тыя ж жалуды, ар-

на кожным спартоўніцтве — стэнд з аксусарамі, прысвечанымі мастацкай гімнастыцы. Дзяўчынкі яго не мінаюць: літаральна кожная штосці купляе, каб падкрэпіць сваю прыналежнасць да гэтага віду спорту. У нас пакуль гэта не распаўсюджана. Але ж можна паспрабаваць? Пачалі з мяне — зрабілі фігуркі з маёй выявай. Плянавалі запусціць і іншых вядомых гімнастак, але распаўсюджванне ідзе пакуль цяжкавата. У чэрвені павінна адкрыцца інтэрнэт-крама, каб можна было разлічваць яшчэ і на замежны продаж, але на ўсялякую справу і яе “раскрутку” патрабуюцца грошы. Паглядзім, як будзе развівацца попыт.

— **Асабіста на вас ёсць попыт нават на под’юме! Ведаю, вы неаднойчы выступалі ў якасці топ-мадэлі, што цалкам зразумела пры вашай знешнасці і фігуре.**

— Проста я лёгкая на пад’ём, звычайна з радасцю пагаджаюся на прапановы паспрабаваць сябе ў чымсці новым, што наўпрост ці ўкосна можа папулярызаваць гімнастыку і беларускія брэндзі. Калі гады чатыры таму Ірына Бойцік запрасіла мяне паказаць сваю калекцыю, я здзівілася, канешне, тэатральную дзею. Даводзілася нават, як ні сорамна ў тым прызнавацца, сыходзіць у антракце, каб час дарма не марнаваць.

— **Сваю прабу абодва вы паспелі ўбачыць на сцэне?**

— На жаль, не давялося. Але бачыла фільмы з яе ўдзелам, відэазапісы спектакляў, працятала ўсе кнігі, пра яе напісаныя. У дзяцінстве я яна была для мяне проста любай бабуляй. Мне падабалася хадзіць да яе ў госці. Адчуванне было, бы трапляеш у нейкую казку: бабуля і расказваць магла шмат цікавага, і паказваць. А колкі ў яе было пацеркаў, масак! Яна сама іх рабіла — з розных прыродных рэчаў, тыя ж жалуды, ар-

на кожным спартоўніцтве — стэнд з аксусарамі, прысвечанымі мастацкай гімнастыцы. Дзяўчынкі яго не мінаюць: літаральна кожная штосці купляе, каб падкрэпіць сваю прыналежнасць да гэтага віду спорту. У нас пакуль гэта не распаўсюджана. Але ж можна паспрабаваць? Пачалі з мяне — зрабілі фігуркі з маёй выявай. Плянавалі запусціць і іншых вядомых гімнастак, але распаўсюджванне ідзе пакуль цяжкавата. У чэрвені павінна адкрыцца інтэрнэт-крама, каб можна было разлічваць яшчэ і на замежны продаж, але на ўсялякую справу і яе “раскрутку” патрабуюцца грошы. Паглядзім, як будзе развівацца попыт.

— **Асабіста на вас ёсць попыт нават на под’юме! Ведаю, вы неаднойчы выступалі ў якасці топ-мадэлі, што цалкам зразумела пры вашай знешнасці і фігуре.**

— Проста я лёгкая на пад’ём, звычайна з радасцю пагаджаюся на прапановы паспрабаваць сябе ў чымсці новым, што наўпрост ці ўкосна можа папулярызаваць гімнастыку і беларускія брэндзі. Калі гады чатыры таму Ірына Бойцік запрасіла мяне паказаць сваю калекцыю, я здзівілася, канешне, тэатральную дзею. Даводзілася нават, як ні сорамна ў тым прызнавацца, сыходзіць у антракце, каб час дарма не марнаваць.

— **Сваю прабу абодва вы паспелі ўбачыць на сцэне?**

— На жаль, не давялося. Але бачыла фільмы з яе ўдзелам, відэазапісы спектакляў, працятала ўсе кнігі, пра яе напісаныя. У дзяцінстве я яна была для мяне проста любай бабуляй. Мне падабалася хадзіць да яе ў госці. Адчуванне было, бы трапляеш у нейкую казку: бабуля і расказваць магла шмат цікавага, і паказваць. А колкі ў яе было пацеркаў, масак! Яна сама іх рабіла — з розных прыродных рэчаў, тыя ж жалуды, ар-

на кожным спартоўніцтве — стэнд з аксусарамі, прысвечанымі мастацкай гімнастыцы. Дзяўчынкі яго не мінаюць: літаральна кожная штосці купляе, каб падкрэпіць сваю прыналежнасць да гэтага віду спорту. У нас пакуль гэта не распаўсюджана. Але ж можна паспрабаваць? Пачалі з мяне — зрабілі фігуркі з маёй выявай. Плянавалі запусціць і іншых вядомых гімнастак, але распаўсюджванне ідзе пакуль цяжкавата. У чэрвені павінна адкрыцца інтэрнэт-крама, каб можна было разлічваць яшчэ і на замежны продаж, але на ўсялякую справу і яе “раскрутку” патрабуюцца грошы. Паглядзім, як будзе развівацца попыт.

— **Асабіста на вас ёсць попыт нават на под’юме! Ведаю, вы неаднойчы выступалі ў якасці топ-мадэлі, што цалкам зразумела пры вашай знешнасці і фігуре.**

— Проста я лёгкая на пад’ём, звычайна з радасцю пагаджаюся на прапановы паспрабаваць сябе ў чымсці новым, што наўпрост ці ўкосна можа папулярызаваць гімнастыку і беларускія брэндзі. Калі гады чатыры таму Ірына Бойцік запрасіла мяне паказаць сваю калекцыю, я здзівілася, канешне, тэатральную дзею. Даводзілася нават, як ні сорамна ў тым прызнавацца, сыходзіць у антракце, каб час дарма не марнаваць.

— **Сваю прабу абодва вы паспелі ўбачыць на сцэне?**

— На жаль, не давялося. Але бачыла фільмы з яе ўдзелам, відэазапісы спектакляў, працятала ўсе кнігі, пра яе напісаныя. У дзяцінстве я яна была для мяне проста любай бабуляй. Мне падабалася хадзіць да яе ў госці. Адчуванне было, бы трапляеш у нейкую казку: бабуля і расказваць магла шмат цікавага, і паказваць. А колкі ў яе было пацеркаў, масак! Яна сама іх рабіла — з розных прыродных рэчаў, тыя ж жалуды, ар-

на кожным спартоўніцтве — стэнд з аксусарамі, прысвечанымі мастацкай гімнастыцы. Дзяўчынкі яго не мінаюць: літаральна кожная штосці купляе, каб падкрэпіць сваю прыналежнасць да гэтага віду спорту. У нас пакуль гэта не распаўсюджана. Але ж можна паспрабаваць? Пачалі з мяне — зрабілі фігуркі з маёй выявай. Плянавалі запусціць і іншых вядомых гімнастак, але распаўсюджванне ідзе пакуль цяжкавата. У чэрвені павінна адкрыцца інтэрнэт-крама, каб можна было разлічваць яшчэ і на замежны продаж, але на ўсялякую справу і яе “раскрутку” патрабуюцца грошы. Паглядзім, як будзе развівацца попыт.

— **Асабіста на вас ёсць попыт нават на под’юме! Ведаю, вы неаднойчы выступалі ў якасці топ-мадэлі, што цалкам зразумела пры вашай знешнасці і фігуре.**

— Проста я лёгкая на пад’ём, звычайна з радасцю пагаджаюся на прапановы паспрабаваць сябе ў чымсці новым, што наўпрост ці ўкосна можа папулярызаваць гімнастыку і беларускія брэндзі. Калі гады чатыры таму Ірына Бойцік запрасіла мяне паказаць сваю калекцыю, я здзівілася, канешне, тэатральную дзею. Даводзілася нават, як ні сорамна ў тым прызнавацца, сыходзіць у антракце, каб час дарма не марнаваць.

— **Сваю прабу абодва вы паспелі ўбачыць на сцэне?**

— На жаль, не давялося. Але бачыла фільмы з яе ўдзелам, відэазапісы спектакляў, працятала ўсе кнігі, пра яе напісаныя. У дзяцінстве я яна была для мяне проста любай бабуляй. Мне падабалася хадзіць да яе ў госці. Адчуванне было, бы трапляеш у нейкую казку: бабуля і расказваць магла шмат цікавага, і паказваць. А колкі ў яе было пацеркаў, масак! Яна сама іх рабіла — з розных прыродных рэчаў, тыя ж жалуды, ар-

на кожным спартоўніцтве — стэнд з аксусарамі, прысвечанымі мастацкай гімнастыцы. Дзяўчынкі яго не мінаюць: літаральна кожная штосці купляе, каб падкрэпіць сваю прыналежнасць да гэтага віду спорту. У нас пакуль гэта не распаўсюджана. Але ж можна паспрабаваць? Пачалі з мяне — зрабілі фігуркі з маёй выявай. Плянавалі запусціць і іншых вядомых гімнастак, але распаўсюджванне ідзе пакуль цяжкавата. У чэрвені павінна адкрыцца інтэрнэт-крама, каб можна было разлічваць яшчэ і на замежны продаж, але на ўсялякую справу і яе “раскрутку” патрабуюцца грошы. Паглядзім, як будзе развівацца попыт.

— **Асабіста на вас ёсць попыт нават на под’юме! Ведаю, вы неаднойчы выступалі ў якасці топ-мадэлі, што цалкам зразумела пры вашай знешнасці і фігуре.**

— Проста я лёгкая на пад’ём, звычайна з радасцю пагаджаюся на прапановы паспрабаваць сябе ў чымсці новым, што наўпрост ці ўкосна можа папулярызаваць гімнастыку і беларускія брэндзі. Калі гады чатыры таму Ірына Бойцік запрасіла мяне паказаць сваю калекцыю, я здзівілася, канешне, тэатральную дзею. Даводзілася нават, як ні сорамна ў тым прызнавацца, сыходзіць у антракце, каб час дарма не марнаваць.

— **Сваю прабу абодва вы паспелі ўбачыць на сцэне?**

— На жаль, не давялося. Але бачыла фільмы з яе ўдзелам, відэазапісы спектакляў, працятала ўсе кнігі, пра яе напісаныя. У дзяцінстве я яна была для мяне проста любай бабуляй. Мне падабалася хадзіць да яе ў госці. Адчуванне было, бы трапляеш у нейкую казку: бабуля і расказваць магла шмат цікавага, і паказваць. А колкі ў яе было пацеркаў, масак! Яна сама іх рабіла — з розных прыродных рэчаў, тыя ж жалуды, ар-

на кожным спартоўніцтве — стэнд з аксусарамі, прысвечанымі мастацкай гімнастыцы. Дзяўчынкі яго не мінаюць: літаральна кожная штосці купляе, каб падкрэпіць сваю прыналежнасць да гэтага віду спорту. У нас пакуль гэта не распаўсюджана. Але ж можна паспрабаваць? Пачалі з мяне — зрабілі фігуркі з маёй выявай. Плянавалі запусціць і іншых вядомых гімнастак, але распаўсюджванне ідзе пакуль цяжкавата. У чэрвені павінна адкрыцца інтэрнэт-крама, каб можна было разлічваць яшчэ і на замежны продаж, але на ўсялякую справу і яе “раскрутку” патрабуюцца грошы. Паглядзім, як будзе развівацца попыт.

— **Асабіста на вас ёсць попыт нават на под’юме! Ведаю, вы неаднойчы выступалі ў якасці топ-мадэлі, што цалкам зразумела пры вашай знешнасці і фігуре.**

— Проста я лёгкая на пад’ём, звычайна з радасцю пагаджаюся на прапановы паспрабаваць сябе ў чымсці новым, што наўпрост ці ўкосна можа папулярызаваць гімнастыку і беларускія брэндзі. Калі гады чатыры таму Ірына Бойцік запрасіла мяне паказаць сваю калекцыю, я здзівілася, канешне, тэатральную дзею. Даводзілася нават, як ні сорамна ў тым прызнавацца, сыходзіць у антракце, каб час дарма не марнаваць.

— **Сваю прабу абодва вы паспелі ўбачыць на сцэне?**

— На жаль, не давялося. Але бачыла фільмы з яе ўдзелам, відэазапісы спектакляў, працятала ўсе кнігі, пра яе напісаныя. У дзяцінстве я яна была для мяне проста любай бабуляй. Мне падабалася хадзіць да яе ў госці. Адчуванне было, бы трапляеш у нейкую казку: бабуля і расказваць магла шмат цікавага, і паказваць. А колкі ў яе было пацеркаў, масак! Яна сама іх рабіла — з розных прыродных рэчаў, тыя ж жалуды, ар-

на кожным спартоўніцтве — стэнд з аксусарамі, прысвечанымі мастацкай гімнастыцы. Дзяўчынкі яго не мінаюць: літаральна кожная штосці купляе, каб падкрэпіць сваю прыналежнасць да гэтага віду спорту. У нас пакуль гэта не распаўсюджана. Але ж можна паспрабаваць? Пачалі з мяне — зрабілі фігуркі з маёй выявай. Плянавалі запусціць і іншых вядомых гімнастак, але распаўсюджванне ідзе пакуль цяжкавата. У чэрвені павінна адкрыцца інтэрнэт-крама, каб можна было разлічваць яшчэ і на замежны продаж, але на ўсялякую справу і яе “раскрутку” патрабуюцца грошы. Паглядзім, як будзе развівацца попыт.

— **Асабіста на вас ёсць попыт нават на под’юме! Ведаю, вы неаднойчы выступалі ў якасці топ-мадэлі, што цалкам зразумела пры вашай знешнасці і фігуре.**

— Проста я лёгкая на пад’ём, звычайна з радасцю пагаджаюся на прапановы паспрабаваць сябе ў чымсці новым, што наўпрост ці ўкосна можа папулярызаваць гімнастыку і беларускія брэндзі. Калі гады чатыры таму Ірына Бойцік запрасіла мяне паказаць сваю калекцыю, я здзівілася, канешне, тэатральную дзею. Даводзілася нават, як ні сорамна ў тым прызнавацца, сыходзіць у антракце, каб час дарма не марнаваць.

— **Сваю прабу абодва вы паспелі ўбачыць на сцэне?**

— На жаль, не давялося. Але бачыла фільмы з яе ўдзелам, відэазапісы спектакляў, працятала ўсе кнігі, пра яе напісаныя. У дзяцінстве я яна была для мяне проста любай бабуляй. Мне падабалася хадзіць да яе ў госці. Адчуванне было, бы трапляеш у нейкую казку: бабуля і расказваць магла шмат цікавага, і паказваць. А колкі ў яе было пацеркаў, масак! Яна сама іх рабіла — з розных прыродных рэчаў, тыя ж жалуды, ар-

на кожным спартоўніцтве — стэнд з аксусарамі, прысвечанымі мастацкай гімнастыцы. Дзяўчынкі яго не мінаюць: літаральна кожная штосці купляе, каб падкрэпіць сваю прыналежнасць да гэтага віду спорту. У нас пакуль гэта не распаўсюджана. Але ж можна паспрабаваць? Пачалі з мяне — зрабілі фігуркі з маёй выявай. Плянавалі запусціць і іншых вядомых гімнастак, але распаўсюджванне ідзе пакуль цяжкавата. У чэрвені павінна адкрыцца інтэрнэт-крама, каб можна было разлічваць яшчэ і на замежны продаж, але на ўсялякую справу і яе “раскрутку” патрабуюцца грошы. Паглядзім, як будзе развівацца попыт.

— **Асабіста на вас ёсць попыт нават на под’юме! Ведаю, вы неаднойчы выступалі ў якасці топ-мадэлі, што цалкам зразумела пры вашай знешнасці і фігуре.**

— Проста я лёгкая на пад’ём, звычайна з радасцю пагаджаюся на прапановы паспрабаваць сябе ў чымсці новым, што наўпрост ці ўкосна можа папулярызаваць гімнастыку і беларускія брэндзі. Калі гады чатыры таму Ірына Бойцік запрасіла мяне паказаць сваю калекцыю, я здзівілася, канешне, тэатральную дзею. Даводзілася нават, як ні сорамна ў тым прызнавацца, сыходзіць у антракце, каб час дарма не марнаваць.

— **Сваю прабу абодва вы паспелі ўбачыць на сцэне?**

— На жаль, не давялося. Але бачыла фільмы з яе ўдзелам, відэазапісы спектакляў, працятала ўсе кнігі, пра яе напісаныя. У дзяцінстве я яна была для мяне проста любай бабуляй. Мне падабалася хадзіць да яе ў госці. Адчуванне было, бы трапляеш у нейкую казку: бабуля і расказваць магла шмат цікавага, і паказваць. А колкі ў яе было пацеркаў, масак! Яна сама іх рабіла — з розных прыродных рэчаў, тыя ж жалуды, ар-

на кожным спартоўніцтве — стэнд з аксусарамі, прысвечанымі мастацкай гімнастыцы. Дзяўчынкі яго не мінаюць: літаральна кожная штосці купляе, каб падкрэпіць сваю прыналежнасць да гэтага віду спорту. У нас пакуль гэта не распаўсюджана. Але ж можна паспрабаваць? Пачалі з мяне — зрабілі фігуркі з маёй выявай. Плянавалі запусціць і іншых вядомых гімнастак, але распаўсюджванне ідзе пакуль цяжкавата. У чэрвені павінна адкрыцца інтэрнэт-крама, каб можна было разлічваць яшчэ і на замежны продаж, але на ўсялякую справу і яе “раскрутку” патрабуюцца грошы. Паглядзім, як будзе развівацца попыт.

(Працяг. Пачатак у № 20.)

У фатаграфічнай частцы біенале мяне чакала вялікая удача — “Парламент” Барыса Міхайлава ў нацыянальным украінскім павільёне. Удача, якую я прадчувала. Але і тое, што немагчыма было прадугледзець — фатаграфія як медыя ў агульным кантэксце Венецыі, — было, безумоўна, цікава.

Інтэрв’ю — нечаканае

Непадрыхтаванае, прагаворанае на адкрыцці павільёна Румыніі, сярод знаёмых і незнаёмых людзей. Эмацыянальнае, перарывістае, глыбокае, таму што пагружанае ў доўгія ўласныя развагі. А з іншага боку, у Венецыі лёгка мець зносіны. І пачынаеш гаворку без прадмоў.

Але галоўнае, што здзіма гадзінамі раней я убачыла нацыянальны павільён Украіны, і не скарыстацца нечаканай сустрэчай з Барысам і Вікторыяй Міхайлавымі было немагчыма.

Павільён размясціўся ў студыі Cannaregio, 1345 D, гэта раён Cannaregio — удакладняю, таму што ў Венецыі ўсё трэба шукаць і з дакладнымі адрасамі ёсць праблема! Такім чынам, студыя-частка палаца з натуральным дахамым святлом, нішамі ўздоўж сцен, шыкоўнымі бэлькамі ў вялікай зале і каменнымі сцяпеннямі ў трох малых. Невялікі закрыты дворык з зачыхленай лодкай служыў для адпачынку і фуршэту. Больш за ўсё атмосфера схіляла да класічнай выставы ў “белым кубе”, менш за ўсё — да дэканструкцыі, пад якую падпала дакументальная фатаграфія. Але прастора не перамагла мастака, як гэта часта бывае ў specific places.

У камандзе ўкраінскага павільёна, акрамя мэтра Міхайлава, дзве групы маладых мастакоў — “Жужжалка” і “Швэдар” з Іванам Святылічым. Дызайнер Антон Бялінскі з капсульнай калекцыяй спецыяльна для праекта і Юрген Тэлэр, які падрыхтаваў пацешную фотакніжку, спалучышы элементы каталога, кранальны бэкстэйдж і тэксты. Куратар павільёна Пітар Дарашэнка і асістэнт Лілія Кудзеля добра ведаюць праекты Барыса Міхайлава (ды і як іх не ведаць?), у прыватнасці, па выставах у “Пінчуркат-цэнтры”, дзе яны працавалі раней. Зараз куратары прадстаўляюць Цэнтр сучаснага мастацтва ў Даласе, і ў іх партфоліа ўжо ёсць удзел у Венецыянскім біенале, то бок — вопыт.

Але “Парламент” — зусім свежая серыя, знятая ў 2014 — 2016 гадах, і паказваецца ўпершыню. І, забягаючы наперад, Міхайлаў вельмі змяніўся. Адначасна абавязкова гэтую эксклюзіўнасць выставачнага паказу, калі рэакцыя значна адрозніваецца ад знаёмства з тым, што ўжо было апублікавана ў сеціве. Стратэгія, у рамках якой вельмі вядомы мастак працуе з маладымі калегамі, таксама вартая згадкі. Гэтая ж схема была выкарыстаная ў расійскім павільёне і, думаю, не толькі там.

І яшчэ адзін прынецывова важны момант: здавалася б, серыю можна зразумець як вельмі крытычную ў адносінах да ўкраінскага істаблішменту, але Міністэрства культуры краіны выказалася ў падтрымку аўтара. Святанна Фаменка, камісар нацыянальнага павільёна і першы намеснік міністра культуры, адзначыла, наколькі дакладна Міхайлаў

Фрагменты фатаграфічнага праекта Трэісі Мофат “Мой гарызонт”.

Ва ўкраінскім павільёне.

Адпусці сябе ў Венецыю!

працуе са стэрэатыпамі медыя-ландшафту.

І вось мы гаворым з Барысам і Вітай, я хвалюся, і яны таксама пад уражаннем ад вернісажу, першых водгукаў. Барыс кажа:

— На шчасце, я не бачу ў рэальным жыцці ні таго негатыву, якім працягваюць медыя, ні таго нібыта “пазітыву”, што таксама навязваецца. Мне здаецца, у сітуацыі постпраўды людзі, спажываючы гэты скажэння, адчуваюць сябе вельмі няўпэўнена. Бо калі нельга давяраць нікому, незразумела, што адбываецца. Няўпэўненасць, адчуванне фальшы, пацудоўнае абароненасці, ды і многія іншыя праблемы — яны адсюль.

Мне кажуць, што я казіў выявы людзей, гэта значыць зрабіў іх брыдкімі. Па-першае, гэта супэрматызм, досыць абстрактныя ў рамках якой вельмі вядомы мастак працуе з маладымі калегамі, таксама вартая згадкі. Гэтая ж схема была выкарыстаная ў расійскім павільёне і, думаю, не толькі там.

Барыса Міхайлава нездарма лічаць філосафам: ад яго “Грамадства неразумення” літаральна

крок да дыскусій сучасных інтэлектуалаў, напрыклад, гэзіса Эрнста Лаклана пра “немагчымае грамадства”, паколькі яно пераасэнсоўваецца і пералісваецца пастаянна, а разрыў паміж “сапраўдным” і “прыпісанай” свядомасцю ўсё больш паглыбляецца. Практычна ў Міхайлава атрымалася візуальная трактоўка тэорыі камунікацыі Нікласа Лумана, які разглядае яе як “трыадзінства інфармацыі, паведнення і разумення”, а прывесці гэтыя складнікі хаця б да кансэнсусу практычна немагчыма.

Але можна інтэрпрэтаваць “Парламент” зусім інакш: паколькі ён не пакаіда цяжкага ўражання, паставіўся з гумарам да гэтай задумкі, паставіў і яе таксама пад сумнеў, пакінем яе расцвяпланы пазл, як гульню. А ў будучыні, што ведае, мазаіку гэтую яшчэ збяруць у чытальным парадку.

Такі ўзровень сучаснай сусветнай фатаграфіі, і я рада, што многія эксперты (напрыклад, Марат Гельман) называюць “Парламент” адным з лепшых праектаў біенале. Ён, па-першае, глабальны па сваёй ідэі, чыста фатаграфічны, і постсавецкі, блізкі нам. А ў пэўным сэнсе футурыстычны, папераджальны.

Замойкніце, спадар Мунк!

Менавіта так я зразумела рэпліку, надрапанаю каля копіі “Крыку” Эдварда Мунка, які ўжо больш за сто гадоў звінчы, нагадваючы чалавецтву аб яго болю,

Яскравы фрагмент экспазіцый нацыянальнага павільёна Паўднёвай Карэі.

Тайваньскі праект Doing Time (“Робячы час”) мастака Тэчынг Хэіка, як і карэйскі, імкнецца да сацыяльнага даследавання праз многія медыя: аб’екты, графіку, відэа, светлавая інсталяцыя, але заснаваны ён на фатаграфіі. Аўтар фіксуе кожны дзень з двух гадоў, праведзеных у Нью-Ёрку. Робіць фатаграфіі, трапляе ў экстрэмальныя сітуацыі, працуе, дзе давярзецца, жыўе на вуліцы, парушае закон, становіцца “нічым” і адраджаецца. Праект брутальны, і ні ў якім разе не прыемны ва ўсіх адносінах, але маштаб даследавання вельмі ўражвае. Фотаздымак “на дакумент” становіцца злёпкам часу, факт зліваецца з мастацтвам.

Фатаграфія на грані кінематографіа

Адзін з самых прыгожых праектаў біенале — “Мой гарызонт” Трэісі Мофат (Аўстралія). Гэта толькі фатаграфія, але тут яна выступае такімі пранізлівымі стоп-кадрамі фільма, што глядачу застаецца толькі ў думках правесці злучальныя ніткі. Распаведзены дзве гісторыі: Body remembers (цела памятае) аб вяртанні ў разбураны дом і Passage (праходжанне) аб пасажырах судна, якое плыве праз акіян. “Распаведзены” яны мовай так званга эмацыянальнага інтэлекту, сюжэты ў серых ледзь-ледзь праглядаюцца. Абедзве гісторыі маюць асабистыя вытокі, але аўтар наўмысна не прывязвае іх да пэўных месцаў і дат. Паняцце гарызонту, на думку Трэісі Мофат, аб’ядноўвае бытавое і ўяўнае, услашнівае і звароты да будучыні. Гэта вельмі лірычныя эпізоды неіснуючых фільмаў, і не дзіўна, што Мофат удзельнічала ў Канскім фестывалі, неаднаразова паказвала відэа-арт на самых прэстыжных сусветных пляцоўках. Гэты фармант таксама прысутнічае ў праекце, але фатаграфіі, сумленнае слова мацнейшыя. Іх двухасноўны ўяўны жанр мне здаўся вельмі незвычайным. А дасылкі да Сіндзі Шэрман “Кадры з фільмаў без назвы”, 1980 не пераканаўчымі. Проста сувязь з кінематографам відавочная.

Лянкевіч і Palazzo Bembo

Беларускую тэму ў Венецыі прадставіў фатограф Андрэй Лянкевіч у праекце Еўрапейскага культурнага цэнтра “Пэрсанальныя структуры — Адкрытыя межы”...

Любоў ГАЎРЫЛЮК, арт-журналіст (спецыяльна для “К”), Мінск — Венецыя — Мінск Фота аўтара

Працяг — у наступных нумарах “К”.

У Нацыянальным акадэмічным Вялікім тэатры оперы і балета Беларусі — прэм'ера за прэм'ерай. Уражэнне, быццам вярнуліся “затэны” 1970—1980-я, калі сталі галоўнай працай практычна не ступіўшы: ледзь выпускаяся адзін новы спектакль, як на падыходзе быў наступны. Вос і цяпер: роўна праз месяц пасля “Чарадзейнай флейты” Моцарта з’явіўся “Сельскі гонар” Масканы — творы абсалютна розныя, уваасобленыя рознымі пастаючымі камандамі.

Сцена з оперы “Сельскі гонар”. Аранжыроўка — Уладзімір Пятроў.

Надзея БУНЦЭВІЧ

“Чарадзейную флейту” стваілі гошці. Да рэжысёра Ханса-Эміля Фрая з Германіі і дырыжора Манфрэда Майхофера з Аўстрыі, якія раней працавалі ў нас над вагнерскім “Літурчым галандцам”, далучыўся аўстрыйскі мастак Хартмут Шэргхофер. Для ўсіх іх творчасць Моцарта і, у прыватнасці, “Чарадзейнай флейты” — зусім не прывычная рэальнасць, што суправаджае іх з самага дзяцінства. Мабыць, таму цяперашні спектакль атрымаўся на кантрасце паміж дарослым аўдыторыю, скульну да разгадка зашыфраваных скарпальных сэнсаў. Не скажу, што ў нашай ранейшай “...Флейта” рэжысёра Маргарыці Шворска-Енгар’евай іх не было (сведчаннем — яе выдзенае кніжка і кандыдацкая дысертацыя, якую ў час абароны нават прапанавалі запічыць як доктарскую), але опера з поспехам ішла як учэвары, так і ў якасці рэанімацыі. Дзяцей вабілі фантастычным лікнёвым жывёльным, увар’янальным і з’яўляліся ў іх у спектаклі былі не толькі змешаныя, але і аспяляльныя аркія, папраўдзе сонечная дзіця.

“...Флейта” і “...Гонар”

Дзве новыя оперы ў Вялікім

Вялікі Тэфімава (Паміна) і Александр Кіра (Зарастра) ў оперы “Чарадзейная флейта”.

ным Таміна (гэтак жа ў фінале будзе стаяць Царыца Ночы перад Зарастра). Дый сам Таміна ў цяперашняй рэжысёрскай версіі — халодна-разважлівы, нават разліковы, называючы “правільным”, амаль ледзяны (восі, ён, сапраўдны герой класіцызму — і гэта пры ўсёй кранальнасці, мяккасці і цеплыні босякага тэнару Юрыя Гардзешкага). Затое Паміна — жыва, цалкам натуральная ў сваіх рэакцыях і пачуццях (Дзіяна Трыфанава ў гэтай партыі — зорка “нумар адзін”). Пры такім раскладзе Зарастра ўспрымаеся сімвалам не столькі безмежнага шчасця і спрадзячэння ў царстве сонца і святла, колькі новага веравызнання і, адпаведна, вяду. Адкінуўшы “чорнабель” падыход да герою, пачынае бацьчы амбагленнасці і саміх перанасажу, і тых “кланав”, да якіх яны належэца. Сонца — тое ж паўнаўладне, месці — вока са зрын-

кай. Хлопчыкі-анёльчыкі паўстаюць вельмі звыннымі істотамі — дробнымі дваравымі хуліганамі, якія толкі і робяць, што ж б’юцца, штурхаліца, нагадваючы безжурботных галандцаў. “Чарадзейны” званочкі падобны да “часоўкі” нахштат тэатру, быццам пазычаная ў амазонка. Дый сама вяду флейты мае зваротны бок: перавернеш яе — атрымаеца меч. Тэя ж Папагена з Папагенай, абмалеўка якіх з’яўляюцца (і новая пастаючка на выключэнне) адысялае да зінгішлі, тут аказваюцца вельмі яркімі прадстаўнікамі панганства (а значыць, “клану” Царыцы Ночы). Каб пераканацца ў гэтым, дастаць каву з’яўляюцца ў іх сцінчыня строй, сцябея зробленая як “унісекс”, які мы толкі што бачылі на амазонках: омуць шаравары і шапачкі з нізкім проймай, карычнева-ціпаўныя “прыродныя” адзенні з вялікай доляй чорнага, які ў далёзным выпадку асацыяуюцца не з трагедыяй ці стылём мінімалізмам, а з коперам урадлівай зямлі.

Зарастра нагадвае святара, сімвалічны нахлод “Центрысцік” канфесіі, што прыходзіць на змену панганству. Невыпадкова ў яго д’яволах (іны ішыпа-па-рук, музичныя праматычнага: “Для дзіброку саўвільных нацыянальных праблем не існуе. У Сібіры і на Урале людзей па нацыянальнасці асабіла не адрозніваюць. У любым выпадку, не надаюць гэтайму вялікай увагі. Мабыць, таму, што зямлю тут халодна, і сумеснае жыццыванне заўжды было важнейшае. Сацыяльныя канфлікты таксама сішаныя, бо нікога ў Сібіры далей Сібіры не высылялі!”).

Вікі на маю думку джаравалы пэтым і пэтым, чапчыч неабсяжну тэм і пэтымачыш, ачы ў ХХ стагоддзі сталі магчымым фашызм і генацыд, аўтары выставы дасягнуць не здолелі. Кажуць, што ў кожным стагоддзі сваё сярэднявечча. Ды, мабыць, гэта блізка да ісіцыні. І ўсё ж, каб зразумець, чаму выбухнула менавіта ў Германіі, а аказаліся “краініні”, “трапілі пад разборку” прадстаўнікі этнасу, глыбока укаранянага ў германскую (чытай шыра — еўрапейскую) культуру, навуку, мастацтва, эканоміку і пэтытку, адаптаванага ў сацыя-

нумары — па-нямецку, на мове арыгіналу з’яўляецца царкоўная псаломь. У атанчнці Зарастра — карлікі (лодзі “з дзавітвамі”) спачатку жылі пры царквах, якіх удала увабасілююць артысты ІМману, стаішы на калені. А Зарастра жыццё асымілаваў з імі, паўразбураныі замкам-папачам, багатым на пячоры-падземеллі, блізка да пекла (калі ў час выбараванняў Прынца Таміна адчыняюцца людзі, адтуль сыходзіць чырвоная святло і вапль пар). Але ж ці па сваёй вопі адлучана ад маці Паміна? І як расцываеаш тое, што да дзядушчы, якая, мяркуючы па ўсім, не бачыла нішага асродка, акрамя жаночага, прыстаўляюца “небясчлены” ў сваіх намерах Манастыста? Можна, правакучы так “выпрабаванне”, Зарастра прыводзіць Паміну да разлікі жыцця? Чаму ў выніку “Сілыту” героі ледзь не прыбгаюцца да самазваротна, ад якога іх ратуюць усюдышныя “хлопчыкі-анёльчы”?.

З гэтай операй беларусы пазнаёмліся яшчэ ў дарэвалюцыйны час, літаратурна адрэау паіся на італьянскую прэм’еру, паглядзеўшы спектакль гастралёраў. Дый ў нашым тэатры яна ставілася неадарова: ішпераніяныя версіі — чашэвэрта. (Памітава абмеркаваў складанасць тапі не цяжка дж хая б напалову з “хіты”, бо з чым яшчэ можа асацыяуюцца свята, як не з папулярнай музыкы, хай сабе і класічнай! Кампазітары ж, адзначаючы Юлія, імкнучы ўключыць у праграму сваіх самых “пакрыўджаных” увагай дзядей — творы ці ўвогуле невядомыя, ці напэўназбыты, ці проста не аблачаныя славай.

Пачатак канцэрта “Санорыка” ў Вялікім тэатры. Сцяжыра — Ілья Міхайлавіч.

Санорыка як фестываль

Музычная капіла “Санорыка” адзначае 25-годдзе “звычайна-незвычайным” канцэртам у Беларускай дзяржаўнай філармоніі.

Надзея БУНЦЭВІЧ

Злева направа: Юрыя Біноў, Юлія Іванавіч, Ілья Міхайлавіч.

Юбілейныя вечарыны — жанр асабіла. Часціком такіх канцэртаў складаюцца капіла не цяжка дж хая б напалову з “хіты”, бо з чым яшчэ можа асацыяуюцца свята, як не з папулярнай музыкы, хай сабе і класічнай! Кампазітары ж, адзначаючы Юлія, імкнучы ўключыць у праграму сваіх самых “пакрыўджаных” увагай дзядей — творы ці ўвогуле невядомыя, ці напэўназбыты, ці проста не аблачаныя славай. Дык вось, праграма юбілейна “Санорыка” нагадвае менавіта канцэртныя капіла не цяжка дж хая б напалову з “хіты”, бо з чым яшчэ можа асацыяуюцца свята, як не з папулярнай музыкы, хай сабе і класічнай! Кампазітары ж, адзначаючы Юлія, імкнучы ўключыць у праграму сваіх самых “пакрыўджаных” увагай дзядей — творы ці ўвогуле невядомыя, ці напэўназбыты, ці проста не аблачаныя славай.

Вядучая Наталла Ганул агучыла лічбу: больш за 700 падырытаваных і выкананых твораў, сярод якіх ёсць нават оперы і іншыя музычныя адбіваўшыя канцэртныя праграмы, а ўсё разам — на калектыве, дзе сабраўся напэўна адданыя сваёй справе музыканты, здольныя стварыць цуды за смешы і заробак (капала мае абласны статус, таму артысты іншых сталічных калектываў у параўнанні з імі — людзі “зможныя”).

Вядучая Наталла Ганул агучыла лічбу: больш за 700 падырытаваных і выкананых твораў, сярод якіх ёсць нават оперы і іншыя музычныя адбіваўшыя канцэртныя праграмы, а ўсё разам — на калектыве, дзе сабраўся напэўна адданыя сваёй справе музыканты, здольныя стварыць цуды за смешы і заробак (капала мае абласны статус, таму артысты іншых сталічных калектываў у параўнанні з імі — людзі “зможныя”).

Што расце на “Полі кветак”?

уно рэалісма, прадстаўленага на выставе матэрыялу недастаткова. Да таго ж ён вельмі прысты, без канцэптуальнай думкі. Таму экспазіцыя, па бачылася мне, разважліваецца ў фрагментах, жоны з якіх прычым Сібіры не высылялі! У гэтым рамане пра тое ж багавод Фёдар Дастаеўскі: “Калі няма Бога, значыць, усё дзавоена?” Каб жыць дружна, да грамадства (ужо глыбальнага) трэба каштоўнасці, якія аб’ядноўваюць, да якіх усё стаяцца аднолькава.

Цяпер у Нацыянальным гістарычным музеі Беларусі дэманструецца міжнародны выставачны праект “Поле кветак”. Назва паходзіць ад верша Чэслава Мілаша Campo di Fiori, на які яго натхніла мужная ахвярнасць герою паўстання ў гэта ў 1943 годзе.

Пётра ВАСІЛЕЎСКІ

Узвельнікі праекта не ставілі за мэту стварыць экспазіцыю мемарыяльнага характару. Гісторыя Халкоста добра вядомая, грунтоўна вывучаная, занатаваная ў документах і помніках. Мастакі ж паспрабавалі (так сьвярдзяцца ў анатацыі выставы) высветліць для сабе і паўтварыць сродкамі мастацтва ішчымы, чаму прад дасцігнутымі фашызмі і генацыдзі могуць стаць рэалісмаду і розных ішчымах свету. Адштурхуючыся ад

трагедыі еўрапейскага лўрэйства ў 1930 — 1940-х, мастакі разважліваюць пра карані і сутнасць нацыянальных канфліктаў, пра тэрантаннасці і ксенафобію. У праекце бярэюць удзел мастакі з Беларусі, Бразіліі, Ізраіля, Нідэрландаў, Польшчы, Расіі, Швецыі. Прадстаўлены інсталцыі, выкананыя ў форме віда, фота, а таксама з дапамогаю светлавога абсталявання. А ішчы скульптура, фотадруку, малюнкы.

Экспазіцыя займае дзве залы музея. Прастору вялікай залы арганізавана светлавая інсталцыя і вобразная фотадзімка, якія, паводле задумы, увабасілююць машынны кантэкст трагедыі. Кажучы хачуць, буд тлумачальны тэксты вышці на сінсываю канкрэтуць даволі складана. Але нават той, хто кепска ўяўляе, што такое Халокост (хоць я і не магу ўявіць тачка “чалавека”), адчуе ў гэтай прасторы нупульнасць дыскамфорту трывоу. Але ўсё адно затрымімаеся, каб раз-

глядзець фрагменты. Гты зварот неспрэчна да пачуццяў, прамінаючы факталогію, распавед, прыём для нашай практыкі ў асабіла характэрны. У людзям, не надта запатрабаваны. Тым больш цікава паглядзець, які ім карыстаюцца ішчыня.

Другая частка экспазіцыі, змешчаная ў зале меншага памеру, прысвечана культурным, рэлігійным і лобаватым рэаліям лўрэй і кантэксце нацыянальных культур. Гты феномен не мог не зацікавіць мастакоў, што шычоруць на “Полі кветак”. Наколькі глыбока яны здолелі асэнсаваць тую з’яву, меркаваць цяжка. Мая ж увага засяродзілася на друкаваных каментарыях, якімі суправаджаецца фотайнасталцыя “Эра міласэрнасці”, выкананая групай расійскіх мастакоў. Прытэку, што сама работа, на мой погляд, мае налет сёбчу. Патлумачу, аўтары родам з Сібіры. Міжнародналічкіх стасункі ішчыня ўспрымаюць з гледзішча чыста

ка на пляж, на бера абыліска на сталічнай плошчы Перамогі... Мне на гэтай выставе прыгадалася слова Вацлава Гавэла пра тое, што гуманітарныя катастрофы ХХ стагоддзя абумоўлены не існаваннем ў гэтым часе таталітарных рэжымаў, але той акалічнасці, што мы першая ў сусветнай гісторыі шычывілазья, пагубляючая ідэя Абсалота, інакш кажучы — веры ў Бога. Ішчы рамане пра тое ж багавод Фёдар Дастаеўскі: “Калі няма Бога, значыць, усё дзавоена?” Каб жыць дружна, да грамадства (ужо глыбальнага) трэба каштоўнасці, якія аб’ядноўваюць, да якіх усё стаяцца аднолькава.

Спіра адштурхуючыся ад трагедыі еўрапейскага лўрэйства ў 1930 — 1940-х, мастакі разважліваюць пра карані і сутнасць нацыянальных канфліктаў, пра тэрантаннасці і ксенафобію. У праекце бярэюць удзел мастакі з Беларусі, Бразіліі, Ізраіля, Нідэрландаў, Польшчы, Расіі, Швецыі. Прадстаўлены інсталцыі, выкананыя ў форме віда, фота, а таксама з дапамогаю светлавога абсталявання. А ішчы скульптура, фотадруку, малюнкы.

Для калектываў і кіраўнікоў прафесійных і аматарскіх хораў народнага і акадэмічнага напрамкаў у краіне праходзяць майстар-класы Міхаіла Дрынеўскага, народнага артыста Беларусі, прафесара, мастацкага кіраўніка і галоўнага дырыжора Нацыянальнага акадэмічнага народнага хора імя Генадзі Цітовіча, і Тамары Слабодчыкавай, дацэнта кафедры харавога дырыжывання вакальна-харавога факультэта Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі. "К" падарбалася да асяцэння падзеі спосабам правяраным, даслаўны карэспандэнта выдання "У тур са сваім журналістам" на чарговы этап у Магілёў...

Алег КЛІМАЎ, Мінск —
Magilëu — Мінск / Фота аўтара

Адбываецца ўсё названае ў рамках агульнарэспубліканскай акцыі "Харавое веча", накіраванай на папулярнызацыю нацыянальнага харавога мастацтва, што нарадзілася ў 2015-м. Сёлета падзея, якую мяркуецца праводзіць раз на два гады, стартвала ў красавіку, а завяршыцца павінна вераснёўскім гала-прадстаўленнем у Мінску. У рамках праекта хор імя Цітовіча ўжо даў шэраг канцэртаў у абласных цэнтрах (плюс Маладзечна), 22 мая ён выступіў у сталіцы, а 31-га яго чакае Гомель.

Стыль працы такі?

Адным з натхняльнікаў акцыі стала Тамара Слабодчыкава, памятаючы пра падобныя ідэі, што луналі ў рэспубліцы яшчэ з канца 1940-х — пачатку 1950-х. На жаль, як гэта ў нас бывае, з цягам часу разнастайныя бар'еры, якія рэшту аматараў, прытармажваюць рэалізацыю добрых намераў. У нашым выпадку — гэтак жа. Два гады таму адбор хораў да "фінальнага акарда" — грандыёзнага канцэрта ля сталічнага храма-помніка ў гонар Усіх святых і ў памяць аб ахвярах, што выратаваны Айчыны нашай паслужылі, — праходзіў некалькі ў "аўральным" і спантаным рэжыме, што лагічна (Тамара Гаўрылаўна ў пошуках лепшых калектываў зборнага кіравалася думкамі набліжаных да іх людзей). Але пра тое, што "Харавое веча-2017" абавязкова адбудзецца, стала канчаткова вядома мінулай восенню. Аднак на месцах на граблі зноў наступілі, пачаўшы рыхтавацца да прагляду ўсустыч да зыходнай кропкі акцыі — менавіта ў красавіку. Форс-мажор здарыўся, натуральна, праз непрадбачаныя і "незалежны ад..." абставіны. Адноль і нейкая непааротлівасць асобных абласных структур і чыноўнікаў і "прыціснутыя да сцяны" адміністрацыі навучальных устаноў ды хормайстары, якія зараз, само сабой, у першую чаргу думаюць пра канеі навучальнага года. Перабышаннем будзе сказаць, што прэзідэнтаў адбралі і адбраюць выключна з таго, што было пад рукой, але і змяняюць праблему, якая немагавора адкуль узляса, не варта. Прыйдзе гэтая восень, паглядзім, хто што з сябе ўявіць... І ўсё гэта нагласноўваецца на "закавыку" больш маштабную, пра якую спадарыня Слабодчыкава кажа не першы дзясятка гадоў, — гаворка пра тое, што адбываецца з беларускім харавым мастацтвам наогул.

— Дзе яго вытокі? У агульнаадукацыйных школах, ва ўроках спеваў. Калісьці ім вучылі аж да сёмага класа, цяпер — да чацвёртага. У выніку хоры сёння ёсць дэлека не ва ўсіх такіх навучальных установах, нават аднаголася. Зборнікі для

школ з песнямі для хораў засталіся, а спеваць іх няма каму — выгналі песню са школы. Але і зборнікі гэтыя сучаснымі творами такога профілю не папаўняюцца. А навошта іх пісаць аўтарам, калі выканацца рэчы не будуць? І пайшоў паншукі вядца далей, ад звяна аматарскіх калектываў, якія няма кім абнаўляць. Далей — звяно калектываў пачатковых і спецыяльных музычных устаноў, прафесійных хораў.

Хор — як фарміраванне калектываўнае — нясе ў сабе велізарную кансалідууючы сілу, лічыць Тамара Гаўрылаўна. А слова, аб'яднае з музыкai, хутчэй пранікае ў розум чалавека, што даказана шматгадовымі даследаваннямі спецыяльнай навукі. Такі тандэм адыгрывае ролю інструмента выхавання, захоўвання і распаўсюджвання інфармацыі, гэта энцыклапедыя жыцця.

У тур са сваім... журналістам

Мастацкі клас спадары Дрынеўскага.

Пакуль спяваем...

Прыгукіні з хора імя Цітовіча.

Учора, сёння і заўтра беларускага хора

— І хто стане распаўсюджаць, убагачаць і памнажаць нашу культуру, нашу гісторыю, па вялікім рахунку? — зноў і зноў "б'е ў званы" спадарыня Слабодчыкава, паўтараючы: — Дзіцячы хоры і хоры ветэрананаў? А нітка, якая злучае іх, знікае, не ідуць людзі сярэдняга веку ў хоры, як і моладзь, няма ардуль ім ісці. У Расіі яны на нізавым узроўні нікуды не зніклі, у нас жа... Як заўгодна шмат мы можам казаць пра беларускае харавое мастацтва, пра тое, як яго ўзняць, але пакуль не вернуцца нармальныя ўрокі спеваў у школы, воз застанецца і дагэтуль там — нідзе. Патрэбна стратэгія развіцця мастацтва ў цэлым, нельга абмяжоўвацца толькі правядзеннем асобных мерапрыемстваў.

Але ў канчатковую роспач Тамара Гаўрылаўна не ўпадае і спадарыня на лепшае. У пазедак яе пастаянна цербаць прадстаўнікі хораў: "Мы хочам стаць удзельнікамі "...Веча", запрасіце нас, возьміце!" Напэўна, каб не такія неабдыкаваць ды энтузіязм, Слабодчыкава ўжо даўно спачывала б на лаўрах, балазе іх заваліся, і ні пра які стратэгіі яе душа не перажывала б. І пакуль ёсць прапановы ды попыт, няўрымслівае сэрца яе не супакоіцца...

Да пытання пра попыт

Запачычыць ведаў ад Міхаіла Дрынеўскага і праспяваць пад яго кіраўніцтвам у абласныя метадычныя цэнтры народнай творчасці і культурна-асветніцкай працы сабраліся ўдзельнікі народнага хора народнай песні Магілёўскага дзяр-

жаўнага музычнага каледжа імя Мікалая Рымскага-Корсакава і народнага хора народнай песні Магілёўскага дзяржаўнага каледжа мастацтваў (і там, і там — спеваюць толькі дзяўчаты). Але спыраша для іх некалькі слоў сказала Тамара Слабодчыкава, распавядаючы пра гісторыю праекта, пра тое, што сёлета яго праграма ў тым ліку адштудыюваецца ад памятных дат, звязаных з імёнамі Якуба Коласа і Янкі Купалы, ад творчай спадчыны, пакінутай ім. Ну а затым стаў "правільны хор" спадар Дрынеўскага і ніякай сідкі на юны ўзрост спевачак, каму было прапанавана выканаць шэраг твораў, ён не рабіў. Спачатку мастра як бы знаёміўся з "прадуктам", быў мяккі, абыходлівы, нібы ўсыпляў пільнасць. Ну а калі сталі ўсплываць на паверхню непазбежныя аргрэхі, тут ужо Міхаіл Паўлавіч даў волю

з'яўляюцца знакавымі ў айчынай песеннай культуры, і да пераасэнсавання на новы лад народнай песеннай творчасці.

— Нічога незвычайнага з так званых апрацовак у апошнія гады я не чуў, — дзеліцца ён. — У асноўным гэта — жаданне заявіць пра сябе хоць нейкім спосабам. Там ні водбліску таленту няма, ні ўмення — адно крыўленне. У мяне складваецца адчуванне, што на нашы этніку і фольк ідзе сапраўднае паліванне неадукаваных людзей, якія нейкім чынам апыніліся ў музыцы. І калі бадэ здарыцца з нацыянальнымі хорами, якія захоўваюць сапраўдную беларускую песенную культуру, баюся, што праз якіх-небудзь гадоў пяцьдзеці людзі будуць меркаваць пра яе вось па гэты псеўдатрадыцыяналіст.

А ў дзень нашага знаходжання ў Магілёве людзі меркавалі аб

Натрапіў на сайт "Музычны рэкорды" і ў чарговы раз падумаў, што нагода для напісання інфармацыі можа быць не толькі падзейнай, але і факталагічнай. Толькі факт павінен быць адмысловым. Цікава, да прыкладу, у якой нашай школе мастацтваў найбольшая колькасць народных ды ўзорных калектываў? Колькі гадоў самай маладой работніцы культуры? Увогуле, нам не стае Кнігі рэкордаў рэгіянальнай культуры. Каб больш паважаць сябе, каб з'явілася дадатковая матывацыя для стваральнай працы. Словам, чакаю цікавай інфармацыі, толькі — звесткі пра самыя нізкія заробкі не даслаць!

Юген РАГІН

"Юныя музыканты Аршанскай дзіцячай школы мастацтваў № 1, — піша настаўнік Алена Асіноўская, — прывезлі з IV Рэспубліканскага фестывалю-конкурсу дзіцячага мастацтва "Лідскі вянок" букет узнагарод. Лаўрэатамі сталі Аляксандра Мудрак (фартэпіяна); Уладзіслаў Вароб'ёў (балалайка); ансамбль у складзе Ліаветы Яфрэменка, Таццяны Кабаевай (балалайка); дует Веранікі Тарасевіч (балалайка) і Наталлі Лусевай (фартэпіяна)".

На Слуцкім дзясяты раз праішлі Віткаўскія чытанні — краязнаўчы форум, які збірае аматараў літаратурнага беларускага слова. Пра гэта напісала загадчык дзіцячага аддзела Слуцкага раённай цэнтральнай бібліятэкі Галіна Шахновіч.

IV рэгіянальны фестываль паэзіі і аўтарскай песні "Пісьмяноў луг" праішоў у Касцюковічах. Намеснік дырэктара цэнтралізаванай клубнай сістэмы Наталля Дробышава распавядае, што ў свяце прынялі ўдзел фольклорныя калектывы Краснапольскага, Крычаўскага, Слаўгарадскага, Хоцімскага, Чэрыкаўскага, Горацкага, Касцюковіцкага раёнаў. У гарадскім скверы працавала тэатральная пляцоўка, конкурс аўтарскай песні называўся "На струнах сэрца", а ў школе мастацтваў адбыліся паэтычныя чытанні.

Лабараторыя

Фестываль, як і любая творчая справа, — працэс святочны. І для арганізатараў, і для ўдзельнікаў, і для гледачоў. Прынамсі, так павінна быць. Але бывае і адваротнае: па-ся фэсту ягоньня "падрыхтоўчыкі" адчуваюць сябе ці не ў перадінфарктным стане. Сама імпрэза пры гэтым пакаідае ўражанне шараговага справазданнага канцэрта. А госьці ў чаканні выхаду на сцэну не ведаюць, чым ім сабе заняць. Дык нашто такое свята?

Юген РАГІН

Наша "Лабараторыя" ў год навукі спрабе заняцца навуковым аналізам самых розных культурных з'яў. Ёзым разам гаворка — пра падрыхтоўку і наладжанне рэгіянальных фестывалю. Падрыхтаваць гэты артыкул дапамаглі загадчык кафедры менеджменту сацыяльна-культурнай дзейнасці Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў Алена Макарава і выкладчыкі гэтай кафедры Святлана Майсейчук і Ірына Смарговіч.

Справа спольная

Ці патрэбны нам маштабныя сацыяльна-культурныя акцыі, якія адлюстроўвалі б дасягненні рэгіёна, звязаныя з дасягненнямі, да прыкладу, народнай культуры, са-

Пачаеся фестываль "Пісьмяноў луг" у Касцюковічах.

Уважнікі свята "Аўгустоўскі канал запрашае сяброў".

IV форт Гродзенскай крэпасці адкрыўся для наведвання.

Форт IV, танцы як раней і "Фанфары сяброў"

Адкрыўся для наведвання IV форт **Гродзенскай** крэпасці, адзіны з 13 фартыфікацыйных збудаванняў, што захаваліся да нашых дзён. Першая экскурсія пачалася з анімацыйнай праграмы, якую прапанаваў удзельнікі драматычнага гуртка **Раціцкага** цэнтру культуры.

Сёння на **Аўгустоўскім** канале (ля шлюза "Дамброўка") адбываецца штогадовае адкрытае рэгіянальнае свята "Аўгустоўскі канал запрашае сяброў". Выступаць лепшыя самадзейныя калектывы **Верцілішкаўскага** і **Індурскага** цэнтраў культуры. Бібліятэкары прэзентуюць кніжныя выставы. Ахвотных чакаюць водныя вандроўкі на цеплаходзе.

Загачык аддзела бібліятэчнага маркетынгу **Шчучынскай** раённай бібліятэкі імя Цёткі Таццяна Сосна распавяла пра літаратурную сустрэчу ў рамках семінара "Шчучыншчына — наш родны край: да 500-годдзя першай згадкі пра Шчучын".

У **Зэльве** прайшоў VII Абласны фестываль аўтарскай песні "Новае пакаленне". У ім прынялі ўдзел больш за 20 аўтараў-выканаўцаў.

Дырэктар **Гудзевіцкага** дзяржаўнага літаратурна-краязнаўчага музея (**Мастоўскі** раён) Кацярына Басінская запрашае на тэатральны майстар-класы. Да слова, летась музейшыккі арганізавалі працу трохдзённай школы падвойнага тэатра.

У **Барысаве** прайшоў Абласны фестываль "Фальклорная таліка". Вядучы метадыст па этнаграфіі **Мінскага** абласнога цэнтру народнай творчасці Наталля Сухая паведамляе, што сёлета тэму мерапрыемства задаў яновыя святы і абрады народнага календара.

Днямі адкрыўся 167-ы па ліку маршрут бібліёбуса **Ашмянскай** раённай бібліятэкі. Бібліятэкар Галіна Аніхоўская і загачык аддзела абслугоўвання і інфармацыі Святлана Галінская пабывалі ў вёсках **Ягеляшчына** і **Грынцы**.

У **Віцебскім** абласным цэнтры народнай творчасці, як піша вядучы метадыст установы Вольга Прусак,

прайшоў абласны семінар для фальклорыстаў. Яго тэмай стала падрыхтоўка абласнога агляду-конкурсу вясельных абрадаў.

Свята духавой музыкі адбылося ў аграгарадку **Парэчка Гродзенскага** раёна. У Адкрыты фестываль "Фанфары сяброў" сабраў творчыя калектывы з Літвы, Польшчы, Расіі, Чэхіі, Беларусі.

Астравецкая дзіцячая бібліятэка, як распавяла бібліятэкар Ганна Керэль, зладзіла прэзентацыю кнігі "Кірмаш на клумбе" мясцовага аўтаркі Інэсы Багдзевіч. Дзеці атрымаў выданні з аўтаграфамі паэткаі.

Цэнтралізаваная бібліятэчная сістэма **Браслаўскага** раёна правяла

семінар "Роля і месца бібліятэкі ў сучасным інфармацыйна-камунікацыйным асяроддзі рэгіёна". Гаворка ішла пра сацыяльныя партнёрства, карпаратыўнае ўзаемадзеянне. Пра гэта напісала бібліятэкар аддзела маркетынгу Валянціна Лук'янава.

Іван Моңцік з вёскі **Валікі Луці (Баранавіцкі** раён) напісаў пра мерапрыемства ў **Ляснянскай** сярэдняй школе з нагоды 135-годдзя з дня нараджэння паэта, драматурга, тэатральнага дзеяча Уладзіслава Галубка. Прысутныя наведвалі школьны музей, усклалі кветкі ля памятнага знаку. Канцэрт адбыўся ў мясцовым сельскім доме культуры. **К**

Заўтра **Тарноўскі** дом культуры **Лідскага** раённага цэнтру культуры і народнага мастацтва распачынае фестываль-свята "Танцуем па-даўнейшаму". Мэта акцыі — далучэнне жыхароў Гродзеншчыны да аўтэнтычнага танцавальнага фальклору.

"У межах **XXIV Міжнароднага фестывальнага песні і музыкі "Дняпроўскія галасы ў Дуброўне"**, — піша Андрэй Струнчанка з Віцебска, — прайшоў абласны конкурс аркестраў народных інструментаў, аркестраў баянаў і акардэонаў, а таксама — абласное свята-конкурс традыцыйнай вястулькі. Лепшым дзіцячым аркестрам прызнаны калектыв **Ушачскай** школы мастацтваў, лепшым дарослым — аркестр **Бешанковіцкага РЦК**".

Прагучалі шэдэўры беларускага песеннага фальклору і мала вядомыя беларускай аўдыторыі творы літоўскай нацыянальнай музыкі. Трэба сказаць, што мультымедыя стала адной са знакавых працяў "Грамніцаў". Спалучэнне тра-

Арт, мажор, шэдэўры

дыцыйных народных вакальных манер выканання і аранжыроўкі ў сучасных стылях — асаблівасць творчага пошукі ансамбля цягам амаль усяго часу яго існавання.

Сумесны канцэрт беларускіх і літоўскіх артыстаў — вынік развіцця дамовай аб супрацоўніцтве, падпісанай у 2016 годзе БДУКІМ і Клайпедскім універсітэтам. А яшчэ падзея была прымеркавана да 25-га юбілейнага фестывалю мастацкай творчасці "Арт-Мажор", які ўніверсітэт традыцыйна праводзіў уясно.

Канцэрт стаў працягам актыўнай дзейнасці ансамбля "Грам-

ніцы" па пашырэнні і паглыбленні партнёрскіх сувязяў з мастацкімі калектывамі, грамадскімі аб'яднаннямі і культурнымі супольнасцямі розных краін.

Пачатак гэтай працы быў пакладзены яшчэ ў 1990-я гады, калі ў выніку паспяховых канцэртаў "Грамніцаў" у Бельгіі, у студэцкім Лёвене ўзнікла культурная асацыяцыя "Беларусь-Бельгія", ініцыятарам стварэння якой з бельгійскага боку сталі вядомы кампазітар і піяніст Пол Брэмманс і музыканты ансамбля Het Brassants Volksorkest пад кіраўніцтвам скрыпача і выканаўца на дудзе,

ганаровага супрацоўніка брусельскага музея музычных інструментаў Хуберта Бонэ. Паэзій былі шматлікія выступы "Грамніцаў" у Галандыі, Францыі, Швецыі і Швейцарыі, Літве, Латвіі, Польшчы і Германіі, Паўднёвай Карэі, В'етнаме, Аб'яднаных Арабскіх Эміратах і ў рэшце рэшт у Кітаі.

30 па 23 мая ансамбль прымаў удзел у Днях славянскай культуры і пісьменства, якія прайшлі ў Бельску-Падляскім (Польшча), пасля прадставіў сваю творчасць у Германіі, дзе 24 мая ў Берліне ў Расійскім доме навукі і культуры прайшоў яго першы канцэрт.

Уладзімір ЗЯНЕВІЧ, прафесар кафедры народна-песеннай творчасці БДУКІМ

Не стаміцца б ад фестывалю

мадзейных калектываў? Натуральна, патрэбныя. Прыкладна так у свой час узніклі нашы фестывалі. Эвалюцыя іх цягнецца ўжо не адно дзесяцігоддзе. Міністэрства культуры краіны не аднойчы рэгулявала гэты рух. Пакрысе засталіся толькі тыя фестывалі, якія вытрымалі выпрабаванні часам, калектываў і глядацкай прыячненне. Але гэта зусім не азначае, што фармат best of the best выключнае неаходнасць удасканалення кожнага. Вось Алена Макарава, напрыклад, перакананая, што сённяшнім фестывалам па-ранейшаму не стае прадумаўнага менеджмента. Маюцца на ўвазе і павінны быць, і арганізацыя, і матывацыя. "Правільны" фестываль — гэта сістэма мэтазгоднага выкарыстання рэсурсаў для дасягнення канкрэтнага сацыяльнага выніку. З вынікаем не ўсе, як мае быць. Іншым разам пад фестывальным "гарнірам" падаецца творчая справаздача, нахай сабе і ў выглядзе конкурсу. Давайце ж вызначымся, які вынік нам патрэбны.

Фестываль — масавае відовішча для самых розных катэгорій насельніцтва. І тут важна ведаць, што такое "менеджмент трыптарыі". Плошча фестывальнай дзейнасці павінна быць максімальна насычаная гісторыка-культурнымі, вытворчымі, сацыяльнымі склад-

нікамі. Уся гэтая інфраструктура (замкі, сядзібы, помнікі, крамы, кавярні, рэстараны, гатэлі і гэтак далей) павінна напоўніцца працаваць на фестываль. Як, зрэшты, і ўсе службы: медыцына, міліцыя, выратавальнікі. Асаблівая роля адводзіцца (аднак не заўжды выконваецца) прадстаўнікам арганізацый і прадпрыемстваў раёна ці вобласці. Гаспадарнікі не могуць не выкарыстаць магчымасці фестывалю для папулярызацыі прадукцыі. Гэта падвышае статус завода, фабрыкі, сельгасвытворчага кааператыву. Інакш кажучы, адны работнікі культуры ў фестывальным полі — не воіны. У адваротным выпадку атрымаецца нізка канцэртаў.

Ёсць брэнд — ёсць імідж

Мы дамовіліся, што фестываль — дэманстрацыя ўсяго таго, што ў нас ёсць. А гэта, калі хочаце, і палітыка, і ідэалогія. Калі ёсць брэнд трыптарыі — ёсць і яе імідж. Карацей, прадманіраваны фэверверк выканальніцкага майстэрства — мала. Неаходна яшчэ і прарэкламаваць мясцовыя тавары. Так узніклі фестывалі сыру, клубніч, журавін, гуркоў, піва, цукерак, вішні, мёду. Асобныя з іх — вынік намаганняў заездных прыватнікаў. Між тым, масцовыя арганізацыі фестывалю павінны дамінаваць,

бо яны ведаюць тузішыя рэаліі: соцыум, эканамічныя магчымасці, гістарычныя асаблівасці...

Як бы там ні было, а на турыстычнай карце нашай краіны ўсё больш яркіх трыптарыі фестывальнага менеджменту. А гэта сведчанне таго, што ў краіне захаваліся культурныя традыцыі. Па меркаванні Алены Макаравай, прыклад таму — фестывалі "Залатая цюпка" ў Клімавічах, "Звіняць цымбалы і гармонік" у Паставах. Тут сацыяльнае партнёрства — досыць выразнае, чаго не стае іншым мерапрыемствам.

Культуролаг як крытык

Быда любога фестывалю — яго акатаная схема. Арганізацыйныя клопаты займаюць больш часу, чым падрыхтоўка сцэнарна. Кепска! Між тым, такая акцыя трымаецца на чатырох кітах: крызацытэ, грошак, правае, маркетынг. Крызацытэ — сцэнарый, грошы — спонсары, права — юрыдычны ўзгадненні з усімі ўладнымі структурамі, маркетынг — рэклама.

Колькі можа зарабіць фестываль? Шмат. Калі турфірмы ўключылі яго ў маршрут, калі работнікі культуры пакапаляцца пра сувеніры, калі праца з бізнес-структурамі — сістэмна, калі сцэнарый апрача асноўнага сожзту мае некалькі, так бы мовіць, пад-

праграм. Што маецца на ўвазе. Асноўная сожзтная лінія — мастацка-творчая. Але ёсць асобныя праграмы — для глядачоў, для ўдзельнікаў, для моладзі і дзіцяці. Чаму не прарэкламаваць будучую падзею ў бліжэйшых школьных летніках? Глядацкую аўдыторыю варта фарміраваць. А фестывальнае жыццё мястэчка — не пусты гук. Суму ў чаканні гала-канцэрта не павінна быць.

Такім чынам, фестываль — гэта свята, якое ён дорыць усім сваім удзельнікам і наведвальнікам. Свята для глядачоў, якое робіцца рукамі артыстаў і арт-менеджараў. Варта зразумець, што фестываль — гэта заўсёды публічнае дзеянне, і таму ўсё гатовыя рэкламны прадукт, з дапамогай якога можна: фарміраваць і прасоўваць гандлёвыя маркі (брэнды); прыцягваць турыстаў у месцы правядзення фестывалю; рэкламаваць тавары і камерцыйныя фірмы; фарміраваць імідж грамадскіх дзеячў, партый, грамадскіх рухаў, арганізацый; фарміраваць імідж рэгіёна, горада, пераўтвараць імідж асяроддзя; прыцягваць увагу да праблем соцыуму, фарміраваць культурныя патрэбы наведвальнікаў фестывалю і гэтак далей.

Яшчэ адна праблема. Але яна пераважыць усе іншыя. Наша тэалебачанне ніяк не жадае перадаваць атмасферу фестывальнага жыцця. Нават падчас рэспубліканскага маштабу падзей. Трансплююцца толькі ўзнагароджанні леп-

шых ды заключныя канцэрты. Усе астатнія нюансы влізнага агульнадзяржаўнага свята застаюцца, на жаль, па-за кадрам. Тое ж тычыцца і іншых фестывалю.

Хто павінен аналізаваць вынікі любога фестывалю для таго, каб забегнуць памылак наступным разам? Алена Макарава перакананая, што займацца гэтым абавязаны штатныя культурологі ці тыя ж самыя менеджары, а не метадысты (толькі яны чамусьці прадугледжаны сёння клубнымі штатнымі раскладамі). Метадыст не валодае тэхналогіям сацыяльнага партнёрства і фандрайзінга. Кіраваць цяперашняй культурай трэба толькі на падставе сучасных тэхналогій. А мы застаемся, умоўна кажучы, папрашайкіма. Перааэснаваць ўзаемаадносінны з бізнес-партнёрамі замінае элементарна адсутнасць маркетынговых ведаў. У выніку мы працуем без фестывальных дывідэндаў і ўсё чакаем важкай падтрымкі ад дзяржаўных крыніц.

Фестывальны тон, па маім меркаванні, задае пакуль сталіца. Апошні прыклад — адмысловы фестывальны тэатр. Мастацтва выходзіць на вуліцы і пляцы. У пэўных раёнах спрабуюць наладзіць святы вулічныя музыкі. Але па-ранейшаму мала маштабных сацыяльна-культурных акцый, калі няма аб'екта ўплыўу, а ўсе становяцца суб'ектамі названага працэсу. **К**

Мы амаль не бачылі Сяргея АндрэяНАВА на экране, але вынік яго працы якраз у тым, што людзі даведаліся пра Беларусь. Зараз жа мы сядзім з ім на беразе Свіслачы і падвозім вынікі падзеі. "Я скончыў вялікі праект "Еўрабачанне" і ведаю, што буду ў гэтым месяцы адпачываць незалежна ад розных прапанов, каб на новы сезон выйсці з новымі сіламі", — кажа візаві.

Ганна ШАРКО

— Журналіст з ужо напрацаваным імем, некалькі гадоў таму вы перайшлі ў піяр...

— У тых жанрах, дзе працаваў пяць гадоў, былі свае вынікі. Але стала ў нейкі момант цесна, тады я і пачаў развівацца ў іншым кірунку. І, як паказвае час, у мяне надрадна атрымліваецца. Калі сцісла, то журналістыка — гэта пабудова тэкстаў, у піяры ж ты ствараеш штосьці для свету, для грамадства.

— Многія лічаць, што быць папулярным і незалежным адначасова немагчыма. NaviBand не раз казалі, што яны з'яўляюцца індзі-гуртом. Як лічыце, ці змаглі яны застацца такімі пасля конкурсу?

— У нас магчыма быць незалежнымі! NaviBand, і Brutto, і Макс Корж — яскравыя гэтаму прыклады. Іншая справа, што чатыры месяцы NaviBand фінансавала падтрымлівала Белтелерадыёкампанія, аднак, зараз яны зноў індзі-праект. Дарэчы, з 2013 года артысты самі рытууюцца да ўдзелу ў "Еўрабачанні" ад Беларусі, але сёлета было зроблена выключэнне для канкурсантаў, таму што на конкурс выбралі песню на роднай мове.

— А ці варта налета ехаць з "мовамі"? І чаму, калі ў СМІ многіх краін сцвярджалі, што сваё мова — важна для "Еўрабачання", гурт заняў толькі 17 месца?

— Я быў за тое, каб мы ехалі з песняй на беларускай мове з 2006 года. Памятаю, яшчэ Ірына Дарафеева неяк выступала на нацыянальным адборы з песняй на трох мовах: беларускай, рускай і англійскай. Падтрымліваў працяг гісторыі, але супраць прынцыпу беларуская мова дзеля беларускай мовы — чытай: "для птушачкі". Калі ў гэтым няма гармоніі песні з мовай, нацыянальнага каларыту з выканаўцам — тады ўвогуле не трэба да падобных спалучэнняў звяртацца. А калі гармонія ёсць — гэтага чалавека можна адпраўляць на конкурс. Напрыклад, прапанаваў бы даць другі шанс дыду "Аляксандра і Канстанцін", Юзары і іншым, хто ўжо з'ездзіў на "Еўрабачанне".

— Разам з тым, заняўшы 17 месца на конкурсе, NaviBand прыехалі ў краіну ледзь не героямі. Чаму так адбылося, калі не закрэпаць пытанне мовы?

— Калі ў 2005 годзе ездзіла Анжаліка Агурбаш, я толькі пачынаў сваю працу ў піяр-сферы. Мы з Анжалікай рабілі такую акцыю: сабралі два аўтобусы людзей з процілеглых паглядзям. Гэта хацелі падкрэсліць, што Анжаліка — той самы прадстаўнік, які аб'ядноўвае сабой усю нацыю. Аднак сёлета таго не дасяглося рабіць — усё сама сабой здарылася. Вялікая перамога, што існуюць музыканты, якія нягледзячы на ўсе магчымыя рознагалосы, могуць сваёй творчасцю аб'ядноўваць людзей. (Увогуле, у 2017-м атрымалася вельмі сімвалічна: 800 гадоў з моманту першай згадкі этнічнаму "беларус", 500 гадоў беларускаму кнігадрукаванню (але, разам з тым, беларуская мова знаходзіцца ў UNESCO ў статусе "уразлівая"). І паколькі я ўжо не

першы год едзю на "Еўрабачанне", скажу ўпэўнена: сёлета як ніколі адчуваўся, што Беларусь — частка Еўропы. Калі толькі стваралася прома-кампанія беларускай дэлегацыі, я прыдумай назву "NaviBand from Belarusland" — такім чынам мы заявілі і песню, і калектыў, і краіну. Таму раздалі стужкі з нацыянальным арнаментам, і было вельмі прыемна, калі нарэжскія артысты выйшлі на сцэну з імі. Прома-буклет NaviBand знаёміў не толькі з беларускімі ўдзельнікамі, але і з краінай. Унутры было дзве карты. Першая — карта станаўлення беларускай дзяржаўнасці пачынаючы з Полацкага княства і заканчваючы сучаснай Рэспублікай Беларусь. Мы паказалі ўсе перыяды і

"птушачкай". Усё гэта — вялікая праца, з якой не варта рабіць канвеер. Але артыстам проста неабходна паступова ўводзіць у сваю праграму дзве-тры беларускія рэчы, каб выхоўваць густ у публікі.

— Цікава, а якія стратэгіі выкарыстоўвалі пры раскрутцы Аляксея Гросы, калі ён быў ўдзельнікам у конкурсе "Славянскага базару ў Віцебску"?

— Кожны выпадак — індывідуальны. Мне вельмі цікава, дзе Аляксей цяпер. Пяць гадоў Грос знаходзіўся ў прадзюсарскім цэнтры, які ўклаў у яго сродкі, зараз жа Аляксей сышоў адтуль і, відаць, сутыкнуўся з тым, што ён ніколі не ўклаў у сябе. А ты ж NaviBand, наадварот, стваралі сябе з нуля і звыкліся ўклаць у ся-

скі базар... належыць Беларусі, гэта адна з візітовак краіны, таму трэба рыхтаваць прадстаўнікоў для яго конкурсу не горшы, чым на "Еўрабачанне". Павінны быць якасныя аранжыроўкі, касцюмы, сцэнаграфія і інтэрактыў з гледачамі — тэлегаласаванне за выбар у намінацыю "Прыз глядацкіх сімпатый". Важна таксама і тое, што на "Еўрабачанні" няма ганарара, а на "Славянскім базары..." можна выйграць істотныя для маладога выканаўцы грошы, каб запісаць на іх некалькі якасных песень з добрай аранжыроўкай і далей выпускаць свой матэрыял.

— Наколькі складана ў нашым грамадстве карыстацца вядомымі піяр-тэхналогіямі?

на ствараць медыйны твар, падтрымліваць артыста і тое, з чым ён едзе. Акцэнт павінен быць на песні, а не на мішуры. Гэта вельмі тонкі момант, і я здзіўся, калі не ўсе яго зразумелі.

— Спраўды цікава, што ў параўнанні з мінулымі годам у нас атрымалася такая гульня на кантрастах...

— Па шчырасці, я настройваўся перасягнуць з NaviBand Дзмітрыя Калдуна, выйшлі ў топ-5. Але кожны выканаўца павінен таксама мець маштаб асобы. Калі выходзіць Джамала, ёй не патрэбныя дэкарацыі — яна перамагае, таму што яна вялікая ў гэтай песні. Калі выходзіць Сальвадор з Партугаліі, ён проста спявае песню і атрымлівае першае месца — гэта і ёсць маштаб асобы. Мы павінны выхоўваць і дапамагаць, каб "культурыцы", падрадагаваць і адправіць артыста на конкурс, аднак не трэба замыльваць вочы скандальнымі гісторыямі і заслабляць імі саму персону.

— Ці была магчыма ацаніць стратэгію іншых выканаўцаў і нешта трансфармаваць для беларускага шоу-бізнесу?

— У нас ёсць тройка фіналістаў, на якую ставілі букмекеры: Партугалія, Балгарыя і Італія. У чым сутнасць іх кампаній? Акрамя партугальца, які сядзеў з Гросам і рыхтаваў песню, яны, як і мы, з'ездзілі ў прома-туры. Самы галоўны прома-ход — асоба выканаўца, другі па значнасці — песня, а трэці — праца піяршчыка, якая заключаецца ў тым, каб "культурыцы" артыста і накіраваць яго творчасць у патрэбнае рэчышча. Ні ў каго не было скандальных піяр-гісторыяў, і гэта галоўная сутнасць піяра — дзіраванне. Калі NaviBand вярнуліся ў Мінск з "Еўрабачання", яны далі толькі адно інтэрв'ю і зрабілі онлайн-трансляцыю: больш нікому інтэрв'ю раздавацца не будзе. Вялікай памылкай сталася тое, што пасля перамогі ў нацыянальным адборы яны пачалі раздаваць інтэрв'ю ўсім. Але трэба ведаць, што сёння піяр-кампанія — гэта інтэлігентнасць, уважанасць і загадка.

— Што такое, на ваш погляд, сапраўдны патрыятызм?

— На прыкладзе апошніх маіх работ з Гросам і NaviBand, калі я выбудоваў піяр- і прома-кампанію, для мяне было важным падкрэсліць ва ўсіх дэталях — хэштэгі, прома-буклеты, майкі, лагатыпы, стыкеры ў Telegram, конкурсная песня, — што ёсць такая краіна Беларусь. На "Славянскім базары..." Аляксей Грос быў у вобразе князя Альгерда, якога мы малявалі на майках — гэта было імкненне распавесці пра нашу гістарычнае мінулае. NaviBand хацелі стаць ляснымі чалавечкамі, а я гэта беларусізаваў у добрым сэнсе. Так і рушыў — праз дэталі, маленькія крокі.

— Слухайце, а ці не з'яўляецца сучасны культ беларускай культуры проста нейкім новым піярам, які праз некалькі час "прагарыць", а на яго месца прыйдзе штосьці новае?

— Што зараз з намі адбываецца? Мы пачынаем усведамляць, хто мы як нацыя, як краіна ў гэтым свеце. Мне здаецца, што тое — ніякі не прома-ці піяр-ход, а натуральны працэс, і ён будзе працягвацца надалей.

Акцэнт не на мішуры не ўсе зразумелі

Сяргей Андрэяў з удзельнікамі NaviBand на "Еўрабачанні" у Кіеве. / Фота з архіва героя інтэрв'ю.

Дзіраваны, з маштабам асобы і пра Беларусь: якім быў піяр Беларусі на "Еўрабачанні"?

ўсіх нашых суседзяў, каб Еўропа ў прамым сэнсе ведала, дзе мы геаграфічна знаходзімся. Другая карта — гісторыя развіцця беларускай мовы ад XIII стагоддзя і да надання ёй статусу дзяржаўнай. Такім чынам сведчылі ўсім: мы краіна з унікальнымі мовамі, гісторыяй і культурай, што адлюстравана ў слогане "NaviBand from Belarusland".

— Піяр-ход атрымаўся?

— Скажаў бы, што гэта, хутчэй, прома-ход, паколькі слова "піяр" да NaviBand і ўсёй гісторыі з імі не да месца. Увогуле гэта была добрая прома-кампанія і сваёй перамогай у гэтай рабоце лічу, напрыклад, тое, што тэлеканал BBC падчас выступу беларускай трансляваў тэкст беларускай лацінкай, апублікаваны ў нашым прома-буклеце. Таксама сярод блогасферы існуе вядомы блогер як Pew Die Pie з 55 мільянаў падпісчыкаў на YouTube і 10 мільянаў у Twitter. Дык вось, ён пасля выступу NaviBand напісаў у сябе, што дзякуючы эфіру ён даведаўся пра Беларусь. Гэта і ёсць перамога — у тым, што беларуская мова і слова Беларусь двойчы прагучалі са сцэны "Еўрабачання". Дарэчы, я ўпэўнены: у кожнага выканаўцы павінна быць 50 працэнтаў творчасці на беларускай мове, каб беларускі выканаўца адрозніваўся ад выканаўцаў іншых краін. Аднак важна, разам з тым, каб беларуская мова не стала чарговай

бе, таму і паехалі на "Еўрабачанне". У іх, дарэчы, была дакладная мэта і разуменне таго, што яны хочуць ад конкурсу — прэзентаваць сябе на ўкраінскім і сусветным рынку, зарабіць грошай і зрабіць гастрольны тур. Гэта натуральная мэта нармальнага артыстаў. Балазе "Еўрабачанне" павінна быць адной з лепшых падзей у жыцці, а не найлепшай.

— Многім маладым выканаўцам дапамагаюць такія праекты, як "Голас" ці "Х-фактар"...

— А ў нас што? Адбор на конкурс маладых выканаўцаў "Славянскага базару..." і адбор на "Еўрабачанне". Навічкам гэта карысна, так. Вось у гэтым годзе добра заявіў пра сябе Мікіта Ходас. Аднак прайшоў ўжо паўгода, ён пабіваў у эфірах АНТ, Беларусь 1 — і далей пытанне: дзе ён яшчэ можа заявіць пра сябе? Якія мае пласціўкі? Атрымліваецца, трэба выходзіць на іншыя рынкі? Не думаю, што яму хочацца спяваць у рэстаране, але, напрыклад, Саша Захарыч вымушана так жыць, бо ў нас папросту няма адпаведных месцаў. Калісьці ж былі конкурсы — "Акадэмія талентаў", "Поюшце горада"... Але для развіцця падобных праектаў тэлебачанне мае стаць камерцыйным, каб сапраўды пачалі сачыць за рэйтынгамі, каб прыходзілі буйныя рэкламадаўцы.

Магчыма мы надаем шмат увагі "Еўрабачанню", і гэта неаслужана, паколькі гаворым пра камерцыйны конкурс, а "Славян-

— Я займаўся піярам Алены Ланскоў і Тэа на "Еўрабачанні", іх схемы піяра адрозніваюцца на 180 градусаў ад піяра Аляксея Гросы і NaviBand. Калі ў Ланскоў і Тэа прысутнічае пэўны налёт скандалу, то ў выпадку з Гросам і NaviBand я пайшоў ад зваротнага і выкарыстаў больш тонкую стратэгію. І мяне вельмі здзіўля, што некаторыя беларускія медыйныя асобы не ацанілі, не зразумелі таго. Тады я для сябе чарговы раз зрабіў выснову, наколькі важна кроцьчыць у нагу з часам. Калі ты не адчуваеш яго, твая кампанія можа праваліцца.

— А што трэба зрабіць, каб людзі зразумелі і ацанілі?

— Трэба займацца ўлюбёнай справай, паколькі, калі ты працуеш, ты знаходзішся ў тонусе, больш патрабавальны да сябе, шукаеш новыя хады, займаешся самаадукацыяй. Трэба навучыцца абмяжоўваць сябе ад непатрэбнага, аднак, у нас усё часцей адбываецца па прычынах: абы было і не істотна, якім чынам. Па прыездзе NaviBand у Мінск многія казалі, што яны павінны былі развесці, каб быў нейкі скандал, бо з-за яго адсутнасці мы маем 17 месца. У мяне з нагоды таго ўзнікае пытанне. Леташняя піяр-кампанія сведчыла сама за сябе: распрануты артыст, псеўдаіраман і гэтак далей. І што мы ўвогуле маем? Нават не было выхду ў фінал! Зараз піяр-кампанія павін-

Сяргей Андрэяў з беларускай намінацыяй з эфіру BBC і трох сцен тэа Pew Die Pie.

Нематэрыяльная спадчына

— З атрымманнем статусу нематэрыяльнай гісторыка-культурнай каштоўнасці змянялася стаўленне да нашых птушак-абярэгаў. Калі кажаш пра статус, то людзі на кірмашах цікавяцца, задаюць шмат пытанняў. Кіраўніцтва раёна таксама звяртае больш увагі. Мы сталі больш матэрыялаў выкладаць у інтэрнэт. Нядаўна ладзілі майстар-клас для настаўнікаў працы: было шмат жанчын, усе прыйшлі з нажамі і спрабавалі рабіць, а мужчыны спачатку паставіліся больш скептычна, але потым і яны “удзільнуліся”. На момант падачы дакументаў на статус было 5 майстроў, яны ўсе жывыя, двое рэгулярна займаюцца вырабам птушак-абярэгаў, адзін — час ад часу, калі мае матэрыял. Дзецям паказваем працэс, але нож у рукі не даём. Сожт пра птушку ідзе на абласным тэлебачанні. Карацей, людзі сталі звяртаць увагу, угадваць, што ў бабулі было падобна, некаторыя кажуць, што памятаюць, як іх рабілі. Раней жа было так: “Ну, птушка і птушка”. А цяпер — каштоўнасць дзяржаўнага ўзроўню.

Штатны расклад

— Кобрынскі Цэнтр рамёстваў накіраваў у Міністэрства культуры запыт пра тое, ці маюць метадысты-майстры права на даплату як супрацоўнікі культуры. Быў атрыманы адмоўны адказ: метадыст-майстар не з’яўляецца работнікам культуры і даплата КПУ да заробку ім не ажыццяўляецца. Міністэрства культуры

Дырэктар Бярозаўскага раённага дома рамёстваў Наталля КАВАЛЕВІЧ распавяла “К”, як здзяйсняецца ахова нематэрыяльнай гісторыка-культурнай каштоўнасці “Традыцыйна вырабу шчэпавай птушкі-абярэга” і якія праблемы ўзнікаюць у раёне з новым штатным раскладам. Наша гутарка адбылася падчас IX Рэспубліканскага фестывалю-кірмашу рамёстваў “Вясновы букет”, які сёлета праходзіў не ў Лошыцкім парку, як звычайна, а ў самым сэрцы Мінска — ля Ратушы.

Алена ЛЯШКЕВІЧ / Фота аўтара

“Уцягнутасць” птушкі

спасылаетца на кваліфікацыйны даведнік, але параіла ўвесці такую адзінку згодна са штатным раскладам. А ён зацверджаны ў 1998 годзе, там мы нічога перарабіць юрыдычна не маем права, бо адзінка майстра ў штатным раскладзе не прадугледжана. А калі яе нават увесці, то няма магчымасці разлічыць майстрам заробак, бо адсутнічае тэрыфікацыя. І цяпер нашы метадысты-майстры, працуючы ва ўстанове культуры, вымушаны адлічваць суму, эквівалентную дадатку КПУ. У кваліфікацыйным давед-

Майстар Аляксандр Пракапчук дырэктар Бярозаўскага раённага дома рамёстваў Наталля Кавалевіч.

ніку напісана, што асноўная спецыяльнасць — гэта першае слова ў назве прафесіі. Усё астатняе — спецыялізацыя. А ў нас атрымліваецца: метадыст ёсць, а метадыст-майстар — ужо не. Калі майстар атрымлівае 280 рублёў, бо ў яго суадносны аклад і невялікі стаж, то забраць у яго яшчэ 20 рублёў — досыць адчувацца. З гэтым сутыкнуліся не толькі мы. Цяпер распрацоўваецца новы штатны расклад, бо складзены ў 1998-м маральна састарэў. Скажам, там няма некаторых спецыяльнасцяў, якія выпускае ўніверсітэт культуры і мастацтва, і мы іншым разам не можам узяць на працу патрэбнага спецыяліста. Няма там ні адмысловай па камп’ютарнай графіцы, ні інжы-

нераў-праграмістаў, а зараз як без гэтага? Але ў праекце новага раскладу няма пасады навуковага супрацоўніка, хаця раней была. Калі зараз прыбраць яе, то давядзецца звальняць людзей. А навуковыя ж супрацоўнікі ёсць шмат у якіх дамах рамёстваў.

Пераемнасць

З Наталляй Кавалевіч прыехалі іншыя супрацоўнікі Бярозаўскага раённага дома рамёстваў. Майстар Аляксандр ПРАКАПЧУК, што займаецца вырабам птушак-абярэгаў, таксама падзяліўся думкамі: — Трэба наладжваць пераемнасць майстэрства. Але як даць дзецям у рукі нож? Птушка робіцца з цэльнага кавалка дрэва, спачатку выразаецца тулава, потым шчапаюцца “пёркі” і развядзюцца ў бакі. Няма аперацыяў, якія можна было б довершыць дзецямі: клеіць нічога не трэба. Традыцыйна крылы і хвосць птушкі пасля таго, як нашчалі, перавязвалі ніткай, каб яны не сыходзіліся назад. Восць гэта дзеці маглі б рабіць, але зараз мы часам замацоўваем пёркі замест ніткай лакам. Сталі распісваць птушак, хаця традыцыйна яны неарнаментаваныя. Атрымліваецца ярка, прыгожа, вока чапляецца. Распісам таксама маглі б займацца дзеці, такім чынам далучаючыся да рамёстваў. А потым падрасталі б і, ужо самі за сябе адказваючы, магчыма, вучыліся б выразаць птушку.

K

У дваццаць першы раз у тэатральнай гасцёўні Нацыянальнага акадэмічнага драматычнага тэатра імя Якуба Коласа прайшлі сцэнічныя чытанні “Школьны тэатр” сярод драматычных калектываў устаноў агульнай сярэдняй і дадатковай адукацыі.

Лепшыя работы трапляюць на коласаскую сцэну па выніках раённых конкурсаў школьных тэатраў. Сёлета адабралі як ніколі шмат калектываў. Цягам аднаго дня журы перагледзела 13 сцэнічных работ (дарчы, узначалі яго сёлета народная артыстка Беларусі Святлана Акружанка). Да выбару літаратурнага матэрыялу кіраўнікі школьных тэатраў падыходзяць парознаму. Адны ідуць больш простым шляхам, прапануючы сваім удзельнікам вядомыя, хрэстаматыійныя рэчы, іншыя спрабуюць ствараць уласныя, аўтарскі драматургічны матэрыял. Асноўная праблема, як мне бачыцца, палягае ў тым, што нашы беларускія драматургі не пішучь твораў, разлічаных на падлеткавую аўдыторыю, на тых гледачоў (а ў дадзеным выпадку і артыстаў), хто яшчэ не дасягнуў п’аўналецця. Магчыма, міністэрствам культуры і адукацыі варта было б падумаць аб заснаванні конкурсу драматычных твораў для дзяцей і падлеткаў.

Але вярнемся да конкурсу. Найбольш яркавымі, на мой погляд, атрымаліся спектаклі філасофска-метафарычныя, блізкія да жанру прыпавесці. І гэта добры знак, які азначае, што кіраўнікі і самі юныя артысты адыходзяць ад прастаінейных, прымітыўных, хай сабе і актуалізаваных сюжэтаў (але былі і такія пастаноўкі), а імкнучыся спэцыфічна сучаснасьці пытанні, вяртаючыся да размовы з Душой, Космасам, Вечнасцю. Найбольш удала гэта атрымалася ў двух творчых калектываў узорнай студыі “Дарослыя дзеці” Гімназіі № 8 пад кіраўніцтвам Аляксандра Раманавай (не толькі тэленавігата рэжысёра, але і здольнага драматурга), што прадставіла на суд журы аўтарскі спектакль “Пра му-

Сцэна са спектакля “Апошні шанс”.

жыка, які на неба лазіў” (Гран-пры фестывалю і дыплом “За лепшае мастацкае афармленне”) і студыі “Перазагрузка” Віцебскага гарадскога цэнтра дадатковай адукацыі дзяцей і моладзі (кіраўнік Наталля Шлімакова) з іх прачытаннем п’есы прыпавесці Андрэя Курэйчыка па матывах апавядання Габрыэля Гарсія Маркеса “Вельмі стары сіньёр з вялізнымі крыламі” (II месца і дыплом “За лепшую рэжысуру”).

Пры наўнасці пэўнай фальклорнай, этнаграфічнай асновы “Мужыка, што на неба лазіў” (дзея п’есы нават перанесена ў сівую мінуўшчыну) спектакль гучыць пранзіліва-сучасна: там, дзе разлік, дзе няма каханна, а ёсць яго імітацыя, заўсёды ёсць бруд. I — чорная сіла. А перамагчы яе можна толькі чысцінёй. Магчыма, аўтару п’есы і рэжысёру-педагогу варта было б сябе абмежаваць, засяродзіцца на адной-двух сюжэтных лініях, у дадзеным выпадку іх значна больш, узнікае адчуванне, што кожны вобраз — гэта не проста лёс, а Сусвет. Тут і тэмы хрысціянскай міласэрнасці, і злчынства, і пакаяння. Ды, можа, раманны дыяпазон, эпічная аснова не вельмі пасуюць аб’ёму невялікай, хай і змястоўнай п’есы? І таму юным артыстам, на маю думку, вельмі складана адолець, прапусціць праз сябе тое, што яны яшчэ самі не перажылі. Але ж больш істотна іншае. Сам матэрыял вучыць іх думаць, разважаць пра маральныя складнікі нашага супярэчлівага жыцця.

Школьная сцэна: прыпавесці і...

У выпадку з Курэйчыкам-Маркесам парадавала здольнасць рэжысёра працаваць з вялікай групай юных артыстаў, арганізоўваць масавыя сцэны. А ў канцэптуальным плане яна з выканаўцаў спрабуе данесці розум аб тым, чаму мы развучыліся быць бескарыслівымі, чаму ва ўсім шукаем толькі выгоду для сябе, чаму сталі занадта прагматычнымі, эгаістычнымі, жорсткімі. Хоць падлеткі іграюць дарослых герояў, але ж гэтыя адмоўныя якасці ўласцівыя і іхнаму асяроддзю. А яшчэ рэжысёру ўдалося перадаць адметную стылістыку твора Маркеса, што чытаецца і ў музыцы, і ў пластыцы, і ў касцюмах, і ў мастацкім афармленні, і ў іранічным дапасаванні выканаўцаў да сваіх герояў.

Некалькі казанчых артыстам, на маю думку, вельмі складана адолець, прапусціць праз сябе тое, што яны яшчэ самі не перажылі. Але ж больш істотна іншае. Сам матэрыял вучыць іх думаць, разважаць пра маральныя складнікі нашага супярэчлівага жыцця.

Юныя акцёры ў спектаклі “Пакінутае дзіця”. / Фота аўтара

дзіміра Караткевіча ў выкананні школьнага тэатра СШ № 23 Віцебска (кіраўнік Мікалай Бандарэнка), які атрымаў дыплом і прыз за I месца, і “Я буду жыць!” па п’есе таго ж аўтара “Пацалунак ночы” ў выкананні тэатральнага гурта “Дэбют” СШ № 46 Віцебска (кіраўнік Ірына Салаўёва) — дыплом “За аскравае ўвасабленне ідэй гуманізму”, і “Адважныя парсочкі” Ягора Конева школьнага тэатра “Арлекін” СШ № 3 (кіраўнік Юры Іваноўскі), які ўзяў III месца.

Тэмы каханна, маральнага выбару маладой асобы выразна прагучалі ў спектаклях “Медальён” па п’есе Алеся Замкоўскага (яе аўтар, дарчы, кіраўнік ліччавы Коласаскага тэатра, прадставіў на конкурсе тэатр “Шкаляр” СШ № 22, які таксама атрымаў 3-е месца), “Пакінутае дзіця” паводле апавядання Алены Масла (студыя “Пігмаліён” СШ № 35, кіраўнік Волга Клімовіч, 1-е месца і дыплом “За лепшае музычнае афармленне”), “Грыша, Грышка, Рыгор Аляксандравіч” па п’есе віцебскага аўтара Аляксандра Хацкевіча (школьны тэатр СШ № 28, кіраўнік Зоя Таранеўская).

Былі адзначаны дыпламамі і прывазмі спектаклі на ваенна-патрыятычную тэматыку — “Не пакадай мяне...” Аляксея Дударова (СШ № 2 Віцебска, кіраўнік Алена Іванова, 2-е месца) і “Апошні шанс” Васіля Быкава (тэатр “Крыніцы” СШ № 31 Віцебска — спецыяльны прыз віцебскай абласной арганізацыі СТД).

Пры ўсіх цяжкасцях “Школьны тэатр” у Віцебску жыве. І спадзеемся, будзе жыць, бо гэта ўнікальная з’ява для Беларусі. Зараз шмат фінансавых праблем, якія прымушаюць атрымліваць практы. Але хацелася б, каб гэта напрацаваная дзесяцігоддзямі падзея і надалей радала дзяцей і падлеткаў.

Юры ІВАНОЎСКІ, тэатральны крытык, педагог, каардынатар сцэнічных чытанняў “Школьны тэатр” Віцебск

Мінскае падзейнае поле поўніцца новымі праектамі, якія грамадска не паспявае ні паўнаважна ацаніць, ні дазнацца, а якім жа чынам яны робяцца? Што стаіць за фразой "прывезці Рэмбранта" і як гэта ўплывае на нашу культурную прастору? Раскрыць менеджарскую "кухню" на прыкладзе выставы "Вялікі Рэмбрант", што адкрылася ў маі ў Нацыянальным мастацкім музеі краіны, для "К" пагадзілася куратар і мастацтвазнаўца Вольга Кліп.

Дар'я АМЯЛЬКОВІЧ

Вольга — магістр мастацтваў, куратарка, досвед якой уключае супрацоўніцтва з "Белгазпрамбанкам" — праект першага "Восеньскага салона..."; з галерэяй "Дом карцін" — тут варта ўзгадаць нашумелую акцыю-выставу "Я Манэ Я Шышкін Я Малевіч". "Вялікі Рэмбрант" — арганічны крок для яе каманды, кажа яна, бо "наша галоўная мэта — фарміраванне мастацкага асяродку".

Як незалежны куратар

"Вольга, як вы абіраеце матэрыял, які падаецца вам прыдатным для рэалізацыі праекта? Як да вас, у прыватнасці, прыйшла ідэя выставы менавіта Рэмбранта?" — пачынаю я размову.

— Напэўна, варта адштурхоўвацца ад думкі, што магчыма ўсё. Калі Рэмбранта хтосьці дэсцьці паказвае, значыцца, мы таксама можам. Таму спачатку з'яўляецца ідэя — паказаць у Мінску праекты сусветнай спадчыны (гэта галоўны мэсідж), даваць людзям візуальны досвед, якога яны з розных прычын пазбаўлены. Далей, калі галоўны напрамак ужо абраны, — пачынаюцца пошукі.

Каб я працавала ў музеі, пошук ішоў бы праз музей, вядома. Але я дзейнічаю ад імя прыватнай асобы — і тое, адпаведна, вызначае кірунак даследавання: прыватныя калекцыі, агенцтвы, якія займаюцца пракатам выстаў. Іх у свеце вялікая колькасць, і ўжо падобная разнастайнасць, з аднаго боку, дае шырокае поле магчымасцяў, з іншага — ускладняе працу. Прапановы пэўных агенцтваў, скажам, вельмі годныя, але кошты арэнды калекцый завоблачныя. Іншыя ж наадварот прапаноўваюць штосьці больш даступнае, але якасць не зусім таа, з якой хацелася б працаваць. Потым у пэўны момант знаходзяцца контрагенты, з якімі ўсё ж такі выходзіш на кропкі судакранання.

Пачалі з Шагала

The Art Company — агенцтва, якое працуе з некалькімі прэстыжнымі зборамі. Адзін з іх — графічная калекцыя Элізы Марці, якая налічвае больш за 4 тысячы твораў: ад Дзюрэра да Уорхала. Яна фарміравалася на працягу 40 гадоў і лічыцца адной з самых каштоўных не толькі ў Італіі, але і за межамі. У пераліку арыгіналаў — і гравюры Рэмбранта.

Айларортэ з Сасінік, 1636 год

"Вялікі Рэмбрант": кіраўніцтва па эксплуатацыі

Што значыць зрабіць выставу "пад ключ"?

— Але перш чым мы спыніліся на афортах галандскага мастака, было перагледжана шмат "сюэстаў", якія маглі б быць цікавыя Мінску, — адказвае арт-менеджарка на маё пытанне наконт мэтанакіраванасці выбару. — Кампанія спачатку прапанавала нам Шагала, потым Кандзінскага, але мы адмовіліся, бо з гэтымі велічынямі беларусы больш-менш знаёммыя. Потым як мастацтвазнаўца я "запалілася" тым, каб зрабіць выставу Джавані Піранезі — матэрыял, які ў нас дакладна не бачылі і які парадзе знаўцаў. Але, паразважаўшы, усё ж адмовіліся і ад гэтай ідэі, бо гэтага выбітнага майстра архітэктурных пейзажаў, на жаль, ведаюць не ўсё. Так наступова прыйшло асэнсаванне, што лепш за Рэмбранта ў дадзены момант не знайсці.

Рэмбрант як гравёр

Насамрэч, творы Рэмбранта Харменса ван Рэйна ў Беларусі бачылі. 37 гадоў таму ў тым жа мастацкім музеі была зладжана выстава з Дрэзданскай карціннай галерэі. У яе склад уваходзілі і некалькі твораў слаўтага жывальца.

— Але ў нашым выпадку — гэта паўнаважны імяны праект мастака, — каментуе інфармацыю куратарка. — Перад намі графіка Рэмбранта ад першых афортаў да работ больш сталага перыяду. Партрэты, жанравыя сцэны... Па гэтай калекцыі можна прасачыць эвалюцыю майстра. Падкрэслію, што Рэмбранта высока цанілі як гравёра, нягледзячы на яго прызнаны талент жывальца. Менавіта

Вольга Кліп з гравюры Рэмбранта падчас маляжы выставы. / Фото аўтара

Дарэчы

Перш чым калекцыя гравюр Рэмбранта са збору Элізы Марці прыехала ў Мінск, яна бавыла, спрод іншых, у Палацы Альбрыцы (Венецыя, Італія), Музеі Канюшні Квірынале (Рым, Італія), Музеі Дычэзан (Барселона, Іспанія), Фондзе Мерседэс Кальсэ (Касерэс, Іспанія), Музеі Далорас Альметы Паціна (Мехіка, Мексіка), Гарадскім музеі Нюрнберга (Германія)...

чу, што трэба дзейнічаць і даваць людзям нагоды для наведвання пляцовак".

Ідзі і глядзі

— Беларуская публіка мала бачыла ў параўнанні з еўрапейскім глядачом. І яна хутэй успрымае класічнае жывальцае мастацтва, чым contemporary art. Да ўспрыняцця апошняга нам яшчэ трэба дарасці, — дзеліцца назіраннямі і высновамі мая візаві.

Але нават і пры такім раскладзе — арыентацыі на класіку — публіка прагне выставачны "блакбастар". Згадваем з Вольгай прыклады ажыятажу на выставах Сярва і Айвазоўскага ў Маскве. "Публіка любіць тое, што можна назваць "багатай карцінкай": шмат работ, вялікіх, каларных, — канстатуе куратар. — У выпадку ж з гравюрамі Рэмбранта мы хочам паказаць, што сусветнае класічнае мастацтва можа быць самым разнастайным, — у тым ліку, лаканічным і стыльным. Варта паступова пашыраць свой візуальны досвед. Ісці і глядзець, ехаць і глядзець новае, нябачанае, каб не заставацца толькі ў абмежаваным полі папярэдніх вопытаў".

ў афортах і малюнках ён выступаў найвыбітнім пейзажыстам. Таму нават абызны глядач, які кожны выхадны бывае, скажам, у пецярбургскім Эрмітажы, дзе, як вядома, знаходзіцца "Вяртанне блуднага сына" майстра, здолее ў гэтай падборцы, падаецца, убачыць шмат каштоўнага і цікавага.

Рынак жорстка падзелены

Вяртаемся да менеджарскіх пытанняў арганізацыі выставы.

— Італьянцы — прафесіяналы ў свеце мастацтва, і ў іх свая выбудаваная сістэма працы, — працягвае Вольга Кліп. — Калекцыя спадчыні Марці вельмі вялікая, каб яна магла захоўваць яе дома. Таму яна выкарыс-

тавае разумную практыку — паказвае свой збор на розных пляцоўках. У дадзеным выпадку, да таго як гравюры Рэмбранта прыехалі ў Мінск, яны экспанаваліся ў Дзяржаўным музеі горада Пезаро. Мы дамовіліся з агенцтвам пра тэрміны, на якія мы забіраем калекцыю, пра кошт. Але далей у перамовы ўключаецца транспартная кампанія, якая займаецца атрыманнем дазволу на вываз твораў.

Адмыслоўца ўдакладняе, што, нягледзячы на прыналежнасць калекцыі гравюр прыватнай асобе, яе вываз кантралюецца пэўна. Аднак, каб яна магла захоўваць яе дома. Таму яна выкарыс-

каштоўныя. Так, яны з'яўляюцца прыватнай уласнасцю грамадзяніна Італіі, але ў пэўнай ступені належаць і самой краіне. Возьмем вядомую калекцыю "Белгазпрамбанка", — згадвае мая візаві. — Шэрагу твораў з яе прысвоены статус гісторыка-культурнай каштоўнасці. Для вывазу іх за мяжу таксама трэба атрымоўваць дазвол Міністэрства культуры краіны".

— Абявязкі кампаній жорстка падзелены, — падкрэслівае асабліва італьянскага арт-асяродку Вольга Кліп. — Агенцтвы адказваюць за выбар калекцыі, узгадненні з яе ўласнікамі, а атрыманне дазволу на вываз за мяжу, лагістыка, транспарціроўка — у абявязках транспартнай кампаніі. І, да слова, дазвол на вываз Рэмбранта быў атрыманы ў Рыме: транспартны перавозчык забраў абраныя творы з музея ў Пезаро, перавёз у Рым, і толькі адтуль пасля атрымання адпаведнага дакумента Міністэрства культуры Італіі, калекцыя рушыла ў Беларусь.

пасля доўгіх перамоваў мы атрымалі згоду".

На пытанне пра тое, ці лёгка ідуць на кантакт патэнцыйныя інвестары падобных праектаў, куратарка адказвае: "Дарэчы, на пачатку мы хацелі паказаць Рэмбранта ў "Доме карцін", але спонсару на такі фармат не знайшлося. А вось калі выйшлі на пляцоўку Нацыянальнага мастацкага музея, справа зрушылася. З боку нашых фінансавых партнёраў у выпадку "Вялікага Рэмбранта" гэта быў і ёсць спадзеў на годны, прыгожы бізнес-праект, які, акрамя грашовых дывідэндаў, прыносіць і задавальненне. Новае кола людзей, стасункі з творчым асяроддзем. У прынцыпе, наш інвестар уклаўся ў культурна-сацыяльны праект са спадзяваннем на прыбытак".

"Ці магчыма ў нашых умовах разлічваць на тое, што гэты прыбытак будзе?" — не ўтрымліваюся ад рэакцыі. "Прынамсі, мы на яго спадзяемся, — адказвае мая суразмоўца. — Імя Рэмбранта вядомае савецкаму і постсавецкаму глядачу, — узгадаем маркі 1970-х гадоў з выявамі карцін жывальца, наяўнасць яго прац у вядучых музейных установах СССР, увольнае тагачасную папулярнае культуры — усё сыграла і грае да нашага часу вялікую ролю ў цікаўнасці людзей да мастацтва. Маладое пакаленне, магчыма, не "зараджае" на класічныя ўзоры, але я лі-

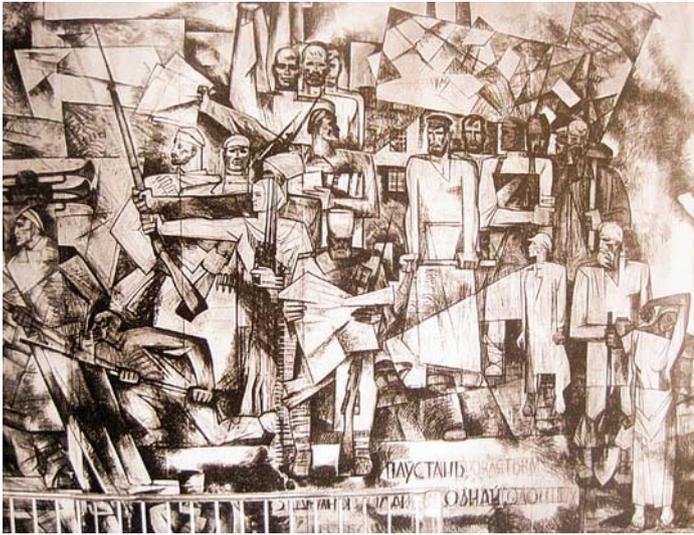
(Працяг. Пачатак у № 20.)

"К" працягвае расповед пра лёс мастацкіх твораў, якія аказаліся страчанымі ў віры гісторыі.

Барыс КРЭПАК

Можна ўспомніць і назаўсёды страчаныя манументальныя роспісы ў тэхніцы энкаўстыкі "Стары і новы Вільнюс" Зой Літвінавай і Святланы Катковай у былым кінатэатры "Вільнюс" (зараз — Цэнтр спартыўных адзінаборстваў), вітражы Веранікі Віткоўскай у дзіцячым кафе "Церамок" у Сеабранцы, мазаікі "Юнацтва" Віталія Карнеева ў фае аўтавакзала "Усходні" (у час рамонту будынка яе моцна зашылі металічнымі лістамі). Не так даўно пры рамонце Палаца культуры Мінскага камвольнага камбіната былі знішчаны манументальныя творы Гаўрылы Вашчанкі і Уладзіміра Стальмашонка, якія ў 1960-я лічыліся ледзь не лепшымі ў манументальным летапісе краіны.

Мала хто ведае, але калісьці на Цэнтральнай (цяпер Кастрычніцкай) плошчы праектаваўся будынак для гістарычнага музея. Для яго інтэр'ера былі заказаны вялікія фрэскі Гаўрылу Вашчанку, Аляксандру Кішчанку і Уладзіміру Стальмашонку. Тэма: гісторыя і культура Беларусі ад старажытнасці да нашых часоў. На вельмі вы-

Гаўрыла Вашчанка, Аляксандр Кішчанка, Уладзімір Стальмашонка. Фрагмент кардону роспісу для новага будынка гістарычнага музея.

ку-генералу і старэйшаму брату архітэктара Армена Сардарова. А калі яго маці пазнала пра гэта, у яе не вытрымала сэрца... Армен Сяргеевіч звяртаўся ў Першамайскі РАУС, каб знайсці злочынцаў, але... Праўда, пакаралі сяржанта-міліцыянта, які тады дзяжуріў на могілках. А яшчэ памятаю, як скралі кавалак бронзавай касы дзвючынкі з шматфігурнай кампазіцыі мемуарыяла, прысвечанага Ягубу Коласу, на плошчы яго імя (скульптар Заір Азгур). Такім жа чынам знік амаль двухметровы "Арфей" са сквера па вуліцы Мініна. А ў скверы паміж плошчай Бангалор і вуліцай Карастаянавай падпілавалі скульптуру "Хлопчык з вавёркай". Пасля гэтага на тэрыторыі

"новыя песні" прагучалі ў гады Кастрычніцкай рэвалюцыі. Тады ў мэтах выканання Ленінскага дэкрэта "Аб зняцці помнікаў, збудаваных у гонар цароў і іхніх слуг..." былі знішчаны дзясяткі манументаў "старога рэжыму", куды трапілі і творы высокай мастацкай якасці. Цудам ацалелі толькі некалькі, прысвечаных Пятру I, Кацярыне II, Мікалаю I, Аляксандру III у Петраградзе і ў некаторых іншых гарадах.

Але я трохі адхіліўся ад тэмы. Цікавы факт, нашай моладзі мала вядомы. У ноч з 2 на 3 лістапада 1961 года на Цэнтральнай плошчы Мінска быў зняты 10-метровы бронзавы помнік "правадыру ўсіх народаў" Сталіну, які праста-

Як і куды знікаюць творы?

Гісторыя страчанага ў калейдаскопе шматкроп'яў

Так выглядаў помнік Сталіну ў Мінску ў 1961 годзе. / Фота з блога VisualHistory

сквера зрабілі агароджаны будынак "Зяленубуда", куды і звалілі гэтую параненую скульптуру. Што з ёю стала — не ведаю...

У пачатку 1990-х журботны лёс спасцігнуў і чатыры бронзавыя скульптуры разца Уладзіміра Слабодчыкава, Паўла Лука, Анатоля Барзеннікава і Аляксандра Мятліцкага, якія ўпрыгожвалі фантан у сталічных скверах па вуліцы Жудро. Праз кароткі час ад усіх гэтых твораў засталіся толькі... фрагменты пастаменту. Рэшткі фігур у заснежаным скверы адшукаў жыхар мікрараёна Вітал Арлоўскі і яго чацвераногі сябра — сабака Дарсан. І Віталь патэлефанаваў у рэдакцыю газеты "Культура". На месца тэрмінова выехалі тады журналістка Людміла Крушынская і фотакарэспандэнт Генадзь Жыноўкі. І вялікі праблемны матэрыял пра гэта і пра іншае на гэтую ж тэму з адпаведнымі ілюстрацыямі з'явіўся на старонках "К" (1993, № 10) пад назвай "Шукай, Дарсан!"

Ну пра зніштажэнне скульптурна-архітэктурных помнікаў з прычыны, так бы мовіць, "маральнага зносу" — у сувязі з ідэалагічнымі ўзрушэннямі, я расказваць не буду. Гэта тэма асобная, існуючая на працягу не аднаго тысячагоддзя, пачынаючы, мабыць, з XIV стагоддзя да нашай эры (а мо і раней) — пасля знікненнямітага "амарнскага перыяду" праўлення егіпецкага фараона Аменхатэпа IV (Эхнатона), калі яго праціўнікамі-пераемнікамі была па-варварску знішчана практычна ўся выяўленча-пластычная культура, выбудаваная гэтым рэлігійным рэфарматарам "ератыком". Так заўсёды было: новыя часы — новыя песні. Асабліва гэтыя

яў тут з верасня 1952 года. Зразумела, яго аўтарам — Заіра Азгур, Андрэя Бембеля, Аляксея Глебава і Сяргея Селіханова — на гэтую гістарычную акцыю не паклікалі. У Мінску былі дэмантаваны і іншыя помнікі Сталіну: у парку "Прафінтэрн" (зараз Цэнтральны дзіцячы парк імя Максіма Горкага), ля ўваходу ў бібліятэку імя Уладзіміра Леніна, у рабочым пасёлку Грушаўка (вуліца Чыгуначная), а таксама на сметнік (ці на пераплаўку) з інтэр'ераў розных будынкаў у розныя часы былі выкінутыя і многія бюсты правадыра ды яго паплечнікаў. Але некаторыя са спісу вялікай палітычнай эліты гісторыі ўсё ж захаваліся. Так, буйныя азураўскія бронзавыя помнікі-бюсты Маркса і Леніна, якія сталыя з 1980 года перад будынкам ЦК КПБ, аказаліся не на пераплаўцы, а ў музей-майстэрні Заіры Азгура. І гэта, на мой погляд, слушна.

Наогул, вось каб хутчэй у нашай краіне з'явіўся музей-парк з мэтай захавання лепшых (ды і не вельмі) мастацкіх узораў сацрэалізму — помнікаў часоў камунізму. Там і знайшлі б сваё месца (дарэчы, вельмі цікавае і для замежных турыстаў) гістарычныя асобы, якія рабілі (не мае значэння — з якім "знакам якасці") даўнюю і не такую даўнюю нашу гісторыю. І думаю, дарэмна мы спяшаліся (не ў такой ступені як многія суседзі) з разбурэннем помнікаў: якія яны ні былі б, аднак гэта наша ўласная гісторыя, а яе павінны ведаць і мы, і нашчадкі нашы.

Урэшце, гэта тычыцца і метамарфоз ва ўсім беларускім выяўленчым мастацтве. Напрыклад, дзесьці ў сховішчах знаходзіцца каля дзясці жывапісных партрэтаў Леніна, якія Міхаіл Савіцкі ў 1970-я ствараў па заказе ЦК КПБ, Мінскага абкома КПБ, Савета Міністраў БССР.

Гаўрыла Вашчанка, Уладзімір Стальмашонка. Манументальнае плацо на фасадзе Палаца культуры Камвольнага камбіната ў Мінску. І асобна фрагмент плацо злева, якое на гэтым фота 2015 года ўжо зацінула пад словам "тычкі". / Фота Алены САУЧАНКА

сокім ўзроўні былі зроблены эскізы і кардоны "Кастрычніцкая рэвалюцыя" і "Дэкрэты Савецкай улады". Гэта быў першы этап работы гэтага цудоўнага трыма мастакоў — на той час найлепшых манументалістаў краіны. Але так здарылася, што будынак аддалі музею гісторыі Вялікай Айчыннай вайны, а гістарычны "перанеслі" на вуліцу Карла Маркса. Пры гэтай ператасоцыі роспісы аказаліся непатрэбнымі: эскізы з кардонамі "спісалі за непатрэбнасцю" і спалілі... Цудам засталася толькі адна чорна-белая фатаграфія...

У пачатку 1990-х згарэлі ў пажары вітражы "Святая зямлі беларускай" (670 на 4200 см) Уладзіміра Стальмашонка і Валерыя Даўгалы ў вясцёбілі мінскага Дома быту па вуліцы

Мельнікайтэ. Я добра памятаю гэтую работу: бела-малочны фон — пескаструйна-матавае шкло розных адценняў і фактур, а сэнсавыя акцэнты кампазіцыі — партрэты выдатных беларусаў: ад Ефрасінні Полацкай, Францыска Скарыны да дзёда Талаша і касманаўтаў. А ў сярэдзіне 1970-х сумны канец спасціг буйны вітраж "Саюз працы і навукі" на класічнай свінцовай жыле (500 на 1600 см), здзейснены чацвёркай маладых мастакоў пад кіраўніцтвам Уладзіміра Стальмашонка для галоўнага фасада Палаца культуры калгаса "Рассвет" Кіраўскага раёна Магілёўскай вобласці. Перад самай устаноўкай архітэктар палца Георгій Заборскі раптам вырышаў вітраж наогул не ўстанавіваць, маўляў, будзе замяніць агляда прыгажосці далёкай

панарамы сучаснай новабудовы і замест вітража дастаткова і празрыстага шкла. Заборскі пераканаў у гэтым і заказчыка — тагачаснага старшыню калгаса. Вітраж разабралі па кавалачках, пазабівалі ў каробкі і скінулі ў гаражы. Праз нейкі час калгаснікі з вёскі Мышкавічы дабраліся да гэтага "вострава скарбаў" і "апрыходавалі" тое, што засталася ад вітража, для сваіх хатніх патрэбаў.

Штосць падобнае адбывалася і ў нашым "каралеўстве скульптур", асабліва ў 1990-я гады. Тады "новыя" крутыя хлопцы займаліся тым, што за добрыя грошы спаўлялі ў суседнія краіны тоны спілаванай бронзы, нікеля, медзі — у выглядзе фрагментаў прасторавых бронзавых статуі і кампазіцый, мемуарных дошак, алегарычных фігур пуці,

Дарсан шукаў і знайшоў / Фота Генадзя Жыноўкі з архіва "К"

плакальшчыц, муз, задрэпіраваных урнаў з надмагільных збудаванняў. Спачатку ахвярамі значынцаў сталі могілкі — "Усходнія", "Паўночныя", "Чыжоўка" ды, мабыць, і іншыя. Вядомы журботны факт, калі па-варварску была кімсьці адпілаваная бронзавая скульптура з надмагільнага агульнага помніка бач-

МУЗЕЙ

НАЦЫЯНАЛЬНЫ МАСТАЦКІ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. Леніна, 20. Тэл.: 327 45 62. Экспазіцыі: ■ "Мастацтва Беларусі XII — XVIII стст."; ■ "Мастацтва Беларусі XIX — пач. XXI стст."; ■ "Мастацтва Беларусі XX — пач. XXI стст."; ■ "Мастацтва Расіі XVIII — пач. XX стст."; ■ "Мастацтва краін Заходняй і Цэнтральнай Еўропы XVI — XX стст."; ■ "Мастацтва краін Усходу XIV — XX стст.". Выставы: ■ Выстава "Вялікі Рэмбрант" (прадстаўлены 69 арыгінальных афартаў вялікага галандца з прыватнай калекцыі Элізы Марці) — да 3 чэрвеня. ■ Выстава твораў Віктара Гаўрылава (1927 — 2011) "Помых вечнасці", прысвечаная 90-годдзю з дня нараджэння мастака — да 25 чэрвеня. ■ Выстава жывапісця Сяргея Каваля "Забытыя казкі" — да 28 мая. ■ Выстава твораў народнага мастака Рэспублікі Арменія Фараона Мірзаэана "Армянскі сілэт". ■ Канцэрт "Сонца ў песнях і танцах Арменіі" — 28 мая. Пачатак а 12-й. ■ Выстава "Жывапіс Алы Замай", прысвечаная 85-годдзю з дня нараджэння мастачкі — з 26 мая. ■ Выстава "Датары, Шагал, Судцін, Хадасевіч-Лежэ, Энергія, экспрэсія, сімволіка і сны. Погляд на мастацтва Італіі і Беларусі першай паловы XX стагоддзя" — з 31 мая да 4 ліпеня. ■ Цыкл лекцый "XX стагоддзе. Рэвалюцыі ў думках і мастацтве" — кожную сераду а 19-й, Малая зала.

Філіялы музея МУЗЕЙ "ДОМ ВАНЬКОВІЧАЎ. КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА І ПАЛОВОЙ XIX СТ." г. Мінск, вул. Інтэрнацыянальная, 33а. Тэл.: 327 88 78. Пастаянныя экспазіцыі: ■ "Інтэр'еры шляхецкай сядзібы". ■ "Жыццё і творчасць Валенціны Ваньковіча". ■ "Сядзібны партрэт XVII — сяр. XIX стст.". ■ Выстава выцінанак Алены Шапіла і Лаймунты Федасеевай "Папяровы мост сям'юстаў". ■ Выстава аўтарскай лялькі Сяргея Драздова "Мужчынскі погляд" — да 20 ліпеня. ■ Выстава моды і аксусараў эпохі Рамантызму з калекцыі Гара Сурманчуўскага "І паланэз пачаць пара" — да 13 студзеня 2018-га. ■ Канцэрт "І спявала скрыпка пра каханне і дзіва...", ансамбля скрыпачоў "Капрісы" Мінскага дзяржаўнага музычнага каледжа імя М.Глінкі — 31 мая. Пачатак а 19-й.

МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА НАРОДНАГА МАСТАЦТВА Ў В. РАЎБІЧЫ. Спарткомплекс "Раўбічы", Мінскі раён. Тэл.: 507 44 69. ■ Пастаянная экспазіцыя.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТАРЫЧНЫ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. К.Маркса, 12. Тэл.: 226 09 22. Экспазіцыі: ■ Абноўленая экспазіцыя "Старажытная Беларусь". ■ "Беларусь XVI — XVIII стст. у партрэтах і геральдыцы". ■ "Мастацтва ў гарадской культуры XIX — XX стст.". ■ Бестэрміновая акцыя "Адзіны білет", якая дазваляе мінчанам і гасцям сталіцы наведаць сем музеяў, набыўшы ўсяго адзін білет у любым з іх. Выставы: ■ Выставачны праект "Ад рымскага дынарыя да беларускага рубля" — да 1 чэрвеня. ■ Міжнародны выставачны праект "Поле кветак" — да 4 чэрвеня. ■ Выстава "Рабінская дынастыя Медалье" — да 24 чэрвеня. ■ Акцыя "Вольнае піяніна" — кожны дзень з 16.00 да 19.00.

Філіялы музея ДОМ-МУЗЕЙ І З'ЕЗДУ РСДРП г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 31а. Тэл.: 290 68 47. ■ Абноўленая экспазіцыя, прымеркаваная да 100-годдзя Кастрычніцкай рэвалюцыі (залы дапоўнены новымі прадметамі амаль з усіх фондавых калекцый музея). ■ Выстава эксклюзіўных аўтарскіх работ Волгі Дзэрнчук "Мая плошавая любоў" — да 28 мая.

МУЗЕЙ СУЧАСНАЙ БЕЛАРУСКАЙ ДЗЯРЖАЎНАСЦІ

г. Мінск, вул. К.Маркса, 38. Тэл.: 327 46 12. ■ Пастаянная экспазіцыя. ■ Выстава "Шматвектарнасць знешняй палітыкі Рэспублікі Беларусь".

МУЗЕЙ ПРЫРОДЫ І ЭКАЛОГІІ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. К.Маркса, 12. Тэл.: 237 46 94; 291 99 51. Экспазіцыі: ■ "Геалогія і палеанталогія". ■ "Сезонныя змены". ■ "Вадаёмы і насельнікі прыбярэжных раслін". ■ "Хвойны тып лесу і насельнікі змяшанага лесу". ■ "Насельнікі ліставога і змяшанага лесу". ■ "Ахоўныя прыродныя ўчасткі, рэдкія віды жывёл". ■ "Выстава насякомаедных раслін". ■ Выстава "Жывыя цыцкі" — да 25 лютага 2018-га. г. Мінск, вул. Багдановіча, 9а. Тэл.: 237 46 94. ■ Выстава "Насякомыя і не толькі" — да 31 ліпеня. г. Мінск, вул. Казіна, 117 (будынак кінатэатра "Электрон"). Тэл.: +37529 123 60 53. ■ Выстава "Сафары парк" — да 1 верасня. ■ Выстава "Дзівосны свет матылькоў" — да 11 верасня. ■ Атракцыён "Лазерыны квэст".

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ТЭАТРАЛЬНАЙ І МУЗЫЧНАЙ КУЛЬТУРЫ

г. Мінск, Музычны зав., 5. Тэл.: 220 26 67. Пастаянныя экспазіцыі: ■ Вытокі тэатральнай і музычнай культуры на беларускіх землях. ■ Музычная і тэатральная

культура Беларусі ў X — XIX стст.". ■ "Беларуская музычная культура XX ст.". ■ "Тэатральная культура Беларусі XX ст.". ■ Выстава "Чаюныя мелодыі гліны" — да 10 чэрвеня.

ГАСЦЁЎНА УЛАДЗІСЛАВА ГАЛУБКА

г. Мінск, вул. Старавіненская, 14. Тэл.: 286 74 03. ■ Пастаянная экспазіцыя. Майстар-класы: ■ Дзюпаж для творчых дзяцей і падлеткаў ад 5 да 14 гадоў — кожную суботу аб 11-й. ■ Інтэрактыўныя музейныя заняткі "Асновы акцёрскага майстэрства" для дзяцей ад 5 да 10 гадоў. ■ Выстава міфічных аўтарскіх лялек "Песня паўночных багоў" — да 4 чэрвеня.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ БЕЛАРУСКАГА КІНО

г. Мінск, вул. Свардлова, 4. Тэл.: 327 10 75. Пастаянная экспазіцыя. ■ Выстава "Фарбы душы" — да 4 чэрвеня.

БЕЛАРУСКАЯ ДЗЯРЖАЎНАЯ МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ВЯЛІКАЙ АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ

г. Мінск, пр-т Пераможцаў, 8. Тэл.: 327 11 66; 203 07 92. Музей працуе: пн. — выхадн., аўт. — нядз. — ад 10-й да 18-й, сер. — ад 12-й да 20-й. ■ Пастаянная экспазіцыя.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТОРЫКА-КУЛЬТУРНЫ МУЗЕЙ-ЗАПАВЕДНІК "НЯСВІЖ"

г. Нясвіж, вул. Ленінская, 19. Тэл.: (8-01770) 2 06 60, 2 06 02; +37529 551 80 51; +37529 190 31 49. Палацавы ансамбль ■ Пастаянная экспазіцыя. ■ Пастаянная экспазіцыя. ■ Анімацыйная праграма "Немагчымае магчыма: на аўдэенцы ў воіта!"

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС "MIP"

г. Мір, Карліцкі раён, Гродзенская вобласць. Тэл.: (8-01596) 2 82 91, (8-01596) 2 82 70. ■ Пастаянная экспазіцыя. ■ Міжнародная выстава "Ultima ratio Regum. Беларусь у Паўночных войнах сярэдзіны XVII — пачатку XVIII стст." — да 24 верасня. ■ Выстава акарвальных твораў Раманаса Барысаваса "Паэзія руін".

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНА-МЕМАРЫЯЛЬНЫ МУЗЕЙ ЯКУБА КОЛАСА

г. Мінск, вул. Акадэмічная, 5. Тэл.: 294 91 96. Экспазіцыі: ■ "Якуб Колас. Жыццё і творчасць". ■ Стацыянарная выстава "У хвалях няспыннага руху: аўтаматэрыялы шляхамі Коласа" — да 30 верасня. ■ Выстава "Мой мілы сын...", прымеркаваная да 100-гадовага юбілею з дня нараджэння Юрыя Канстанцінавіча Міцкевіча (1917 — 1941), сярэдняга сына народнага паэта Беларусі Якуба Коласа. ■ Выстава "Польскія пісьменнікі 20-30-х гг. XX стагоддзя" (з фонду

Музея літаратуры імя Адама Міцкевіча ў Варшаве) — да 26 чэрвеня. ■ Экспазіцыя "Склеп" на сядзібе Якуба Коласа ў гаспадарчым пабудове. ■ Інтэрактыўная гульня "Таямніцы дома Песняра". ■ Тэатрылізаваныя экскурсіі па казках, апрацаваных Якубам Коласам, для школьнікаў малодшага ўзросту. ■ Музейна-педагагічны праект "Кроўчы ў школу разам з Коласам". ■ Пешая экскурсія "Мясцінамі Коласа ў Мінску".

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНЫ МУЗЕЙ ЯНКІ КУПАЛЫ

г. Мінск, вул. Янкі Купалы, 4. Тэл.: 327 78 66. Экспазіцыі: ■ Пастаянная экспазіцыя "Шляхі" з праглядам роліка ў 3D-фармаце і інтэрактыўнай зонай для дзяцей "Хлопчык і лётчык", галаграфічным тэатрам. ■ Юбілейная выстава "Беларускія песні ўладар", прысвечаная 135-годдзю з дня нараджэння Янкі Купалы, — да 16 чэрвеня. ■ Інтэрактыўныя музейныя праграмы "У пошуках папараць-кветкі", "Вячоркі".

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ГОРАДА МІНСКА

г. Мінск, вул. Рэвалюцыйная, 10. Тэл.: 321 24 30.

Філіялы Музея гісторыі горада Мінска ГАРАДСКАЯ МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ ТВОРАЎ Л.Д. ШЧАМЛІЎЕВА г. Мінск, вул. Рэвалюцыйная, 10. Тэл.: 321 24 30. Экспазіцыі: ■ "Жыццёвы і творчы шлях народнага мастака Беларусі Леаніда Шчамліўева". ■ Выстава фотаздымкаў Таццяны Латанскай (Украіна) "Жывое сонца" — да 25 чэрвеня. ■ Выстава "Пешыя цацкі СССР" (са збору гродзенскіх калекцыянераў Уладзіміра Грукца і Алега Ярша — да 4 чэрвеня.

МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ МІХАІЛА САВІЦКАГА

г. Мінск, пл. Свабоды, 15. Тэл.: 321 24 30. Экспазіцыі: ■ "Мастак. Грамадзянін. Герой". Прысвечаная ганароваму грамадзяніну г. Мінска Міхаілу Савіцкаму. ■ Выставачна-інтэрактыўны праект "Сустрэча з майстрам". ■ "Мінск губернскай. Шляхецкі побыт". Персанальная выстава Марыты Голубевай і Уладзіміра Голубева "Плюс / Мінус" — да 4 чэрвеня. ■ Выстава твораў Алены Зінкі "Часткі цылага" — да 4 чэрвеня. ■ Выставачны праект "Мост. Ад Рэмбранта да Апеля" — з 30 мая да 18 чэрвеня.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ АДАМА МІЦКЕВІЧА

г. Мінск, пл. Свабоды, 2а. Тэл.: 321 24 30. Экспазіцыі: ■ "Мінск у гістарычнай прастору. Картаграфічны кабінет". ■ "Мінск сярэд сям'юстаў. Гарады-пабрацімы сталіцы Беларусі".

МУЗЕЙ "ЛОШЫЦКАЯ СЯДЗІБА"

г. Мінск, прэзд Чыжэўскіх, 8. Тэл.: 285 18 86. Экспазіцыі: ■ "Колас часу" — прадметы гарадской і сялянскай культуры кан. XIX — сяр. XX стст. ■ Выстава "Мастацкія палотны "Мінскае палатно-Пакрыў" (мастацкія палотны, ручнікі, швейныя машыны). ■ Выстава "Вышываная прыгажосць" — да 11 чэрвеня.

ЭКСПАЗІЦЫЯ "КАРЭТНАЯ"

г. Мінск, вул. Кірылы і Мяфодзія, 18. Тэл.: 321 24 30. ■ Новая экспазіцыя "Мінская конная чыгунка". ■ "Сані • вазок; каляска • брычка; карэта • вапраж" (пастаянная экспазіцыя па гісторыі гужавага транспарту жыхароў Мінска XIX — пачатку XX стст.). ■ Виртуальная гульня "Карэтны майстар".

АРТ-ГАСЦЁЎНА "ВЫСОКАЕ М'ЕСТА"

г. Мінск, вул. Герцэна, 2а. Тэл.: 321 24 30. ■ Выстава Элігі Папавай і Ірыны Калесніцавай "Дзіцечымі вачамі" — з 1 да 18 чэрвеня.

ГОМЕЛЬСКІ АБЛАСНЫ МУЗЕЙ ВАЕННАЙ СЛАВЫ

г. Гомель, вул. Пушкіна, 5. Тэл.: (8-0232) 77 57 41. ■ Пастаянная ваенна-гістарычная экспазіцыя. ■ Пастаянная выстава тэхнікі на адкрытай пляцоўцы. ■ На тэрыторыі працуе пневматычны цір. ■ "Музей крзіманістыкі". ■ Выстава халоднай зброі "Для моцных духам..." ■ Выстава "Броня крепка".

МІНСКАЯ ГАРАДСКАЯ РАТУША

г. Мінск, пл. Свабоды, 2а. Тэл.: 321 24 30. Экспазіцыі: ■ "Мінск у гістарычнай прастору. Картаграфічны кабінет". ■ "Мінск сярэд сям'юстаў. Гарады-пабрацімы сталіцы Беларусі".

МУЗЕЙ "ЛОШЫЦКАЯ СЯДЗІБА"

г. Мінск, прэзд Чыжэўскіх, 8. Тэл.: 285 18 86. Экспазіцыі: ■ "Колас часу" — прадметы гарадской і сялянскай культуры кан. XIX — сяр. XX стст. ■ Выстава "Мастацкія палотны "Мінскае палатно-Пакрыў" (мастацкія палотны, ручнікі, швейныя машыны). ■ Выстава "Вышываная прыгажосць" — да 11 чэрвеня.

ЭКСПАЗІЦЫЯ "КАРЭТНАЯ"

г. Мінск, вул. Кірылы і Мяфодзія, 18. Тэл.: 321 24 30. ■ Новая экспазіцыя "Мінская конная чыгунка". ■ "Сані • вазок; каляска • брычка; карэта • вапраж" (пастаянная экспазіцыя па гісторыі гужавага транспарту жыхароў Мінска XIX — пачатку XX стст.). ■ Виртуальная гульня "Карэтны майстар".

АРТ-ГАСЦЁЎНА "ВЫСОКАЕ М'ЕСТА"

г. Мінск, вул. Герцэна, 2а. Тэл.: 321 24 30. ■ Выстава Элігі Папавай і Ірыны Калесніцавай "Дзіцечымі вачамі" — з 1 да 18 чэрвеня.

ГОМЕЛЬСКІ АБЛАСНЫ МУЗЕЙ ВАЕННАЙ СЛАВЫ

г. Гомель, вул. Пушкіна, 5. Тэл.: (8-0232) 77 57 41. ■ Пастаянная ваенна-гістарычная экспазіцыя. ■ Пастаянная выстава тэхнікі на адкрытай пляцоўцы. ■ На тэрыторыі працуе пневматычны цір. ■ "Музей крзіманістыкі". ■ Выстава халоднай зброі "Для моцных духам..." ■ Выстава "Броня крепка".

ЛІДСКІ ГІСТОРЫКА-МАСТАЦКІ МУЗЕЙ

г. Ліда, вул. Перамогі, 37а. Тэл.: (8-0154) 53 50 64. Пастаянныя экспазіцыі: ■ "Прырода Лідчыны". ■ "Сучаснае мастацтва краю" (жывапіс, графіка, скульптура, мастацкае шкло). Выставы: ■ Выстава "Майстэрня заслужанага дзеяча мастацтваў Беларусі, сябра Саюза мастакоў Беларусі Уладзіміра Мухавера". ■ "Вядзем пачатак мы ад Гедыміна..." ■ Мемарыяльны пакой Валіяціна Таўяла. ■ Выстава са збору А.Фішбайна "Рэчы побыту канца XIX — пачатку XX стст.". ■ Музейна-вобразная зала "Хрушчоўка 60-х".

МУЗЕЙ "ЛОШЫЦКАЯ СЯДЗІБА"

г. Мінск, прэзд Чыжэўскіх, 8. Тэл.: 285 18 86. Экспазіцыі: ■ "Колас часу" — прадметы гарадской і сялянскай культуры кан. XIX — сяр. XX стст. ■ Выстава "Мастацкія палотны "Мінскае палатно-Пакрыў" (мастацкія палотны, ручнікі, швейныя машыны). ■ Выстава "Вышываная прыгажосць" — да 11 чэрвеня.

ЭКСПАЗІЦЫЯ "КАРЭТНАЯ"

г. Мінск, вул. Кірылы і Мяфодзія, 18. Тэл.: 321 24 30. ■ Новая экспазіцыя "Мінская конная чыгунка". ■ "Сані • вазок; каляска • брычка; карэта • вапраж" (пастаянная экспазіцыя па гісторыі гужавага транспарту жыхароў Мінска XIX — пачатку XX стст.). ■ Виртуальная гульня "Карэтны майстар".

АРТ-ГАСЦЁЎНА "ВЫСОКАЕ М'ЕСТА"

г. Мінск, вул. Герцэна, 2а. Тэл.: 321 24 30. ■ Выстава Элігі Папавай і Ірыны Калесніцавай "Дзіцечымі вачамі" — з 1 да 18 чэрвеня.

ГОМЕЛЬСКІ АБЛАСНЫ МУЗЕЙ ВАЕННАЙ СЛАВЫ

г. Гомель, вул. Пушкіна, 5. Тэл.: (8-0212) 36 32 50. ■ 27 мая — "Прынцэса і Свінапек" Х.-К.Андэрсена. Пачатак аб 11-й. ■ 28 — "Бука" М.Супоніна. Пачатак аб 11-й.

ВЫСТАВА "ВАЙНЫ СВЯШЧЫННЫ СТАРОНКІ"

■ Выстава "Надзейны шчыт краіны". ■ Выстава "Падарожжы ў гарадскі і сельскі побыт". ■ Выстава "Жыве мая ліра на новай!", прымеркаваная да 140-годдзя з дня нараджэння Цёткі (Алаізы Пашкевіч).

ІЎЕЎСЬКІ МУЗЕЙ НАЦЫЯНАЛЬНЫХ КУЛЬТУР

г. Іўе, вул. 17 верасня, 9. Тэл.: (8-01595) 2 68 96. Экспазіцыі: ■ "Паг адзіным небам праз стагоддзі" ("Карэнае насельніцтва Іўеўшчыны", "Беларускія татары"). ■ Выставы "Беларускія яўрэі", "Другая сусветная вайна". ■ Выстава муріроў Эміліі Шабановіч "Крок да Усявышняга". ■ Прадстаўлены ляльчанага тэатра "Батлейка".

НАВАГРУДСКІ ГІСТАРЫКА-КРАЯЗНАЎЧЫ МУЗЕЙ

г. Навагрудка, вул. Гродзенская, 2. Тэл.: (8-01597) 2 14 70. ■ Пастаянная экспазіцыя: "Гісторыя Навагрудчыны са старажытных часоў да Вялікай Айчыннай вайны". г. Навагрудка, вул. Мінская, 64-66. ■ Экспазіцыі: ■ "Музей лўрэіскага супраўлення на Навагрудчыне".

ДОМ-МУЗЕЙ АДАМА МІЦКЕВІЧА

г. Навагрудка, вул. Леніна, 1. Тэл.: (8-01597) 2 43 40 (каса). ■ Пастаянная экспазіцыя: ■ "Жыццё і творчасць Адама Міцкевіча". ■ Пастаянныя выставы: ■ "Свято кухні Міцкевічаў", ■ "Малюнк сельскага жыцця", ■ "Пан Тадэвуш" праз час і народы". ■ Выстава фотаздымкаў Тэафіла Барэці (1860 — 1910 гг.) "Віды Навагрудчыны і Нясвіжа канца XIX ст." — да 20 чэрвеня. ■ Мастацкая выстава "Краевыды Радзімы" (з фонду музея) — да 20 чэрвеня.

ГАЛЕРЭЯ "УНІВЕРСІТЭТ КУЛЬТУРЫ"

г. Мінск, пл. Кастрычніцкая, 1. Тэл.: 327 26 12. ■ Выстава твораў навучэнцаў Дзіцячай школы мастацтваў Гомяля — да 29 мая. ■ Калектыўная выстава беларускіх жывапісцаў "Магчыма ўсе!" — да 30 мая. ■ Выстава твораў Дзіяны Каласовіч "Лад жыцця" — з 2 да 15 чэрвеня. ■ Выстава "Красаванне" юных мастакоў з Беларусі і Расіі да Міжнароднага дня абароны дзяцей — з 31 мая да 15 чэрвеня.

ПА ПЫТАННЯХ РАЗМІШАННЯ РЭКЛАМЫ ў газеце "Культура" звяртайцеся па тэлефоне + 375 17 286 07 97 і па тэлефоне/факсе +375 17 334 57 41 альбо пішыце на электронны адрас kultura@tut.by!

ТЭАТРЫ

НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ ВЯЛІКІ ТЭАТР ОПЕРЫ І БАЛЕТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, пл. Парыжскай камуны, 1. Тэл./факс: 334 11 56. ■ 28 мая — Справаздачны канцэрт навучэнцаў хараграфічнай гімназіі-каледжа. Пачатак а 18-й. ■ 29, 31 — "Бахчысарайскі фанта" (балет у 3-х дзях) Б.Асаф'ева. У партыі Ваілава — заслужаны дзеяч Рэспублікі Казахстан Таір Гатаўяў, Мары — Назерке Аймухаметова (Казахстан).

■ 29 — "Нябесная ластаўкі" (тэатрылізаваны канцэрт). Камерная зала імя Л.П.Александровскай). Пачатак у 19.30. ■ 30 — "Сельскі гонар" (опера ў 2-х дзях) П.Масканы. Прэм'ера. ■ 1 чэрвеня — "Макбет" (опера ў 3-х дзях) Дж.Вердзі. ■ 2 — Канцэрт "Казкі венскага лесу".

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ АКАДЭМІЧНЫ МУЗЫЧНЫ ТЭАТР

г. Мінск, вул. Мяснікова, 44. Тэл.: 200 81 26. ■ 27 мая — "Дуброўскі" (мюзікл

у 2-х дзях) К.Брэйтбурга. ■ 28 — "Прыгоды Кая і Герды" (мюзікл для дзяцей і дарослых у 2-х дзях) Г.Шайдулавай. Пачатак аб 11-й. ■ 28 — "Джэйм Эйр" (мюзікл у 2-х дзях) К. Брэйтбурга. Прэм'ера. Пачатак а 18-й. ■ 29 — "Цыганскі барон" (аперэта ў 2-х дзях) І.Штрауса. ■ 30 — "Мэры Попінс" (шоу-мюзікл у 2-х дзях) М.Дунаеўскага. ■ 31 — "Лебядзінае возера" (балет у 2-х дзях) П.Чайкоўскага. ■ 1 чэрвеня — "Адночы ў Чыкага" (музычнае рэвію ў 2-х дзях) Дж.Стэйна,

Г.Мілера, Дж.Кэндэра і інш. ■ 2 — "Лютучая мыш" (аперэта ў 3-х дзях) І.Штрауса. ■ 3 — "Казанова" (мюзікл-комікс у 2-х дзях) К.Брэйтбурга.

ЗАСЛУЖАНЫ КАЛЕКТЫЎ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ "РЭСПУБЛІКАНСКІ ТЭАТР БЕЛАРУСКАЙ ДРАМАТУРГІІ"

г. Мінск, вул. Крапоткіна, 44. Тэл./факс: 334 60 08. ■ 27 мая — "Залатое сэрцайка" (інтэрактыўная казка) С.Навуменка. Прэм'ера. Пачатак аб 11-й. ■ 29 — "Тры Жызэлі" (драма)

А.Курчычка. ■ 30 — "Пілікан" (ода злавачынай жарсці) А. Стрындберга. Прэм'ера. ■ 31 — "Кар'ера доктара Рауса" (гістарычна неадакладная трагікамедыя) В.Марціновіча.

ЗАСЛУЖАНЫ КАЛЕКТЫЎ БЕЛАРУСКІ ТЭАТР "ЛЯЛКА"

г. Віцебск, вул. Пушкіна, 2. Тэл.: (8-0212) 36 32 50. ■ 27 мая — "Прынцэса і Свінапек" Х.-К.Андэрсена. Пачатак аб 11-й. ■ 28 — "Бука" М.Супоніна. Пачатак аб 11-й.